

AGUSTOS 1992, SAYI 18

8.000 TL (KDV dahil)

KAVGA

DÜNDEN GÜNE

GÜNDEN YARINA

“YOLA BİRLİKTE GİDİLİR”

R.Yürükoğlu: Hacı Bektaş Veli'nin gösterdiği temel yön ve kapitalizm

- Alevi aydınları yazıyor: “Pir Sultan'ın yolu insanlığın yoludur” •
- 70 bin belediye işçisi grevde •

İŞÇİ MUHABİRLER YAZIYOR

İSMAİL ELÇİOĞLU

BİLDİRİ

Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu genel başkanlığına seçilen İsmail Elçioğlu'nun basın bildirisini kısaltarak yayınlıyoruz.

Eski adıyla Almanya Alevi Cemaatleri Federasyonu, yeni adıyla **Alevi Birlikleri Federasyonu**, ana tüzüğünün amaçlar maddesi ilkelerine göre, insanı ve insan onurunu en yüce varlık olarak kabul eder. Özgür düşüncenin ve özgürlüklerin sınırsızca tanınmasından yana olan, insan hakları evrensel beyannamesinin ve laik Cumhuriyet devrimlerinin kesintisiz olarak işlenmesini isteyen, Türkiye'de halkların birliğini savunan, halkımızın barış, özgürlük ve eşitliğini kendine ilke edinen, her türlü toplumsal dengesizliklerin ortadan kalkmasını isteyen ve bugün 20 milyonun üzerinde var olan Anadolu Aleviliğinin toplumsal özgürlüğünü savunan ve bu uğurda uğraş veren kuruluşları çatısı altına toplayan üst yapıdır. (...)

Aleviliğe bakışımız da çerçevesini On iki imam'ın çizdiği, İslam inançları içerisinde olan ve Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli tarafından öğretisinin ortaya koyduğu, düşünce karanlığına ışık tutan bir inanç biçimidir.

Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu'na göre Alevilik öz olarak müsbet bilimin yanında demokratik hak ve özgürlüklerin savunucusu, kadın ve erkek eşitliğini ön planda tutan, insan emeğini en yüce değer sayan, toplumsal dengesizliklerin getirdiği insanın insan tarafından sömürsünü ortadan kaldıran, dinin koyu teokratik yapısına karşı dinin günümüz koşullarına uyarlığını temel prensip bilen, demokratik ve sosyal düzenin toplumsal yapımızın bütün katmanlarına eşit bir şekilde uygulanmasını isteyen, insanlar arasında, din, dil, ırk ve mezhep farkı gözetmeyen, çağımızda en

büyük varlık olarak insanı en büyük değer bilen, ulusal toplumsal rahatsızlıkların getirdiği hak ve taleplerin hakça çözümünü bir lütuf değil demokratik yönetim biçiminde **hak** bilen ve ülkemizde insanlar arasında düşünce, görüş ve siyasal yargıları ne olursa olsun birlik ve beraberliğimizin korunması için her türlü düşüncenin açıkça tartışılmasından yana olan, belli bir kesimin diğer belli bir kesim üzerindeki egemenliğini reddeden, laik, cumhuriyet ilkelerine bağlı ve toplumsal dengesizlikleri ortadan kaldıran yasal düzenlemelerin yapılmasından yana olan bir görüşe sahiptir.

Almanya Aleviler Birliği Federasyonu olarak... bu ilkelerimizden şartlar ne olursa olsun hiçbir zaman taviz vermeyeceğimizi kamuoyuna, basınımızın güzide mensuplarına, tüm yurt içinde ve yurt dışında olan Alevi-Bektaşî kültür birliklerine, TRT kurumuna ve demokratik kitle örgütlerine açıklamayı bir görev biliyoruz...

Kamuoyumuzun büyük bir kesiminin de yakından bildiği gibi Anadolu Aleviliğinin toplumsal sorunları gündeme geldiği günden bu yana, **başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere şeriat düzeninin temsilcileri** gün geçmemektedir ki, Alevilerin varlığından rahatsız olmaları ve rahatsızlıklarını dile getirmesinler...

Anadolu Aleviliği, teokratik devlet düzeni dönemlerinde sürekli katliamlara, yalan ve iftiralara, padişahların baş danışmanı olan kadıların kışkırtıcı fetvalarına hedef tahtası olmuştur...

Aleviler ülkemizde her dönem gelişme çalışmalarını yürüten, irticaya, bağnazlığa ve şeriat özelemciliğine karşı durarak iyiyi, güzeli ve fikir hürriyetini savunmuşlardır.

Anadolu Alevilerinin ve Bektaşîlerinin bu hoşgörü, sabırlı ve sağlıklı düşüncesine karşı ne yazık ki, bir taraftan dini siyasete alet eden politika cambazlarının,

Alevileri yalnız bir oy deposu olarak gören bazı siyasi kuruluşların, tüm Türkiye halkının verdiği vergilerden oluşan devlet bütçesinden en büyük payı alan **Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ve diğer birçok eğitim ve öğretim kurumlarının Alevilere bakışları değişmediği gibi**, zaman zaman da yakın tarihimizin şahit olduğu olayların ülkemizde meydana gelmesi ve bu olayların kahramanlarının hala günümüzde elini kolunu sallayarak gezmesi, hatta M.K.Atatürk'ün kurduğu TBMM'de üyelik sıfatının da bulunması Alevi Bektaşî toplumu tarafından hayretle izlenmektedir. Alevilerin inanç özgürlüğü kimsenin bir lütufu değil bir haktır.

HAKAN AYDIN

CEM PANELİ

Cem dergisinin düzenlediği "Aleviler ve anayasa" konulu panel 4 Temmuz'da İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti'nin Burhan Felek Salonu'nda yapıldı.

Paneli DYP mv. Bedrettin Dalan, Prof.Dr.Niyazi Öktem, Prof. Dr.Erdoğan Toziç, Prof.Dr.Cahit Tanyol ve Prof.Dr.İzzettin Doğan konuşmacı olarak katıldı. Ayrıca Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu genel başkanı İsmail Elçioğlu, Cem dergisi sahibi Abidin Özgünay ile derginin yazı işleri müdürü Süleyman Cem birer konuşma yaptılar. Panelden sonra Ali Ekber Çiçek ve Yavuz Top kısa birer konser verdiler.

Paneli özetlersem, Alevileri ikinci sınıf vatandaş gören devletin demokratik devlet ve laik devlet olmadığını söyleyen Bedrettin Dalan, Alevilerin Diyanet'te temsil edilmesi gerektiğini(!) savundu. Resmi tarih kitaplarının yalan söylediğini, kitapların yeniden yazılması gerektiğini belirtti.

Prof.Niyazi Öktem, Diyanet'in **kaldırılmasını** ve bütün inanç gruplarının kendi örgütlenmelerini kendilerinin yapması gerektiğini söyledi, "devletin resmi şeması altında yer alan Diyanet işleri kurumu olan bir ülke gerçek anlamda layık değildir, tam anlamıyla laik olan bir ülkede böyle bir kurumun yeri olamaz" dedi.

Ülkemizde diyanet işlerinin kurulmasının dine güvence özgürlük getirmek, İslamı siyasetten ayırmak amacı taşıdığını söyleyen Prof. Erdoğan Teziç, diyanet işlerinin devlet çatısı altında çıkarılmasının zararlı olacağına ileri sürerek, "İslami yorum farkları'nın diyanet içinde yer almasını, bu kurumun "bütün kesimlerin temsil edileceği özerk bir

kurum" haline getirilmesini savundu.

Prof.Cahit Tanyol, "İslamiyeti yumuşatmış, çöl İslamiyetini kendilerine uydurmuş" olan Türklerin Aleviliğe göre çok daha katı kuralları olan diğer tarikatları kabul edemeyeceğini söyledi, "Fatih'ten sonra medrese ön plana geçince, şeriat öne çıkar tarikat ise kendi mecrasına çekilir" dedi.

Paneli yöneten Prof.Dr.İzzettin Doğan, Alevilerin hak ve özgürlüğünü AGİK süreciyle bağladığı konuşmasında Aleviliğe ilişkin sorunların yalnızca Alevileri ilgilendirmediğini belirterek, "Türkiye'de sivil ve laik toplum kurulacaksa diğer inanç grupları da dayanışma içinde olmalıdırlar" diye konuştu.

BİR DOST, ISPARTA

BİZ DE VARIZ

17 Temmuz'da Isparta'nın Korküler kasabasında Barış ve Dostluk Şenlikleri yapıldı.

Korküler klasik bir Alevi yerleşim bölgesi. Merkezlere uzak, ulaşımı zor, dağ başlarında. Canlar sevecen, coşkulu ve direngen.

Saat 20'de başlayıp gecenin dondurucu soğukunda sabaha kadar süren şenliğe İstanbul'dan Kırklar, Afyon'dan Emirdağ, Isparta'dan Uluğbey ve Ali köyü semah ekipleri, başta Mahsuni olmak üzere Alevi ozanları katıldı.

Cem dergisi yazarı ve tiyatrocı Muharrem "Hoca"nın 3,5 saat süren oyunundan sonra sahneye çıkan Kırklar semah ekibinin gösterisi, ayrıca Mahsuni'nin deyişleri şenliğe katılanların coşkusunu, sevincini artırdı.

Şenliği örgütleyen canları kutlarız, gelecek yıl yine Korküler'de buluşalım.

OZAN DERSİMLİ

ALEVİ DERSİM

Gerek Türk gerekse Kürt milliyetçiliği yüzlerini ak etmek için Alevi kültürünü kullanmaktadır.

Alevilik boş yere kavgayı zahmet bilir. Ama, Selçuklulara karşı sosyalizmin simgeleriyle halk ayaklanmasını yapan Babailer örneğindeki gibi, yaşama haklarının kavgasını millet ayrımı yapmadan vermiştir. Ağır bedeller ödeyerek.

Şimdi kimileri bu büyük mücadeleyi Alevilerin değil Kürtlerin mücadelesi gibi göstermeye çalışıyorlar. Durmadan Alevilik üzerine kitap yazan Kürt aydınlarına şunu soruyorum: Şafi Kürt aşiretleri Osmanlı devletiyle işbirliği yapıp Anadolu'daki Alevi kitlelerini katletmediler mi? Fatih, Yavuz Selim, Kanuni, 4.Murat, 2.Mahmut zamanında... Şeyh Sait Kürdistan'ı kurmak isterken, laik ve aynı zamanda iki yüzlü T.C.'ye karşı, şeriatı ön plana almadı mı? Giderken de Seyit Rıza'ya "siz Kızılbaşsınız, kestiğiniz yenmez, biz yemeyiz" demiştir. Bunları niye yazmıyorsunuz?

Devletin isteği diyanetin girişimiyle Alevilik yok edilmek isteniyor. Alevi köylerine camiler yapılıyor. Aleviler her ramazanda h.karete, iftiraya maruz kalıyor. Bunlar olurken neredesiniz, neden

sesinizi çıkartmıyorsunuz?

Günümüzde Alevilik ve sosyalistlik gibi, Dersimli olmak da büyük "suç"! Çünkü Dersim Alevidir, sosyalisttir. Biz Dersimliler olarak bu kahpe düzenden çok çektiğimiz ve halen çekmekteyiz. 80'den bu yana çoğalan zulümden 14 yaşından tutun kadın erkek denmeden 70-80 yaşındaki insanlara kadar kim payını almadı ki!.. Dersim yetim dolu.

Bunların sebebi Dersim halkının Aleviliği, sosyalist oluşu, faşizme ödün vermemesi, haklıdan yana olmasıdır. Hangi şehire giderseniz gidin, yapılan kimlik kontrollerinde "Tunceli'li mi, at arabaya" denilmektedir. Bu zulüm sürerken TC'nin efendileri, beyzadeleri utanmasızca haktan, hukuktan, demokrasiden, insan haklarından bahsetmektedirler. Efendiler, insan kanı emen zihniyetiniz, baskınız zulmünüz varken, Dersim insanlık onuru, özgürlük ve eşitlik adına korkulu rüyanız ve azrailiniz olmaya devam edecektir.

REYHAN GÖKÇE, İZMİR

NEFESİMİZ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gelişen milliyetçilik dünyanın üzerine bir karabasan gibi çökmüş durumda. Yine de gerçekler, "komünizm öldü yeni bir çağ açılıyor" diyenleri yerden yere vuruyor.

Yaşadığımız karşı-devrim ve gerici dönem geçicidir. Kapitalizm krizi ise kalıcı. SSCB yıkıldı ama yine de korkuyorlar. Karşı-devrimci Yeltsin boşuna mı "komünist tehlike var" diye oraya buraya saldırıyor?

Çünkü Kızılıların nefesi ensesindedir. Çünkü, gerçekten yeni bir çağ açılacaktır! Ve bu çağ yalnızca işçi sınıfının damgasını taşıyacaktır.

Demokrasi işçilerle gelecek!

MELİKE EGE, İZMİR

NE YAPMALI?

Yaşam gerçek olanı kafasına vurur insanın.

Her gün bir başka pisliliği ortaya döken kapitalizm, insani değerleri yok ediyor, insanı insana, kendine yabancılaştırıyor ve alıp götürdüklerini bir daha geri vermiyor. Bir bakmışsın ki çirliçliçli, savunmasız, yapayalnız kalmışsın.

Tahmin ediyorum ki devrimci hareket, insanlık tarihi küçük burjuva karakterden çektiğini başka hiçbir şeyden çekmedi. Kararlara "hayır"ı çekmek onda, "kariyer" derdi, dedikodu/çekiştirme, küsüp gitme, kararsızlık onda! Gerçeği

DÜZELTME

Derginizin Mayıs 1992 sayısında "Mersin'de sendikaların öncülüğünde Atatürk Parkı'na yürüten 8000 işçi"den söz ediyorsunuz. Yürüyüşte ve mitingte 8000 değil ancak 800-1000 dolayında kişi vardı... En fazla 200'ü işçiydi.

Kavga muhabirlerine biraz daha gözlerini açmayı öneriyorum. Nerede kaldı doğru habercilik?

Bir avukat, Mersin

İşçi sınıfı ile Aleviliği musahib etmede mütevazı bir adım

KASETİMİZ KASETÇİLERDE

Londra Halk Müziği Çalışmaları Merkezi'nin yeni ürünü

R.Yürükoğlu yönetimindeki Talipler Halk Müziği Topluluğu'nun ikinci kaseti

Yapımcı ASM Müzik Üretim Ve Pazarlama

Arif Sağ hocamız ve dostumuza yardımları için içten teşekkürlerimizi sunarız

İŞÇİ MUHABİRLER YAZIYOR

yadsıma, bencilik onda. "Hakka mağfur olmak ister cahilce, halka makbul olmadan"!

Buna karşı çıkalım, kahrolsun küçük burjuvalık. İşçilerden öğrenelim "biz" nedir, özveri, inanç, sadakat nedir. Aleviliğin, güzel insanların denizinde yıkanıp temizlenelim ki "ne yapmalı"nın doğru yanıtını bulalım.

Yoksa, insani herşeye düşman bu düzene karşı savunacak tek bir silahımız kalmaz.

CEVDET RENDE, HATAY

BANAZ

Bu yıl dağların kârı eskimez
Eser bad-ı saba yel bozuk bozuk
Türkmen kalkıp yaylasına yürümüş
Yıkılmış aşiret il bozuk bozuk"

Pir Sultan Abdal

Banaz, Sivas ili Yıldızeli ilçesine bağlı bir köyümüz. Her iki ilçeye uzaklığı 45'er km.dir.

Halk Türkmen kökenli olup, Horasan'dan göçüp buraya gelip yerleşmiştir. Köyün nüfusu 750/800 dolayındadır. 500/600 yıldan beri kurulu olan köy halkının az oluşu nedeni içgöçtür. Yetişkin Banaz'lıların çoğu kendilerine İstanbul, Ankara, İzmir'i yerleşim alanı seçmişlerdir.

Banaz'lılar geçimlerini çiftçilikle sağlamakla ve buğday, mercimek, fiğ ve yulaf ekmekte, hayvancılıkla ilgilenmemektedirler.

Bütün köy tek bir kaynaktan su içer. Nüfus çiftçi olduğu için, SULAMA SUYU'na büyük gereksinimi vardır. Bundan dolayı muhtar yer altındaki akan suyun çıkarılması ve uygun bir yere gölet yapıp suyun dağıtılması için başvuruda bulunmuştu.

Köy içi ve köyleri birbirine bağlayan yollar dar ve bozuktur. Köyde oyun yeri, köy odası, ebe ve cemevi yoktur. Derslikli bir ilkokul ve burada görev yapan üç öğretmen ile bir müdür bulunmaktadır. 92 öğrenci okuyor, ilkokulu bitiren beş öğrenci Sivas ve Yıldızeli'nde lise eğitimini sürdürüyor.

Özgür düşünüş ve inançlarından dolayı, sürekli olarak ümetçi ve despot Osmanlı egemenlerine ve bunların uzantıları olan zeamet ve tımar sahiplerinin ideolojisine, baskı ve zulmüne

başkaldırmışlardır. Osmanlı'nın yıkılışından sonra Atatürk'ün yanında yer aldılar.

Son seçimde Banaz'lıların partilere göre dağılımı şöyledir: SHP 260, DYP 1, ANAP 1, MÇP-RP 2, DSP 0.

CEMAL AYAZGÜN, İZMİT

GERÇEKDİŞİ

Emekçi liderliği, Türk Metal'in işyeri baştemsilciliğini yapmış, haksızlıklara her yerde her zaman karşı koymuş, kişiliğinden ödün vermeden yaşamaya çalışan bir Alevi olarak, *Türkiye* gazetesinin ve o gibi gerçekdışı yayınların, kitle olarak karşısında olalım diyorum.

İşyerinde patron beni Alevi, seni Sünni diğerini Şafî veya Hristiyan vb. diye sömürüyor. *Hepimizi* aynı şartlarda çalıştırıyor, sömürüyor. Sonra da, *Türkiye*'deki gibi burjuva yazarlara bizi bölmeye, parçalamaya yönelik olarak yazdırıp çizdiriyor.

Bu gibi çıkarıcı çevrelerin yazmış, söylemiş oldukları gerçekdışı şeylere karşı tüm halkların insanlık için, hak ve demokrasi mücadelesinin savunusunu yapmalıyız.

Söz Alevilik ve Sünnilikten açıldığı için yazıyorum. Aslında dinin ötesinde biz işçilerin konuşacak, tartışacak çok sorunları var. Bizi din temelinde bölmeye, parçalamaya çalışan kapitalist sistemin oyununu, tüm emekçi kitle birlik, beraberlik ve tek vücut, tek yumruk halinde bozalım.

HASAN BAL

PİR SULTAN

Pir Sultan şenliklerindeki izlenimlerimin ışığında "sollara" bir çift sözüm olacak.

Madem Alevilik dindir, gericiliktir, Banaz'da Pir Sultan'da ne işiniz vardı? "Tilkinin gidip geleceği en son yer kürkçü dükkanındır" derler, sizin yaptığınız biraz farklı. Onlarsız hiçbir şey yapamayacağınızı bildiğiniz bir kesime gitmeden edemiyor, ama anlayışınız ve tutumunuzla ayrıkotluğundan hiç vazgeçmiyorsunuz. Bu kültürün

tarihte ve bugün taşıdığı canalıcı önemi kavramış değilsiniz.

"Din, gericilik" dediğiniz felsefe, sizden önce ateistliği öğrendi. Ben Alevi bir toplulukta büyüdüm ve şekillendim. Marksizmle tanışmadan ateisttim Sizi Anadolu'nun emekçi halkını, işçi sınıfının atasını tanımaya davet ediyorum. Bu düzeni değiştirmenin yolu, Babailer gibi savaştan, Pir Sultan'lar gibi başkaldırdı, Şeyh Bedreddin gibi ezilenleri örgütleyici, Hacı Bektaş Veli gibi insan sevgisiyle dolu Alevi insanını öğrenmek ve yaşatmaktan geçiyor.

ŞİRİN BİRDAL, İSTANBUL

UNUTMAYALIM

Banaz'lıların paylaşmasında, hoşgörüsünde, insanlığında Anadolu'da isyan geleneğimizi, haklıdan yana ezilenden yana, hakça bölüşümden yana savaşımı günümüze taşıyan Pir Sultan'ı buldum. Yüzyıllardır öldürülemeyen Pir'imizin anıtı önünde gözlerim doldu.

Kadılar müftüler fetva yazarsa
İşte kement işte boynum asarsa
İşte hançer işte kellem keserse
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan.

İşte Pir Sultan böylesi derin bir devrimci başkaldırının simgesi Pir Sultan... Yüzyıllar sonra köyüne O'nu anmaya gelen onbinlerce işçide, emekçide yaşıyor.

Arif Sağ'ı dinliyorum. Konsere başlamadan özetle şöyle diyor: Tarihten bu yana devlet biz Alevileri hep arkadan hançerlemiştir. Bugün de bazı oyunlar oynanıyor. Bu törene yardım etmişler, başka şenliklere de yardım ediyorlar. Bunların samimi olduğuna inanmak istiyorum ama inanamıyorum. Tarih bunun kanıtı. Birşeyler "verdiklerinde" hep karşılığında ne alacaklar diye düşünüyorum. Bize diyanette "yer açıyorlar", büyük paralar ayırıp cami yaptırmak istiyorlar. Amaçları belli, Aleviliği yozlaştırmak. Uyanık olalım, kabul etmiyelim.

Gerçekten, "Pir Sultanlar ölmez" diyorsak, Bu devleti Pir Sultan'ın gözüyle görmeyi, işçiyle Alevinin musahip ve devrimlerde

SAZIM

Hele gel derdimin ortağı sazım
Türlü avaz vardır telinde senin
Dostun bahçasında bir ağaç idin
Bülbüller öterdi dalında senin

Bir usta eline erişti elin
Kesip saz yaptılar taktılar telin
Söylemez iken nasıl söyledi dilin
Yobazlar anlamaz dilinden senin

Hiçbir zaman sen ustanı unutma
Helalden ayrılp haramı yutma
Sakin bilmeyene matahın satma
Her insan içemez dolundan senin

Musa ayasına benzemiş kolun
Ceylanın saçına benzemiş telin
Ari kovanını andırır halin
Yobazlar zehirleir balından senin

Mahmudum aşğın eline bir bak
Saz çalmayı haram diyormuş ahmak
Şu aşkın dikkatle bir bak
Sevmeyen boğulur selinden senin

Mahmut Uğur. Gaziantep

KAVGA

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına H. Yılmaz ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Süha S. Demirci. ■ Yazışma adresi: Merkez yönetim bürosu: Piyerloti caddesi, 17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel: (1)516 84 64 ■ Temsilcilikler: Ankara: Gürkan Gür, PK 216, Cebeci. ■ Antakya: Ali Koyun, Yeşilova Mahallesi, Ümit Sokak, No:10 Serinyol. ■ Antalya: Ahmet Aydın, Özgürk Mah. Reisi Kaplan Cad. Toros Apt. No:47/B. ■ İzmir: Adnan Ayhan, 3.Beyler Yaparsoy İşhanı, kat 5, No:505, Konak ■ İzmit: Ahmet Yılmaz, Yüksel İşhanı, İstasyon cad. Yavuz Sok. No:24 Kat 4 ■ Manisa: Yaşar Yervı, Yeni mah. Başaran Cd. No:52, Manisa ■ Mersin: Mehmet Yılmaz, Bahçelievler Mah. 346 Sok. Diğner Apt. No:3/7 P.K.3, Pozcu ■ Silifke: Cihangir Akdemir, Say Mah. 535. Sok. No:33, Silifke ■ Sivas: Hüseyin Çolak, Ali Baba mah. 37.Sok. No:23, Sivas ■ Söke: Av. Mustafa Açıcı, Yağcılar İşhanı, kat 2,(postahane yanı) Söke, Aydın ■ Turgutlu: Nerman Karabulut, Altay Mah. Akgün Sok. Katl No:2, Turgutlu ■ Avrupa Genel Temsilciliği: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, NeuhoF Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 8047 Karlsfeld. ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Hollanda: Tayfun Hüseyin Keleş, Postbus 5856, 3008 AW Rotterdam ■ Avustralya: Cemil Alkan, P.O.Box 106, Auburn 2144, Avustralya. ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: Diğ Ofset. ■ Dağıtım: GAMEDA. ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■

■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 80 000TL, İngiltere: 17 Sterlin, Almanya: 80 DM, Fransa: 200 FF, Hollanda: 60 HFL. İsviçre 65 SFR, Amerika 53 \$ Avustralya: 53 \$ ■ Havaleler: Yapı ve Kredi Bankası, Aksaray Şb. Genel Ajans, Hesap No: 3549-3

KAVGA'NIN İÇİNDEN

4 70 BİN BELEDİYE İŞÇİSİ GREVDE

5 SENDİKAL HAREKET ÜZERİNE
TKP 8.Kongresi'nden önemli bir karar metnini daha yayınlıyoruz

6 DİSK
DİSK Aster-İş genel başkanı Ayhan Dümen:
"DİSK birliğe yönelmeli."

8 İŞÇİ SAĞLIĞI ENSTİTÜLERİ
İşçi sağlığı-meslek hastalıkları uzmanı *Dr. Haldun Sirer*'in yazısı ve Türk-İş'e Çağrı

10 TARIM İŞÇİLERİ
Tarım-İş Bursa şube başkanı Sabri Keskin'le sohbet

12 "YOLA BİRLİKTE GİDİLİR"
R.Yürükoğlu Hacı Bektaş-ı Veli'nin gösterdiği temel yönü değerlendiriyor

14 PİR SULTAN'IN YOLU İNSANLIĞIN YOLUDUR

Murtaza Demir/Rıza Aydoğmuş, Cevdet Rende, Selahattin Özel, Rıza Zelyut, Ali Haydar Celasun Dede, Arif Sağ, Ozan Kızıl Ali ve Battal Pehlivan'ın yazıları

18 HANGİ ZULÜM?
16. yüzyılda Osmanlı terörü: Belgeler

20 ŞEYH BEDREDDİN VE SAVAŞIMI III

22 DIŞ HABERLER

24 MURTAZA DEMİR'LE SÖYLEŞİ
Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği genel başkanının görüşleri

Gaziantep'te Alevi derneği

Gaziantep Hacı Bektaş Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği kuruldu.

Gaziantep'te 2 yıl önce başlayan cemevi açma çalışması 6 ay içinde tamamlanıp sonuç vermişti. Cemevinin 1,5 yıllık çalışmaları, Aleviler arasında birlik olma tartışmalarını hızlandırmış. Türkiye'nin her tarafında olduğu gibi Gaziantep'te de dernek gereksinimi artmıştı.

Son altı aydır bu konuda yürütülen çalışmalar, haziran ayı başında dernek tüzüğü'nün hazırlanıp kurucuların belirlenmesinden sonra valiliğe yapılan başvuruyla ürün verdi. Hacı Bektaş Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği tüzel kişilik kazandı.

Dernek çalışmalarına tüm Gaziantep'li canlar omuz veriyor.

Eski sendikacı işçi emeklisi Haşim Beydilli'nin çabaları özellikle övgüye değer. Mahmut Uğur, Mahmut Kayhan Dede, Ali Daysal Dede, Zekeriya Gökpınar, Hasan Kaşdağ, Mahmut Konmuş, İsmail Özgür, Hıdır Kandemir, Haydar Kaya, Hamdi Dede, Avukat İsmail-Mehmet ve Ali canların da bu oluşumda büyük maddi-manevi katkıları var.

Dernek, önümüzdeki dönemde saz, semah kursları açmayı, iyi bir kütüphane oluşturmayı, geceler ve şenlikler yaparak canlar arasındaki dostluk ve dayanışmayı yükseltip Alevi kültürünü tanıtmayı hedefliyor.

Bu sevinçlerini hem canlarla paylaşmak hem de duymayanlara *Kavga* aracılığıyla duyurmak istedik.

S. Boylu

Yükselt işçinin sesini!

Belediye işçilerinin grevine
başarı diliyoruz

Belediye-İş sendikası, beş büyük kentte 30 Temmuz'da greve başladı. *Kavga* grevci belediye işçilerine, *insanca yaşam* için verdikleri kavgada engin başarı diliyor, tüm okurlarını belediye işçileriyle AKTİF DAYANIŞMAYI yükseltmeye çağırıyor.

HAYDİ, AKTİF DAYANIŞMAYA!

Belediye-İş'in grevi İstanbul, Ankara, Adana, Eskişehir ve Trabzon'da çalışan 70 bin işçi-yi kapsıyor. (İzmir'de yapılan oylamada işçiler greve çıkmama yönünde karar aldılar.) Sağlık, mezbaha, su, kanalizasyon ve toplu ulaşım hizmetlerinde çalışan işçiler, yasa gereği *grevdışı* tutuluyorlar.

Ancak, bu sektörlerdeki işçiler iş yavaşlatma ve benzeri eylemlerle grevdeki sınıf kardeşlerine destek veriyorlar.

Burjuvazi, belediye işçilerinin "iş ekmek özgürlük için mücadele" ve "insanca yaşam ücreti istiyoruz", "haklıyız kazanacağız" gibi belgilerle yükselttiği greve karşı yoğun propagandaya geçmiş durumda. Radyo-TV'den işverenin ücret teklifinin yüksekliğinin(!) propagandası yapılırken, Yüksel Çakmur gibi azıllı işçi düşmanları emekçilerin midisini kaldıran propaganda konuşmaları yapıyor.

Oysa sendika, belediye işçilerinin aylığının DİE'nin asgari geçim rakamı olan 4,2 milyon lira ile orantılı aylık ücret ve çeşitli sosyal haklar isterken, işverenler buna yanaşmıyor.

Belediye işçileri, yalnızca kendileri için değil, tüm emekçi halkın çıkarı için mücadele ediyorlar. Belediye-İş, imza attığı sözleşmeyle *fiili asgari ücreti* belirlemiş oluyor. Tüm işkollarının işçileri de kendi ücret istemlerini bu ücret düzeyine bakarak saptıyorlar.

Burjuvazinin belediye işçilerini kentlerin emekçi yığınlarıyla karşı karşıya getirme taktiklerini boşa çıkartmalıyız.

Türk-İş'e bağlı olsun olmasın tüm sendikaları;

- Belediye-İş'e mali-örgütsel-basın/yayın ve halkla ilişki-

ler gibi alanlarda aktif destek vermeye,

- Belediye-İş grevlerine üyeler düzeyinde işyerinden işyerine *yıgınsal destek ve dayanışma ziyaretleri* örgütlemeye,

- Bildiri, afiş, basın toplantısı vb. yoluyla kamuoyuna grev hakkında çarpıtılmamış, gerçekleri yansıtan bilgi vermeye,

- Grevi kırma çabalarını, kendi işkollarında işçinin *üretimden gelen gücünü kullanarak* yanıtlamaya, üyelerini belediye işçilerinin grev coşkısına miting ve yürüyüşlerle ortak etmeye ÇAĞIRIYORUZ.

Belediye-İş grevi tüm işkollarının işçilerini doğrudan ilgilendirmektedir. Onların başarısı, tüm işçi sınıfının başarısı olacaktır.

Belediye işçileriyle militan dayanışmayı yükseltelim!
KAVGA

KAMU İŞÇİLERİ

Belediye işçilerinin savaşı yükseltmesi "memur" olarak anılan kamu işçilerindeki hareketliliği artırdı. Temmuz ayı içinde Türkiye çapında çeşitli protesto gösterileri örgütleyen "memur" sendikaları, 15 Temmuz'da bir günlük işe gitmeme, viziteye çıkma, iş durdurma vb. eylemler örgütlediler. Yoğun katılım olan eylemler belediyeleri, çeşitli bakanlıkları, hastaneleri, vergi dairelerini, eğitim kuruluşlarını etkiledi.

Hükümetin kamu görevlilerine %27 dolayında komik ölçülerde zam yapmasını protesto eden "memur"lar, aynı zamanda devlet ve belediye kuruluşlarında çalışan yüzbinlerce *kamu işçisinin* grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklara kavuşturulması istemini yükseltmekler. Eylemler bütün hızıyla sürerken başbakanın bu istemlere yorumu "toplu sözleşme olsa ne olur ki, verilebilecek bu!"dur.

"Memur", "sözleşmeli" vb. hangi ad verilirse verilsin, ezici çoğunluğu kamu işçisi olan bu kesim, yalnızca insan-

ca yaşam ücreti istemiyor. "Gasp edilen sendikal haklarımız geri verilsin, yasal güvenceye alınsın" diyor.

Henüz örgütlenmenin başında olan, bu arada küçük burjuva "solların" da etkisiyle aynı dalda birden fazla sendika kurma yanlışına sürüklenen "memur" kamu işçileri, eylemler yoğunlaştıkça birliksizliğin olumsuz etkilerini de tenlerinde yaşıyorlar. Birlik eğilimi güçleniyor.

Bu olumlu gelişme, "memur" sendikalarının, ayrı gayrıya son verip kendi işkollarındaki işçi sendikalarına *katılmalarıyla* ve grevli-toplu sözleşmeli sendikal hakları böylece, kestirmeden elde etmeleriyle taçlanır ve kamu işçilerinin potansiyelleri Türk-İş'te sendikal birliğin pekiştirilmesi yönünde değerlendirilirse, bundan memuru, sözleşmelisiyle tüm işçi sınıfımızın kazançlı çıkacağından hiç kuşku yoktur.

Kerim Çelik

İZMİR TANSAŞ İŞÇİLERİ

Tansaş işçileri haksızlığa karşı savaşımını kararlı biçimde sürdürüyorlar. Burjuvazinin uygulamaya soktuğu yeni işletmecilik yöntemlerine ve yarattığı sonuçlara karşı yükselttilen bu mücadele kamuoyunda olumlu etkiler yapmaya başladı.

Eylemler, önce Bornova Tansaş mağazası önündeki meydana sonra Şirinyer mağazasının önüne taşındı. Büyük mağazaların önüne taşınarak süren eylem sırasında açılan imza kampanyası büyük ilgi görüyor. Eylemi üst aşamaya sıçratılmasından sonra eylemci işçilerin ziyaretleri yoğunluk kazandı. Bu ziyaretler ve dayanışma gösterileri Tansaş işçilerinin "haklılığını" daha geniş yığınlara götürülmesine büyük katkı yapmakta.

Tansaş'taki haksızlıklara

karşı mücadeleyi yükselten işçiler öteki işkollarının sendikalarından daha aktif dayanışma beklediklerini belirtiyorlar.

Ülkemizde kapitalizmin vardığı aşamada tekil mücadelelerin başarıya ulaşması zordur, burjuvazinin karşısına birleşik bir güçle çıkılması gerekmektedir. Sendikal hareket "sınıf dayanışmasının örgütlenmesi" konusuna daha fazla kafa yormak durumundadır.

Erdal Yelken

KARTAL TANSA İŞÇİLERİ

Belediye-İş grev hazırlıkları sürerken, Kartal belediye başkanı M.A.Büklü ve adamları, grev ilanını yapan işçi ve sendikacılara saldırdı. Anadolu Yakası şube başkanı gözaltına alınırken, Büklü, 3 işyeri temsilci ve baştemsilcisiyle Tansa'da sendikalaşan 8 işçiyi işten çıkarttı.

8 Temmuz'da örgütlenen protesto eyleminin ardından süresiz açlık grevine başlayan 11 sınıf kardeşimiz, muhabirimize şunları söylediler:

"Tansa'da 14 kişi çalışıyor. İşyeri bölge çalışmada Kartal Belediyesi Tansiz Satış Müdürlüğü olarak geçiyormuş, akabinde sendikalaşmaya başladık. 10 arkadaş sendikaya kayıt oldu.

"Sendikamız yetkiyi alması üzerine işveren 2 Temmuz'da 'ya sendikadan üyeliğinizi feshederim' diye tehdit etti. Aynı gün 2 arkadaşın iş akdini feshetti. Bizim 'ya arkadaşlar işlerine devam ederler, ya da biz de çalışmıyoruz' tutumumuzun ardından da işyerini kapattı.

"İşbaşı yapmaya gittiğimizde müdür bize iş akitlerimizin noter kanalıyla feshedildiğini söyledi. İşverenin haksızlığını eylemle protesto ettikten sonra, şimdi de gördüğünüz gibi açlık grevimiz başladı. Bu haksızlıklara 'dur' demek lazım. Haklıyız, hakkımızı alana kadar da kavgamız devam edecek."

Kartal'daki işçilerin kararlı mücadelesi sonuçsuz kalmadı,

ulaşan son habere göre işveren işten atılan işçi arkadaşlarının tümünü işe iade etmek zorunda kaldı. Sınıf kardeşlerimizi kutlarız.

İşıl Arı, Kartal

GENÇ İŞÇİLER KAVGADA

Arzu Giyim konfeksiyon atölyesinde çalışan yaş ortalaması 12-16 arasında olan 11 işçiyiz.

Bayramdan hemen sonra işverenden toplu zam istedik. Uzun bir aradan sonra zam yaptığını söyledi. Zam işe göre değil, işçilerin yaşlarına göre yapılmış olunca karşı çıktık. Yaptığımız toplu görüşmede işveren istediğimiz ücreti veremeyeceğini söyleyince, hep birlikte işyerinden çıktık, öğlene kadar işe gitmedik.

Durumum kötü diyen işveren, bunun üzerine evlerimize kadar gelerek istediğimiz zammı vereceğini bildirdi. İş çıkış saatini de 1 saat geri aldirdik. Çocuk-genç işçilerin de ağabeyleri ablaları gibi militanca haklarını koruyacaklarını böylece göstermiş olduk.

Emeğimizin gasp edilmesine göz yummayacağız.

Zeynep Tuna, İstanbul

GÖRGÜLÜ'DE GREV

Tekgıda-İş'e üye işçiler, İstanbul'un birçok yerinde şubeleri olan Görgülü Pastaneleri'nde grevdeler. 200 işçinin 120'si sendikası, 15-16 yıllık işçi 700-800 bin lira ücret alıyor. İşçiler net 2 milyon ücret (yani olması gereken asgari ücretin yarısından azını) istiyorlar. İşveren buna bile yanaşmıyor. %15 zam veriyor.

Anonim ve limited şirket olarak örgütlü Görgülü işvereni, limited şirket olarak kurulu yerlere milyarlık yatırımlar yaparken, işçilerden en basit sosyal hakları bile esirgiliyor. Anonim şirketlerde de tasfiyeye gideceği, işçi çıkarmayı planladığı söyleniyor. Haksızlık öyle ki, işveren grev ve lokavt dışı kalacak dokuz kişinin de işten ayrılmasını istemiş. İşçiler bunu mahkemeye başvurarak bu yasadışılığı engellediler.

Sendika işçilere bir miktar grev yardımı yapıyor, gözcülere öğle yemeği veriliyor. Bunun yeterli olduğu söylenemez. Tekgıda-İş'in bu uyuşmazlıkta daha aktif, daha militan tutum alması, Görgülü işçilerini zafere götürecektir.

Ayhan Yöle, İstanbul

Sendikal hareket

Dünya çapında yaşanan gericiliğin ve ekonomik krizin etkileri Türkiye’de de hızla yayılıyor. Sosyalist sistemin çöküşüyle birlikte egemen olan genel siyasal gericiliğe, yeni teknolojilerin, yeni işletmecilik yöntemlerinin uygulamaya sokulması eşlik ediyor.

Yılların kemikleşmiş gelenekleri içinde savaşımlar veren sendikal hareket, ortaya çıkan yeni sorunları yaratıcı yaklaşımla değerlendiremiyor, yeni koşullara uygun yeni savaşımlar yöntemleri geliştiremiyor.

Burjuvazinin işçi sınıfına saldırısının mahmuzunu, yığınsal işten çıkartmalar ve işli işçilerin yeni işletmecilik yöntemleriyle sendikasılaştırılmasıdır.

“Yeni” Disk, bağımsız sendikalar ve Hak-İş, ayrı varlıklarıyla, Türkiye işçi sınıfının Türk-İş’te gerçekleşmiş sendikal birliğine yönelik düşman çabaların aracı konumundadırlar.

Disk’in başını çektiği “çağdaş” sendikacılık, burjuvazinin sınıfın birliğini bozmak için ortaya attığı yeni zehirdir.

Kürt milliyetçiliğinin başlatıldığı “Kürt sendikası” kurma girişimleri de, burjuvazinin Türkiye işçi sınıfını din, dil, ırk, milliyet temelinde bölmeyi hedefleyen planlarına hizmetten başka birşey değildir. İşçileri ulusal-etnik köken temelinde bölmeye yönelik her girişim, işçi sınıfı düşmanlığıdır.

Sorunların ağırlaşması, “sendika-ıçi demokrasi ve militan eylem” gereksiniminin ne denli can alıcı önem taşıdığını tekrar tekrar kanıtlamaktadır.

Bu durumun bilincinde olan TKP 8. Kongresi, “TKP’nin Sendikal Platformu” adlı belgeyi hazırlamış ve kamuoyuna duyurmayı kararlaştırmıştır.

“TKP’nin Sendikal Platformu”, sendikal hareketin en can alıcı sorunlarına ilişkin olarak partimizin önerilerini içermektedir. Komünistlerin sendikal anlayışını, sendikal işleyişin nasıl olması gerektiği-

ne ilişkin görüşlerini ve sendikal-demokratik istemlerini içermektedir.

Sendikalarda parti çalışması

Sendikal hareketin sorunlarına ilişkin aldığımız her tutum birçok sendikada tabandan tavana etki yapmaktadır. Yine de, *sendikalardaki gücümüz ideolojik etkinliğimizle orantısızdır*. Birçok sendikada delegelerimiz, işyeri temsilcilerimiz, şube yöneticilerimiz, genel merkezlerde yakın dostlarımız var. Ama örgütsel gücümüz görece zayıf kalıyor.

Bu sorunun kaynağı, asıl olarak parti örgütlerinin sendikalarda çalışma anlayışlarındaki bozuklukta aranmalıdır. Sendikacılık bilgi ve deneyim eksikliğinin de olumsuz sonuçları olmaktadır.

TKP Programı’nda yer alan sendikal anlayışın özü şudur: Parti, kendi ruhunu (ideolojisini, çalışma tarzını) sendikalara aşılamalı, sendika üyeleri parti saflarına kazanılmalıdır. Sorun, parti örgütlerinin bu anlayışa uygun bir çalışma tarzını tutturamayışı, son çözümlemede parti programının ruhuna uygun çalışmamasıdır. Sorun *siyasaldır*.

Güçlü yığın bağlarına sahip, fabrikalarda öncü işçiler arasında etkin ve belli işkollarının sendika şubelerinde yönetim düzeyinde etkinliğe sahip bir bölge komitemizin çalışmasına bakıyoruz: Sendikalarda, fabrikalarda yayın dağıtımı minimal, parti siyasetinin sendika kürsüsünden anlatımı yok. Öncü işçileri, sendika yönetimlerini parti saflarına kazanma yok.

İşçi yatağı bir bölgede, işçiler arasında sevilen bir yoldaş, sendikasında aday. Parti merkeziyle ilişki kurmuyor, direktif almayı bırakın, fikir almayı bile düşünmüyor. Partilileri seferber etme, vb. yok. Parti siyasetini kürsüden haykırıyor. Sonuç

TKP 8. Kongresi’nin dergimize ulaşan bu kararını aynen yayınliyoruz

açık: Büyük kazanım sağlayacağımız seçimlerden yenilgiyle ayrılıyor. Yenilen o yoldaş değil, partidir!

Sendikacılık bilgi ve deneyiminin azlığı da sorundur. Bir bölge komitemiz, çok sayıda delegeye sahip olduğu sendika şube kongresi için yoğun bir çalışma başlatıyor. İlçe ilçe çalışmayla birçok yeni ilişki çıkartıyor. Seçimleri kaybediş nedenimiz: Eski yönetim birçok yerde seçim yapmayı, kendi adamlarını delege olarak atamış, yoldaşlarımız sendika tüzüğündeki itiraz hakkını yasal süre içinde kullanmamışlar. Bu örnekler çoğaltılabilir.

Örgütlerimiz sendikalarda TKP Programı’nın öngördüğü ruhla çalışmıyorlar. Demokratik merkeziyetçilik, disiplin, endüstriyel yoğunlaşma, hücre ilkesi, odaklaşma parti komitelerinin bilincinde geri kaymıştır.

Bu koşullar altında, etkinlik kazandığımız odaklardan da parti çıkmıyor, çıkmaz. Kariyerizm ve sağ görüşler, likidasyon çıkar.

İçinden geçtiğimiz karşıdevrim ve gericilik döneminde bu durum lüktür. Ortam, küçük burjuva “sol”ların ideolojik ve siyasal nefessizliklerini sergilemekte ve işçi sınıfının, sendikaların komünist partisine gereksinimini olanca şiddetiyle artırmaktadır. Ortam, siyasal-ideolojik öncülüğünü son 15 yıl içinde defalarca kanıtlamış olan TKP’den fiili öncülük beklemektedir.

Fabrikalar kalemiz olmalıdır

Sınıf savaşımı, parti örgütlerimize sendikalarda çalışma anla-

yışlarını hızla düzeltmeyi dayatıyor. TKP 8. Kongresi, bu hedefe yönelik olarak, tüm parti örgütlerini ve partilileri şu noktalarda uyarır:

- Sendikalarda parti çalışmasının amacı, **partinin** ideolojisini ve **siyasetini** sendikalara taşımaktır. **Bunu** başarabilmek için fabrika ve işyerlerinde ısrarlı, sabırlı bir parti çalışması yürütmek **gerekir**.

Her partili yoldaş, çalıştığı işyerinde **ideolojik** kimliğini gizlemeden **çalışma** yürütmelidir. Yoldaşlarımızın görevi, işçilerin **somut sorunlarının** çözümünü için **verilen** savaşımın **önderleri olmak**, **öncü** işçileri partimize **kazanmaktır**.

Bu çalışmanın **doğal** parçası, işyerindeki **okuyucuyu** **partilemeyi** **hedefleyen**, ısrarlı, yaygın yayın **dağıtımıdır**.

- Partili yoldaşlar, bu çalışmanın **vereceği** **güçle**, işyerindeki **kurul** ve **sendika** delege seçimlerinde, **şube** kongrelerinde **aday** olmalı, **bu** platformlardan **partimizin** **sendikal** siyasetinin **propandasını** yapmalıdır.

Sendikalarda sorumlu konumlara gelen her yoldaşın ertelenmez **görevi**, tüm çalışmasını **bulunduğu** **çevreyi** parti siyasetine **kazanmaya** yoğunlaştırmaktır.

- Sendikalarda yürütülen çalışmada **başarı** **kazanmanın** bir başka **yönü**, **güçlerimizi** **yoğunlaştırmak**, **bilgi** ve **deneyim** **birikimini** **merkezileştirmek**dir. Parti komitesi, kendi koşullarını **değerlendirerek**, en **güçlü** olduğu, en **hızlı** sonuç **alacağını** **düşündüğü** **işkoluna** (işkollarına) **tüm** **gücüyle** **dalmalıdır**.

Legal yapıların yönetim kademelerinde olan yoldaşlar, burjuva ideolojisinin etkilerine **en** **açık** **yoldaşlardır**. **İdeolojik** **yetkinliğin** **arttırılması** ve **demir** **disiplin**, bu yoldaşlar açısından **hava-su** gibi bir gereksinimdir. Sendikalarda **yönetime** **gelmiş** **yoldaşların** **parti** **siyaseti** ve **merkezin** **direktifleri** **doğrultu-**

sunda çalışmaları özellikle **denetlenmelidir**. Parti bugüne dek kariyerizme, parti sırtından yükselme heveslilerine prim vermemiştir, bundan sonra da vermeyecektir. Partili için parti kararı bağlayıcıdır.

- Merkez, partililerin **kurul** **üyeliğinden**, **delege** **seçimine** **katılmalarına** **dek** **her** **girişimden** **haberdar** **edilmeli**, **tüm** **bilgi** ve **belgeler** **zaman** **yitirmeden** **iletilmelidir**. Çalışmaların **başarısı** **merkezin** **objektif** **bilgilen-dirilmesine** ve **direktiflerin** **çekıştırilmenden** **uygulanmasına** **bağlıdır**.

- Parti, sendikalarda fabrika-işyeri düzeyindeki çalışmayı üst yönetimler düzeyinde çalışmayla uyumlu yürütmek üzere çeşitli önlemler almaktadır. Yakin zamanda kurulan Merkez Komitesi Sendikal Bürosu böyle bir önlemdir. Sendikal Büro, kısa sürede, çeşitli sendikalarda dostluklar kurmuş, sendikal hareketin en çok sıkıntı çektiği sorunların belirlenmesi amacıyla girişimler başlatmıştır.

TKP 8. Kongresi, Merkez Komitesi’ni:

a) Parti örgütlerinin sendikalarda çalışma anlayışlarındaki bozuklukların ortadan kaldırılmasına ve çalışmaların ülke çapında eşgüdümünün sağlanmasına yönelik önlemleri almakla,

b) Sendikal Büro’nun, partinin sendikal anlayışını ve siyasetini derinleştirip geliştirme, partinin sendikal platformunun propagandasını yapma, sendika merkezlerinde sendikal platformun muhatabı kesimlerle ilişki kurma ve oralardan partili kazanma, çıkan ilişkileri olgunlaştırıp bölge komitelerine aktarma yolundan yürütmesini sağlamakla,

c) Sendikal Büro plenumlarının en geç 3 ayda bir yapılmasını sağlamakla,

d) Bölge komitelerinin sendika tabanlarında, uygun legal dernekleri de canlandırarak yapacakları çalışmaları her yolla teşvik etmekle görevlendirir. ●

İŞÇİ SAĞLIĞI

İSD Adana Şubesi kuruldu

İşçi Sağlığı ve Meslek Hastalıkları Derneği Adana şubesi, 9 Haziran 1992 tarihinde kuruldu. İSD Adana şube yönetim kurulu şu kişilerden oluşuyor: Dr.Cabbar İyidiker (başkan), İşçi H.Mehmet Uz (sekreter), Av.Hüseyin Yücetaş (mali sekr.), Dr.Adnan Akciğer, İşçi Yaşar Şahin,

İşçi Ünal Akbulut.

İSD Adana şubesi yöneticilerinin yayınladıkları basın açıklamasında derneğin sigortalı-sigortasız, sendikali-sendikasıız ayrımı yapmadan tüm işçilerin çıkarlarını savunduğu, sendikalara saygı ve eşitlik ilkeleriyle yaklaştığı belirtiliyor.

Derneğin “ileri işçilerin ve işçi sınıfı aydınlarının ortak girişkenliğini simgelediği ve işçi sınıfının bağımsız sınıf çıkarlarını titizlikle savunmaya özen göstereceği” vurgulanan açıklamada, işçi sağlığı-meslek hastalıkları konusunda çalışmalar yapılacağı, varılan sonuçları sendikalara, meslek örgütlerine vb.

ulaştırılacağı belirtiliyor.

Adana İSD yöneticilerine başarılar diliyor, Çukurova’daki sendikal kuruluşları İSD’nin çalışmalarına omuz vermeye çağırıyoruz.

KAVGA

İSD Adana Şubesi’nin adresi: Akıncılar Mah. Kozanyolu, No:333 Yüreğir-Adana.

DİSK birliğe yönelmeli

DİSK'e bağlı Aster-İş sendikasının genel başkanı Ayhan Dümen görüşlerini *Kavga*'ya anlattı

Oniki Eylül 1980 öncesi dönemde Türk-İş'e nasıl bakıyordunuz?

O dönem Türk-İş konfederasyonu "uzlaşmacı", "sarı sendika" olarak görülüyordu. Daha çok kamu sektöründe, KİT'lerde örgütlü olması Türk-İş'in çalışmalarını statik yapıyordu. Dolayısıyla "Türk-İş sendikal harekette konfederasyon olarak görevini yapamadı" inancıyla, giderek sendikal birliğin DİSK çatısı altında gerçekleştirilmesi gibi bir eğilim söz konusu oldu. Bu gerçekleşir miydi bilinemez. 1980'de askeri müdahale geldi.

Ama DİSK de farklılaşmaya başlamış, işçiler orada da aradıklarını bulamaz olmuşlardı...

DİSK kongresinde bir yönetim değişikliği yaşanmıştı. DİSK kendi tartışmalarıyla doğru yola yönelik bir çaba içerisindeydi. Bu arada beliren görüş ayrılıkları, ihraçlarla DİSK delinme noktasına geldi. Dağılma yaygın grevler sonucu DİSK içinde varılan anlaşmayla önlenildi.

12 Eylül'ün ardından, DİSK'in kapatılmasıyla birlikte işçilerin büyük bir bölümü Türk-İş'e geçti. Sendikal birlik Türk-İş'te gerçekleşti.

İşçilerin sendikası kalmamaları onlar için çok önemliydi. Büyük ölçüde Türk-İş'te yoğunlaştılar. Bir-iki bağımsız sendikada örgütlenme de oldu.

DİSK'in yine açılmasıyla doğan yeni duruma nasıl bakıyorsunuz?

12 Eylül'de tüm hakları gasp edilmiş, özgürlükleri elinden alınmış, cezaevlerinde işkence görmüş, politik sürgün olarak yurt içi- yurt dışında yaşamak zorunda kalan DİSK yöneticileri, gaspedilen haklarını 1991 yılında yargıtay kararıyla elde ettiler. Sonra mal varlıklarına kavuştular. Bugünkü DİSK bence bunların tümünü hak etmiştir. Şimdi soru bundan sonra DİSK ne yapmalı?

Sendikal birlik Türk-İş'te gerçekleşmişken DİSK ne yapmayı düşünüyor?

Ülkemizde sendikalaşma oranı çalışan aktif nüfusla kıyaslandığında oldukça düşüktür. %60,8'lerde değil, %14'ler civarında olduğunu görüyoruz. Örgütlülüğün yeterince güçlenmediği bir süreçte DİSK ne yapacaktır? Açılmış bir sendikadır. Tabii ki gündeminde örgütlenme vardır. Ancak

DİSK örgütsüz işçilere mi yönelecektir örgütlenme için, yoksa örgütlü bulunan işkollarına mı? Yani rekabetçi bir anlayışı mı seçecektir? Bu konuda belirsizlik devam ediyor.

Böylesi bir rekabette, sendikal örgütlenmenin önderliğini çekecek işçiler işsiz kalabilirler. Gerçekten çok riskli.

İnsanlar barınmak, aç kalmamak için ne türlü koşullarda olursa olsun önce iş bulmayı, çalışmayı istiyor. Bunları değerlendirirken, sendikası zı işçileri örgütlemek de pek gerçekçi gelmiyor.

DİSK mal varlıklarını, ekonomik kaynaklarını yine işçi sınıfının hizmetine sunabilir. Araştırma enstitüleri gibi eğitim projelerini, vb. projeleri ve onlardan işçilerin yararlanmalarını gerçekleştirebilir. Türkiye'de DİE'nin, İTO'nun enflasyon rakamları dikkate alınır... DİSK böyle bir şeye soyunabilir. Sözleşmelerle DİSK'in araştırmaları girerse saygın bir yer elde edebilir...

Şu anda örgütlenmeye gitmeli mi diyorsunuz?

Gerçekçi değil. Yani şu anda, 92 yılında örgütlenmesi gerçekçi değil. Sözleşme yılı. Aynı bir örgütlenmeyi ne işçiler düşünür ne de bu örgütlenmeyi düşünecek sendika vardır. Sendika genel kurul yılı. Tüm sendikalarda işçiler kendi sendikalarını geliştirmek, daha ileri daha demokratik bir çizgiye çekmek için mücadele ediyorlar.

Örgütlenme her sendikanın hakkı olmalı... Ama bütünden parçaları kopararak örgütlenme yolunu seçmekte başarılı olma şansını da göremiyorum. Ayrıca çok ağır bedeller öder diye düşünüyorum.

Üstelik bu açıkça bölücülük olur.

Bölücülük demek biraz köşeli. Ama bir bütünden alarak, gerçekte bu örgütlülüğü zayıflatarak kendi örgütlülüğünü gerçekleştirmek sınıfı böler. Amaç bölücülük değildir belki, ama nesnel koşullar böyle şeylere el vermiyor, olanak olmadığı ortaya koyuyor.

DİSK tüm mal ve para varlığını da alarak Türk-İş'e katılsa,

sendikal birlik içinde daha güçlü bir sendika yaratmaz mı?

Sendikal birlik yıllardır gündemde olmasına rağmen bu güne kadar güçlü bir biçimde ele alınmadı. Gerçekten birlik son derece önemli ama gerçekleştirilmesi de güç bir olgudur. Bu gün bence birliğin DİSK'in önünde gündem maddesi olarak bulunması gerekiyor. Birlik konusunda DİSK aktif çaba

duğu sürece mutlaka rekabet anlayışı egemen olacaktır. Bu bir nesnel olgudur. Birlik konusunda hiç zaman kaybetmeden çaba harcanması gerekiyor.

DİSK kongresinde yöneticilerle ilgili para meseleleri görüldü mü?

Tartışıldı, değerlendirildi. Fiili hizmet yolu esas alınarak hizmet ödeneklerinin ödenmesi tüzükte madde halinde yer aldı. Burada esas tartışma şuydu; 10 yıllık boşluk ne olacak, hizmetten sayılacak mı, yoksa sayılmayacak mı? Sonunda "sendikacılık hizmet yılı" esas alındığı için 1980 öncesi ile Temmuz 1991'den sonraki süreç esas alınarak hizmet ödenekleri ödendi.

Bunlara karşı çıktığınızı biliyoruz...

Ben şu anlamda söyledim. Türkiye'de bugün sendika genel başkanlığı yapıp da geçimini çalışarak, emeğiyle sağlamak durumunda her halde ikinci birinin Türkiye'de bulunduğunu sanmıyorum.

Biz "yeni" DİSK'te birlik yönünde bir eğilim, somut çaba göremiyoruz. DİSK içinde Türk-İş'te birlik yönünde sizin gibi düşünenler pek yok galiba...

Abdullah bey (Baştürk) son zamanlarda birlik konusuna çok daha ciddi bakıyordu. Bu konuda kararlı adımlar atılmasını düşünmeye başlamıştı. Bugün de aslında DİSK içerisinde birlik reddedilmiyor. Ama henüz atılmış net adım yok.

"Sarı sendika" kavramı konusunda ne düşünüyorsunuz? Sendikanın sarısı olur mu?

80 öncesi "sarı sendika" kavramı çok kullanıldı. Sarı sendika olmaz, sendika sendikadır. Ama "sarı sendikacı" olabilir. İşverenle anlaşılan, uzlaşan, işverenin çıkarlarını kollayan diye yorumlarsak, sarı sendikacı olabilir. Sendikanın tüzel kişiliği değil, sendikacıların dünya görüşü söz konusu.

Nasıl olursa olsun, sendika işçinin örgütüdür sonuçta.

Tabii, tabii.

Ve sendikacıların tutumu işçiye

tersse, işçi sendikayı değil yöneticisini, dolayısıyla sendikanın tutumunu değiştirir...

Değiştirilebilir, yaşanmıştır. Birçok sendikada başarısız, işlevlerini yerine getiremeyen yöneticiler değiştirilmiştir. Bu, güçlü bir yapının içerisinde, mücadeleci, dinamik bir çizgiyle daha kolay olur.

Zaten, daha kolay ve yapıcı bir yöntem olan "yönetimi değiştirme" varken, gidişatı bölücü yönde, olumsuz yönde zorlamak yapay oluyor...

Yeni örgütlenmenin güçlüğü ortada. Sonuçları kime yarar sağlar, bugünden kestirmek çok güç. Altında ezilebilirsin.

Evet, Türkiye'de sendikal harekette sıkıntılar var. Sözleşme sendikacılığı yapılıyor. İşçilerin kendi sendikalarına yabancılaşmasını getiren yanlışlar var. Bu bazı örgütlenmelere ışık gibi görünebilir. Ama bence yanıltıcı. Çünkü işçi sendikasını eleştirebilir, tepki gösterebilir ama işçiler kolay kolay sendika değiştirmiyorlar. Mücadelelerle elde ettiği hakkı, ücretini bir anda terkedip ne zaman, nerede, nasıl gerçekleştireceğini bilmeden, yeni örgütlenmelerle riske girmek istemiyorlar. Bu açıdan, gerçekten yeni örgütlenmeler zor.

Üstelik Türk-İş'in değişim içinde olduğu o kadar açık ki!

Tabii, 80'den sonra DİSK tabanı Türk-İş'e gitmeye başladı. Türk-İş'e bağlı sendikaların şube, merkez seçimlerinde önemli değişiklikler sağladı. Şube yönetimleri %50'nin üstünde değişti. Merkez yönetimleri üçte bir dolayında değişti. Daha da değişebilir, gelişebilir.

Bu bize şunu gösteriyor: İşçilerin Türk-İş'te yoğunlaşmaları eski DİSK'ten gelen işçilerin kendi birikim ve deneylerinin üye oldukları sendikalara yansması önemli değişikliklere neden olmuştur.

Yani, çözüm eski DİSK'in militan mücadele geleneklerini Türk-İş'te yaşatmakta yatıyor.

Türk-İş'te yaşatmak mümkün. Ama bunu çabuklaştırmak da birliği kısa sürede gerçekleştirmeye bağlı.

Biz Aster-İş olarak, 1980'e kadar, rekabetçi bir anlayışla sendikayı örgütlenmesinin güçlüklerini, sorumluluklarını çok hızlı bir süreçte yaşadık. Bugün birliği daha cesur bir biçimde savunabiliyorsak, bunda o dönemdeki edindiğimiz deneyimlerin yol göstericiliği vardır. ●

"Bugün birliği daha cesur savunabiliyorsak, bunda 1980 öncesi dönemde edindiğimiz deneyimlerin yol göstericiliği vardır"

harcayabilir. Bunun adımlarının atıldığını da görebiliyoruz.

Yalnız tabii tek taraflı olmaz. Türk-İş'in bu konuya fazla kafa yormadığını görüyoruz. Ama buna rağmen DİSK birliği gündemden hiç indirmemeli. DİSK bu konuda daha kararlı kesin adımlar atabilir diye düşünüyorum.

Zaten sendikacıların bir araya gelmesinden değil, işçinin sendikal birliğinden konuşuyoruz.

Bir birliğin mutlaka ilkeleri, çerçevesi olacaktır. Gerçekten gönüllü birliği sağlayacak şekilde çalışmalar yapması gerekir. Yoksa karşı örgütlenmeler ol-

Bu hesap dönecek

DİSK ve üye sendikalar “genişletilmiş organ toplantısı”, 20-26 Haziran tarihleri arasında Ören tesislerinde gerçekleşti. İleride bu toplantı, işçi sınıfının Türk-İş’te oluşmuş *sendikal birliğini parçalamak* üzere yeniden örgütlenme ana hedefi ve kararlarıyla anılacak.

“Yeni” DİSK bir yol ayrımındaydı. Bu noktada DİSK’teki “birlikçilerin” öncülüleri olan Aster-İş, Nakliyat-İş, kendi işkollarında Türk-İş’e bağlı sendikaları güçlendirmeyi seçti. Ötekiler ise “DİSK çatısı altında örgütlenme” yolunu seçtiler, Ören toplantısı bunu belgeledi.

Ören toplantısı belgeleri, “yeniden örgütlenme” sürecini başlatan kadroların siyasal kimliği, sendikal eyleme bakış açıları, “nasıl bir sendika, nasıl bir Türkiye” sorularına getirdikleri yanıtlar açısından tarihseldir.

DİSK yönetimi işçileri suçluyor!

Ören toplantısında görüşülen ve yöneticilerce onaylanan, dokuz ayrı komisyonun raporlarını içeren *Belgeler* adlı 40 sayfalık broşürün yarından çoğunu iki komisyonun raporu oluşturmaktadır.

Bunlardan birincisi, “Sendikal Hareketin İrdelemesi, İzlenecek Politikaların Saptanması Komisyonu Raporu”, “yeni” DİSK’e ilişkin kimi illüzyonları iyice ortadan kaldırmaktadır.

Rapor, kapitalistleri kapitalist devletin ahlaki zeminini yıpratmakla(!) eleştirmektedir:

“Üretken yaratıcı emeği hor gören bu zihniyet, toplumun alıntılarına, üretken çalışmaya verdiği değeri sarsmış, *ileri endüstriyel bir toplum olabilmenin* temel koşullarından biri olan ahlaki zeminini ağır biçimde tahrip etmiştir...” (abç)

DİSK’in özlediği gelecek, ahlaki zeminini sağlam bir **emperyalist-kapitalist** devlettir!

Rapor, beklendiği üzere Türk-İş’e saldırmaktadır:

“...Sendikal faaliyetten alıkonulduğumuz 12 yıl boyunca sendikacılık hareketine damgasını vuran Türk-İş, klasik ücret sendikacılığı anlayışının dışına çıkamamış, zaman zaman kendisini aşan bazı eylemlere rağmen sessiz ve uzlaşmacı çizgisi nedeniyle sadece işçilerin değil tüm toplumun sendikacılığa güveninin sarsılmasına neden olmuştur...”

Yaşamın DİSK’li işadamlarının bu iddialarına yeterince yanıtı var, ama bunlar *işçileri* de şiddetle suçlamaktan geri durmuyorlar:

Nejat Yazıcıoğlu

“Ne mahkeme sürecinde, ne de sonrasında üyeler konfederasyonumuzun mücadelesine gereken katkıda bulunmamışlardır.” (abç)

Eski DİSK’in üyeleri bu suçlamayı kendileri yanıtlarlar, ama utanmadan işçileri suçlayan bu bayların işçi sınıfını hiç anlamadıkları bellidir. Ortalama zekaya sahip bir sendikacı, 12 Eylül öncesi izledikleri siyasetin sonuçlarından işçileri sorumlu tutacağına, sağlam bir faşizm değerlendirmesi yapar, önce kendi *özeleştirisini* verir. Bunlar ise kendilerini (ve tabansız konfederasyonu) yüceltme derdindeler.

Tabansızlıktan duydukları hoşnutsuzluğu uluslararası desteğin varlığı ve “önemli rolüyle” gidermeye çalışan bu şaşkınlık, kendilerini şöyle yüceltmeye(!) çabalıyorlar:

“Bugün ülkemizde 12 Eylül’ün hismine uğrayıp da ayakta kalabilmiş olan *neredeyse tek kurum* konfederasyonumuzdur. (...) Türkiye işçi sınıfının, emekçilerinin ve de Türkiye’nin konfederasyonumuz *her zamankinden fazla ihtiyacı* vardır...” (abç)

“...12 yıldır sessiz kalan işçi hareketinin, 1988-1991 arasında *kısmen başladığı mücadele* ve elde ettiği kazanımları yok etmek isteyen işverenler teknolojinin olanaklarını da kullanarak yeni bir saldırı hareketi başlatmışlardır...” (abç)

Doğru değil ama, diyelim ki işçiler DİSK’in mücadelesine katkıda bulunmadılar, sendikalar (Türk-İş) 1980-1992 arasında tam 12 yıl “sessiz” kaldı(!) Peki ama 1988’de NE oldu? (Herhalde DİSK mücadeleyi(!) başlattı ve uyanan işverenler yeni teknolojileri kullanarak saldırıya başladılar!)

Kendi özel niyetlerinle nesnel gerçekler arasında bağ kuramayacak ölçüde şaşkınlık içindesiniz. Gerçekdışı yorum ve açıklamalarınızla Netaşları, Kazlıçeşmeleri, Türk-İş’in ülke çapında örgütlediği eylemleri, miting ve yürüyüşleri, yüzlerce grevi ve büyük Zonguldak eylemini güme götürdünüz.

Siz, işçi sınıfını ve mücadelesini anlamıyor, dolayısıyla takdir edemiyorsunuz. Türk-İş’i, işçi sınıfının sendikal eylemini, *işçi sınıfını* küçük görüyorsunuz. Çünkü dışındasınız!

Tüm söyledikleriniz doğru olsaydı bile, işçi size şunu soracaktır: “Bu size işçi sınıfının Türk-İş’te *yaşama geçmiş* sendikal birliğini parçalamaya hakkı verir mi? Düşüncelerinizin etkinliğine, gücüne inanıyorsanız ve hiçbir karşılık beklemeden işçi sınıfına adan-

mışsanız, neden bu birliğe katılmıyorsunuz? Neden kaçırıyorsunuz?”

Evet, **birlikten kaçırıyorsunuz!** Çünkü sizin “işçi sınıfının mücadelesi” ile ilginiz yok. Dilinizin altında bir bakla var.

Dillerinin altındaki bakla

Raporun ikinci endüstriyel devrimden, bilimsel teknolojik devrimin işçi sınıfı ve sendikalara etkilerinden, sendikal eylemin dünya ölçeğindeki bunalımından söz eden bölümleri, “yeni” DİSK yöneticilerinin dillerinin altındaki baklayı ortaya çıkartıyor.

Raporun “bilgi küpü” yazarları, nerede bir sınıf kavgası, düzenle hesaplaşmayı gerektiren bir gerçeklik görürlerse, “kamerayı kaydırıyor”, görüntüyü karartıyorlar. 12 Eylül’de işçi sınıfının çıplak diktatörlük altında kazandığı deneyimlerden söz etmiyorlar. Sömürü ve eşitsizliğin ortadan kaldırılacağı sosyalist toplum seçeneğini bir kez bile anmıyorlar.

“Yeni” DİSK, kapitalizme karşı değildir. Önerdiği “ileri endüstriyel demokrasi toplumu”, bakın neyle bağlanıyor:

“Dünyanın beyninin Kuzeyde, gövde ve ayaklarının Güneyde olacağı bir düzen peşinde olan ‘Kuzey’in karşısında Türkiye toplumunu ‘beynine sahip çıkma’, beynini teslim etmeme ve en az onlar kadar üretici, yaratıcı bir beyne sahip olduğunu kanıtlamak için mücadele amacıyla *seferber etme görevi* DİSK tarafından *üstlenilebilir ve üstlenilmelidir...*” (abç)

“Yeni” DİSK, Türkiye kapitalizminin emperyalist dünya hiyerarşisi içinde yeni ve daha üst bir düzeye çıkmasını, **emperyalistleşmesini** istiyor! Kendisine biçtiği **görev** de açık: “Kuzey’e karşı Türkiye’nin beynini kanıtlamak, geliştirmek”. Şöyle yazıyorlar:

“DİSK, bir başlangıç olarak Türkiye egemen sınıflarını ve partilerini, ülkenin genel iktisadi politikasını, sanayisinin durumunu, içine girilen ikinci sanayi devriminin imkanlarını Türkiye’de geçerli kılmak için ne yapacaklarını konu alan *sürekli bir tartışmanın içine çağırmalı*, bu konunun ülke *gündeminin odağına* yerleştirilmesi için bir hareket başlatmalıdır...” (abç)

Belgeler, “yeni” DİSK’in, görüşleri ve örgütlenme hedefleriyle, emperyalistleşme aşamasındaki Türkiye kapitalizminin Türkiye işçi sınıfının bağrına yönelttiği hançer olduğunu belgelemektedir.

Örgütlenme komisyonu raporu

Broşürdeki “Örgütlenme Komisyonu Raporu”, bu yönde “ince” düşünülmüş bir bölücülük belgesidir. Raporun başlangıcında yeralan “ülkemizde yaygın şekilde varolan sendikatsız kesimlerin üye olarak kazanılması **hedeflenmelidir**” cümlesi, **bölücülüğün örtüsünden başka birşey değildir**. Görüşümüzü doğrulayan birkaç cümleyi rapordan aktarıyoruz:

“Yüzde 10 barajı, yarından bir fazla işyeri barajı, grev yasakları, *noter harçları* örgütlenmemizin önünde duran önemli engellerden bazılarıdır... Bizlere haklarımız ve sendikalarımızın malları iade edildi. Ancak 1980’deki üyelerimize bu hak tanınmadı. Yani bugün parasını ve mal varlığını sevk ve idare ettiğimiz *eski üyelerimize* (ya da *yekli işyerlerimize*) *yeniden bizi tercih edip etmeyeceklerini belirleyecek* bir irade beyanı şansı tanınmadı.” (abç)

Gözlerini eski DİSK, şimdiki Türk-İş üyelerine dikmişler. Burjuvaziden buna yardım dilemiyor, akıl da veriyorlar:

“Bunun yolu ‘demokratikleşme paketi’ içinde yer alabilecek yetki belirlemede genel bir ‘referandum’ olabileceği gibi, bu sağlanıncaya kadar, salt bahsi geçen işyerlerine yönelik referandum olabilir.”

“İkinci doğuş” için bu uygun görülmezse bir önerileri daha var:

“Ya da bir dönem DİSK ve bağlı sendikalarımıza baraj uygulanmayarak 12 Eylül’ün yarattığı bu çarpıklık ortadan kaldırılabilir.”

Dilencilikteki bu ısrar, Türk-İş’i bölme niyetlerindeki ısrarla bağlıdır. Bölücü amaçlarını gizlemeyen “yeni” DİSK’in meymeneti hakkında kuşku yoktur.

Yağma Hasan’ın böreği!

Öte yandan, DİSK’e bağlı sendikalara mal varlıkları ve paraları geri verilince, “harcamalar” da hızlanmaya başladı. Giderler başlıca şu biçimde gerçekleşiyor:

Birçok sendikacı ve uzman, astronomik “tazminatlar” istiyor ve alıyorlar. Yeniden görev

alanlar, en az 5 milyon lira net aylıkla işe başlamayı başarıyor. Tekstil, Maden-İş, vb. sendikalara ve DİSK genel merkezine çok sayıda bol maaşlı eleman alınıyor. Ücretler yeni işe alınanlar için bile 3-5 milyon liradan aşağı düşmüyor. Keyfi satılmalar da (30 milyona masa almak gibi), “harcamaların” başka bir alanını oluşturuyor.

Bu durumun kimi namuslu sendikacıları kaygılandırmaması, huzursuzluk yaratmaması olanaksız! Bu, Tekstil sendikasını şimdi ağustosta olağanüstü kongreye götürüyor. Karar büyük işadamı Rıdvan Budak’a rağmen alındı. DİSK yöneticileri namuslu sendikacıları bu karardan caydırmaya çalışıyorlar. Nedeni, kötü(!) örnek olunmasın, görüntü bozulmasın!

12 Eylül faşizmini işsizlik, yoksulluk içinde, direnerek yavaşayan işçiler, “yeni” DİSK’in Yağma Hasan’ın böreği yapılmasına öfkeliydiler. DİSK kongre delegeleri, “askeri yöneticilerin kararlarını tanımadığımızı göstermek için yeniden seçtiğimiz yöneticiler, tazminat istiyorlarsa, sendikadan değil, kendilerini görevden alan devletten alsınlar” diyorlar.

Gerçekten, çoğunluğu işçiyle bağlı kalmamış, işadamı olmuş yöneticilere 100-300 milyon tazminat vermek de ne oluyor? Namuslu, onurlu tutum, işçinin aidatını işçiye vermek, mal ve para varlığıyla DİSK’i Türk-İş’e katmaktır! Eski DİSK üyeleri, DİSK’i DİSK yapan militan eylem çizgisi, Türk-İş’te yaşamaktadır! *İşçi bugün Türk-İş’tedir!*

Türkiye işçi sınıfı üç buçuk işadamlarının oyununa gelmeyecektir. DİSK’i emperyalistleşmeye maşa ve sendikal birliğe hançer yapma hesabı bozulacaktır. ●

Dergimizin Eylül, Ekim ve Kasım 1991 tarihli sayılarında DİSK yöneticilerine yöneltilen birçok soruya hâlâ bir yanıt veren çıkmadı. Bekliyoruz.

KAVGA

İşçi Sağlığı Enstitüleri

İşçi sağlığı-iş güvenliği alanlarında çalışma, inceleme ve araştırmalar yapan işçi sağlığı/meslek hastalıkları kuruluşlarıdır. ILO ölçülerine uygun olarak kurulan bu birimler, işçilerdeki ve çalışma ortamındaki sağlık zararlarının ölçülmesi için, kendine özgü laboratuvarlarıyla sağlık ve mühendislik birimlerinin, tekniğin ve psikolojinin ortak uygulama alanlarında çalışmalar, araştırmalar yaparlar. Bu kuruluşların yataksız olanları "İşçi Sağlığı Enstitüleri", "İş Hijyeni ve Mineroloji Enstitüleri" gibi adlar alırlar.

Çalışma şekillerine, laboratuvarlarının özelliklerine, kullanılan metodlara ve cihazlara kadar birbirlerinin benzeri olan bu enstitüler İngiltere, Almanya, Macaristan, Romanya, Mısır ve daha pek çok ülkede yararlı işlevler görmektedirler. Türkiye'de çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığına bağlı İSGÜM böyle bir enstitüdür.

Bu enstitülerin yataklı bölümleri bulunan ikinci türünde, enstitü bölümüne ek olarak, meslek hastalıklarını yatırarak teşhis, tedavi eden ve maluliyet değerlendirmelerini yapan hastane bölümleri vardır. Örnek olarak İtalyan üniversitelerindeki iş kliniklerini, Erlangen kliniğini, Bulgaristan'daki meslek hastalıkları hastaneleri ve Türkiye'de SSK'ya bağlı Kartal meslek hastalıkları kliniği ve hastanelerini sayabiliriz.

İşçi sağlığının genel sağlık politikası içindeki yeri

Her ülke kendi ulusal sağlık politikası içinde veya yanında bir işçi sağlığı politikası oluşturur. (ILO sözleşmeleri 155,164 WHO)

Devlet kendi kurduğu enstitü ve iş teftiş müfettişleri ile ülkenin işçi sağlığını, endüstrinin çalışmalarını denetler.

Ülkede endüstri işçilerini güvenceye alan zorunlu sigortalar varsa, bu sigorta kuruluşları ya bu tür enstitüler kurar ya da üniversitelerde kurulan enstitüleri finanse ederler.

Sendikalar da, yasalarda yazılı işçi haklarını ve çıkarlarını korumak için kendi bütçeleriyle finanse ederek birer işçi sağlığı enstitüsü kurabilirler. Birçok ülkede bunun örnekleri görülmektedir.

İşçi sağlığı enstitülerinin görevleri

1. Meslek hastalıkları konusunda araştırmalar yaparak ölçütleri ve bilgileri saptamak. Meslek hastalıklarının en erken evrelerinde teşhislerinin konması, maluliyet derecelerinin tespiti. İşletmelerde periyodik muayenelerin yaptırılmasına yardım, denetleme.

2. Çeşitli endüstri dallarındaki zararlı maddelerin, çevresel hastalık etkenlerinin ölçümlemlerini yapmak, yapılan ölçümleri denetlemek. Alınan sonuçların yasalar ve bilimin ışığında işçi sınıfı yararına değerlendirilmesi. Toplu sözleşme gündeminde işçilerin yararlarına kullanılmaları. Yaşama ve çalışma ortamının iyileştirilmesi, endüstriyel üretim süreçlerinin düzeltilmesine yardımcı olmak.

3. Kent havasındaki, suundaki zararlı maddelerin ölçümlemlerini vb. halk sağlığına yardımcı çalışmaları yapmak.

4. İşçi sağlığı alanında eğitim programları düzenlemek, bilimsel yayın çıkarmak. İşçilerin iş kazaları, meslek hastalıkları ve

nedenleri üzerinde eğitilmesi, bilinçlendirilmesi. Önceden önlem alacak İSİG kurullarının yetiştirilmesi.

5. Sendikaların üyelerinin, sigorta ve devlet tarafından ödenen zarar-zararlarını denetlemek ve değerlendirmelerini bir kez daha gözden geçirmek için kendi işçi sağlığı enstitüleriyle çalışmaları. Örneğin meslek hastalıklarının ekspertiz çalışmalarının denetlenmesi ve doğruluk derecelerinin belirlenmesi.

6. Meslek hastalıklarının SSK'nın önem ve sıralamasında genel hastalıkların arkasından ikinci sıraya düşmesini ve genel hastalıkları iyileştirme uğraşlarının içinde kaybolmalarını engellemek. Hastalık ve erken ölümlerde hak sahiplerinin yararlarının saptanması, durumun bir de meslek hastalıkları yönünden incelenmesi, ölüm veya maluliyetin arkasında meslek hastalığı varsa ortaya çıkarılması. (Bu Türkiye'de çok görülen bir husustur. Meslek hastalıklarının gerçek sayısı her yıl en az 30 binin üzerinde olmasına karşın SSK bunların %5'inden daha azını ortaya çıkarabilmektedir. Kalanlar, hastalık sigortası kapsamında tanı ve tedavi görürken meslek hastalıkları ilerlemekte, işçi ya malul kalmakta ya da yaşam süresi kısalmaktadır.)

Enstitü'nün finansmanı

Bu konudaki düşüncelerimiz şöyledir:

A. Enstitünün finansmanı sendika tarafından karşılanır.

B. ILO veya WHO tarafından yapılan teknik yardım, personel yetiştirme, malzeme ve burs yardımları sağlanır.

C. Enstitü kurulduktan sonra kendi giderlerini karşılayacak bir işletme düzeni kurulabilir. İşçilerin işe giriş muayeneleri, laboratuvar tetkikleri, periyodik muayeneleri işverenlerin yasal yükümlülükleri arasındadır. Sendikalar bu işlerin Enstitü'de yapılmasını bir kural olarak koyabilirler.

D. Hava, su, çevre kirliliği konusunda isteyen kuruluşa hizmet sunulabilir.

E. Sendika üyelerine iş kazaları, meslek hastalıkları, işçi sınıfının çalışma yaşam koşulları, çalışma risk ve tehlikeleri hakkında eğitim seminerleri vererek, sendikalarından eğitim giderleri sağlanabilir.

Bu hizmetlerin verilebilmesi için Enstitü'nün objektif bilimsel ilkelere uyum olarak çalışması ve bu alanda kendini kanıtlaması başlıca koşuldur.

Kurulması önerilen bu enstitü yataksız olmalıdır. Hastane bölümüne gereksinim yoktur. Esasen hastane hizmeti pahalı bir hizmettir. Sendikaların kurduğu bu kuruluşun görevini ve işlevini aşar.

Enstitü, iş hijyeni-iş fiziği-iş psikolojisi, meslek hastalıkları ve tıp ağırlıklı olmalıdır. Laboratuvarlar düzenlenirken uluslararası metodları uygulamaya elverişli, basit-ucuz teşhise yönelik cihazlar kurulmalı ve kitle analizleri yapabilecek özellikte olmalıdır.

Bugün ölçüm cihazları kolayca bulunabilmekte ve satın alınabilmektedir.

Laboratuvarlarda kısıtlı sayıda nitelikli elemanlar hizmet vermelidir. Bürokratik uygulamalardan kaçınılmalı, esas elemanlar seçildikten sonra yardımcı elemanlar kendi uzmanlarımız tarafından eğitilmelidir. Halen ülkede - çok az da olsa - bu alanda yetişmiş nitelikli bilimsel kadro birikimi vardır. Bunlardan kolaylıkla yararlanılabilir. Bu yetişmiş kadroların kısa bir inceleme için Avrupa'daki işçi sağlığı enstitülerine gönderilmesi, teşhis ve analiz metodlarının seçimi, yenilikler ve bilimsel bağlantılar kurmakla görevlendirilmesi, çok yararlı olacaktır.

Kadrolar konusunda önerimiz, tıbbi bölümü oluşturan işçi sağlığı uzmanları dışındaki hekimlerle kısa süreli anlaşmalara gidilmesidir. Örneğin nöroloji, göz, cildiye vb. uzmanlarıyla haftada 1-2 gün ve birkaç saati kapsayacak anlaşmalar yaparak onlardan beklenen yarar sağlanabilir.

Örgütlenme modeli

I. Direktör (işçi sağlığı ve meslek hastalıkları uzmanı).

I.1. İdari direktör yrd. (işletmeci, hastane idarecisi).

- Sekreteryaya. Yazışmalar.
- Dokümantasyon. Bilgi işlem, kütüphane, yayın, bilgisayar. Tıbbi raporlar bölümü
- Teknisyenler ve öteki personel.
- Personel işleri, muhasebe ve vezne.

I.2. Tıbbi, teknik direktör yrd. (iş ve meslek hastalıkları uzmanı veya kimya mühendisi).

- İşçi sağlığı hekimliği bölümü (işçi sağlığı uzmanları-hekimleri, kadrolu ve anlaşmalı pnömoloji, nöroloji, cildiye, röntgen, biokimya, bakteriyoloji uzmanları, laborantlar, hemşireler, göz-KBB uzmanları vb.).

- Endüstri hijyeni laboratuvarları (kimya, fizik mühendis ve teknisyenleri): a) Analitik toksikoloji, b) Atomik absorpsiyon, göz kromatografi, toksikoloji (işçilerde toksik maddelerin ölçümlemlerini ve ortam analizlerini yapabilecek şekilde kurulur), c) İş fiziği laboratuvarı (işyeri

TÜRK-İŞ'E ÇAĞRI

Dr.Nejat Yazıcıoğlu

Devlet kuruluşlarının, üniversitelerin, sağlık, çalışma ve sosyal güvenlik bakanlıklarının ve SSK'nın, işçi sağlığı-meslek hastalıkları-meslek kazaları ve işgüvenliği alanlarında ağır ihmalleri, eksikleri vardır.

Buna ek olarak, Ankara'dan sonra İstanbul Kartal'daki meslek hastalıkları hastanesinin de dağılma aşamasında oluşu, sorunları daha da ağırlaştıran yeni bir durumu ortaya çıkarmıştır. İşçi sınıfının sayısı artar ve sanayide kullanılan malların, ham maddelerinin, kimyasalların vb. neden olduğu tehdit ve tehlikeler büyürken, bunları önceden görme koruma ve zararlarını giderme konusunda devletin ve SSK'nın aldığı önlemler durma noktasındadır.

Öte yandan yüzbinlerce işçi ağır yaşımsal risk altında tehlikeli ortamlarda çalışmayı sürdürmektedir. Bunun sonucu,

Zonguldak'ta son örneğini yaşadığımız gibi, işçi kurumdur.

Bu koşullar altında, sendikalara/işçilere ait, sendikalarca yönetilen bir İşçi Sağlığı Enstitüsü, sınıfımızın çok temel bir ihtiyacı olarak öne çıkmaktadır. Dr.Haldun Sirer'in yazısı, işte böyle bir enstitü projesidir.

Türkiye işçi sınıfının sendikal birliğinin gerçekleştirdiği sendikal kuruluş olarak Türk-İş'in, işçi sınıfının böyle temel sorunlarının çözülmesi yönünde adım atma sorumluluğu vardır. Bu nedenle, Türk-İş yönetimini ve konfederasyona bağlı sendikaların yönetimlerini, burada sunduğumuz Projeyi incelemeye, değerlendirmeye ve Türk-İş'in öncülüğünde bir İşçi Sağlığı Enstitüsü kurma yönünde hareket geçmeye ÇAĞIRIYORUZ.

Kavga dergisi ve işçi sınıfının mücadelesine gönül vermiş aydınlar olarak, bu alanda her türlü bilimsel yardımı ve katkıyı yapmaya hazırız. ●

Düşünce “suçu”

Av. Ali Yıldırım

Düşünceyi suç ilan etme Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesi ile düzenlenmiştir. 15 aylık uygulama “kalktı” denilen TCK 142. maddeyi aratacak niteliktedir. Bu yasaya göre düşüncelerinden dolayı yargılanan kişi “terörist”tir.

Yasayı ihlal ettiği gerekçesiyle toplatılan kitap, dergi sayısında, tutuklanan yazar, gazeteci, bilim adamı sayısında artış gözlenmektedir. Bu yasanın bir an önce yürürlükten kaldırılması için mücadele etmek ertelenmez bir sorumluluktur.

I

Düşünce “suç”una gerekçe olarak “devletin kendisini koruması gerekliliği ve hakkı” ileri sürülür. Bu, devletin kendine güvensizliğinin, temellerinin zayıflığının kabulüdür. Devlet düşünceden etkileniyor, sarsılıyorsa o devletin çürüdüğü tartışma götürmez.

Eğer devlet, yurttaşları arasında yalana dayalı anlayışları, düşünceleri tek ve mutlak doğru olarak gösteriyorsa, yalanın açığa çıkacağı kaygısıyla o yurttaşlarından korkması, kendi anlayışı dışındakileri yasaklaması, ceza tehdidine bağlaması olağan görülebilir. Yalana dayalı üretilen resmi ideoloji ancak baskı ve zor uygulanarak ayakta tutulabilir.

Düşünce suçunun dünyası da buradadır.

II

Türkiye’de düşünce suçu “gelenekselleşmiştir”. Ceza yasasının yanısıra diğer yasalarda da düşünceyi suç olarak nitelleyen hükümler bulunmaktadır. Fakat en ünlüsü “kaldırılan” 142. maddedir. Terör 8, 142’den türemiş, onun yerini almıştır.

Düşünce suçu olur mu olmaz mı, talihsiz ve trajik bir tartışma konusudur. Somut bir düşünce suçunun varlığı ise daha da trajiktir. 142. madde dolayısıyla yüzlerce kitap, binlerce gazete, dergi toplatılıp imha edilmiş, insanlar ömürlerini cezaevlerinde geçirmişlerdir. Neden? Devlet gibi düşünmediği için.

142. madde ile düzenlenen “suç” ırkçılığı ve sınıfsal baskıyı yasaklarken, tam tersine ırkçılığa ve sınıf sömürüsüne karşı mücadele eden insanlara uygulanmıştır. Örneğin “Kürtlere temel insan hak ve özgürlükleri uygulanmalı” diyenler de bu “suçun” mağdurları olmuşlardır.

142. maddenin bilinmesi, terör 8’in yerli yerine oturtulması açısından gereklidir.

Bu maddede düzenlenen suç, klasik ceza hukukunun en temel ilkesi olan “suçların yasallığı ve tipiklik” ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Çünkü suçun ne olduğu belli değildir. Bu niteliğiyle de uygulayıcının elinde bir tehdit unsuru olmuştur.

“Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlarından herhangi birini devirmek veya devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yoketmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak...”

“Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyla kısmen veya tamamen kaldırma-yı hedef tutan veya milli duyguları yoketmek veya zayıflatmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak...”

142. maddede bu fiilleri övmek yasaktı ve cezaya bağlanmıştı. Suçun tanımında bir açıklık, tipiklik söz konusu değildi. Neyin suç olduğunu anlamak olanaksızdı.

Suçun “cebiri” unsuru barındırdığı, bu nedenle de düşünce suçu sayılamayacağı yine burjuva bilim adamlarınca ileri sürülüyordu. Bu görüşün de gerçekle bir ilgisi bulunmuyordu. Çünkü ceza tehdidi doğrudan bir düşüncenin açıklanmasına, dile getirilmesine, başka insanlara aktarılmasına yönelmişti. Fiil ile düşünceyi aynı görüyor ve yaptırma bağlıyordu.

“Arkadaşlar örgütlenelim ve şu hukuk düzenini ortadan kaldırıp yerine çağdaş bir hukuk sistemi inşa edelim” düşüncesi “ortadan kaldırma” sözünden dolayı cebir ihtiva etmiş sayılıyor. Oysa ortada yalnızca bir düşünce var. Düşünceden doğan uzak yakın bir tehlike, bir fiil söz konusu bile değil. Nerede cebir unsuru?

Bu anlayış, şimdi, “cebiri” gibi bir dayanağa bile gereksinim duyulmadan Terör 8’de vücut bulmuş durumdadır.

“Hangi yöntem, maksat ve düşünceyle olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapılamaz.”

Her iki düzenlemede de suçun maddi unsuru “propaganda” oluşturmaktadır. Bir görüşün propagandasını yapmak kötü, tehlikeli sayılarak cezalandırma yoluna gidilmiştir.

Neyin propagandasının yapıldığını bir kenara bırakın, kavram suçun kendisi değildir. Propaganda bir düşünce açıklayış biçimidir.

Propaganda sözcüğüne olumsuz anlam yükleyenler, propaganda eyleminde aktif ve pasif süjeleri adeta insan kişiliğinden soyutlamakta, uç noktalara çekmektedirler. Buna göre propaganda fiilini gerçekleştiren kişi, iftacı, kendisi düşüncesine kazandırabilmekte, propaganda yapılan kişi ise etkilere açık, düşüncesi işgal edilen “zavallı” durumunda görülmektedir. Siyasal iktidar da, bazı düşüncelerin propagandasını yasaklayarak

bu zavallı kişileri korumakta, neyin doğru neyin yanlış olduğuna onların yerine karar vermektedir.

Propagandanın, bir düşünce aktarım biçimi olarak yasaklanması, yasaklayan siyasal iktidarın da kendi düşüncelerine, toplumsal zemine güven duymadığını kanıtlar. Ayrıca bir görüşün propagandası suç sayıldıkça, onun aleyhinde propaganda özendirilmekte, desteklenmektedir.

Düşüncenin açıklanması ve yayılması hakkının bir biçimi olan propaganda konusunda geri adım atmak, düşünce özgürlüğünü savunmaktan vazgeçmek, düşünce suçunu kabul etmek anlamına gelir.

III

Terör 8’le propagandası yasaklanan konular suçta tipikliği ortadan kaldıran, hiçbir somut gerçekliğe dayanmayan, elle tutulur hale getirilmesi mümkün olmayan ve her anlamda kullanılabilecek anlatımlardır. “Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü”, egemen sınıfların kendi düzenlerini korumaya yönelik demagoji içerikli sözlerdir.

Bu sözler 82 Anayasasında da tekrarlanıp durmuştur. Ne kadar çok tekrarlanırsa sözün o kadar hakkaniyet kazanacağına inanıyor olmalılar. Oysa, “devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü”nün düşüncesine dahi karşı çıkmak, bu bölünmezliğin ve bütünlüğünün çok da sağlıklı olmadığını önceden kabul etmek anlamına gelmez mi?

Terörle Mücadele Yasası’nın 8. maddesi bugün Kürt olgusuna yönelmiştir. 15 aylık uygulamada Kürtlerden, Kürdistan’dan sözettiği gerekçesiyle kitaplar toplatılmış, yazarlar cezaevlerine konmuştur. “Düşünce suçunu kaldırdık” reklamı cilasını tez yitirmiştir. Yerini, “bu yasa bu türden terörist düşünceleri yasaklıyor”un savunusu almıştır. Düşüncesini ifade eden yazar 8. madde ile yüzyüze geldiği zaman artık terör “suçlusu”dur.

8. madde düşünceye yönelik baskının ve şiddetin yeni adıdır.

Kimi ceza hukuku profesörleri 8. maddenin “ırkçılığı yasakladığını” ileri sürmektedirler. Bütün belirsizliğine karşın bu hükmün ırkçılığı yasakladığını söyleyebilmek için, bırakalım antropolojiden anlamayı okuma yazmayı bilmemek gerekir.

“TC devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür” görüşünün sahipleri, vatandaşlık gibi siyasal bir kategori ile ırk gibi antropolojik bir kategoriyi bilinçli olarak karıştırmakta, düşünce suçuna böylece kılıf yaratmaya çalışmaktadır. Demek ki, savunulan bütünlüğün aleniyet kazanması sakıncalı görünen açmazları var. Ama, düşünce suçu düzenlemek, düşüncesinden dolayı yargılanan kişiyi terör suçlusu ilan etmek bu düşünce sahiplerine şiddete sarılmaktan başka bir seçenek tanımamak anlamına gelir.

Terör yasasının düzenlemiş olduğu düşünce suçunu, hukukun genel ilkeleri, insan hak ve özgürlükleri açısından teşhir etmek ve yürürlükten kalkması için ortak görüşler oluşturmak hukuksal, demokratik görevdir. ●

çalışma ortamındaki ısı, ışık, gürültü, titreşim, nem ve stres durumları, hava akımları ölçülür, d) Toz laboratuvarı (toz toplama, işyerlerinde veya şehir havasında-ki zararlı tozların ölçülmesi).

- İş psikolojisi laboratuvarları (iş psikologları) : a) Aletli psikoloji (iş ve endüstri psikologları), b) Kalem kağıt testleri laboratuvarı (meslek hastalıkları geçiren işçilerde ve işyerlerinde toplu taramalar, incelemeler yapar).

- Tıbbi laboratuvarlar: a) Biokimya ve bakteriyoloji laboratuvarları, b) Röntgen laboratuvarı, c) Elektrokardiografi laboratuvarı, d) Hematoloji laboratuvarı, e) Ultrasonografi laboratuvarı, f) EEG ve EMG laboratuvarı, g) Solunum fonksiyonları laboratuvarı, ğ) Kan gazları laboratuvarı, h) Odioloji laboratuvarı (sessiz kabin, Odiometri), ı) Fizyoloji ve ergonomi laboratuvarı.

I.3. Ambulatuvar bölüm. Mühendis veya hemşire yönetiminde teknisyenler, hemşireler ve laborantlardan oluşur. Verilecek göreve göre yeterli sayıda uzman doktor ve mühendisler eklenir. Bunlar, a) çeşitli ortam analizleri (toz, duman, sis, buhar ve ses ve titreşim ölçümleri, ısı, ışık, nem, eşi, WBGT-I, VBGT-O, CET 8h analizleri) yaparlar, b) çeşitli kan idrar alma ve tarama incelemeleri yaparlar.

I.4. Yardımcı tesisler (gereksinime göre kurulur). Önerdiğimiz enstitü *yataksızdır*.

azı sonuçlar

Bugün çalışanların sayısının 20 milyonu aştığı Türkiye’de, ortaya çıkarılmamış oldukça yüklü bir meslek hastalıkları birikimi bulunmaktadır. Öte yandan, son yıllarda dünyada ve ülkemizde işçi sağlığı-meslek hastalıkları konusu güncelleşmiştir. Çevresel zararlılara karşı alınan önlemler, koruyucu hekimlik çalışmaları bu enstitülerin önemini çok artırmıştır.

Bu alanda devlete, zorunlu sigortalara, üniversitelere olduğu kadar işçi sendikalarına da büyük görevler düşmektedir. Bu çalışmaların somut ürünleri, işçinin ve çalışma ortamının ölçümlerinin yapılması ve işçi haklarının korunması olacaktır. İSGÜM, SSK’ya bağlı meslek hastalıkları hastaneleri ve bazı üniversitelerimizin kuruluş halindeki ufak ünitelerinden sendikalara ve işçilere bu tür hizmetler beklemek gerçekçi değildir. Bunlar, güçlü enstitülerin kurulması ile ulaşabileceğimiz hedeflerdir.

Enstitü, ilk finansman temin edildikten sonra, çalışmalar geliştikçe maddi harcamalarını karşılar duruma gelecek ve hizmet sunmaya başlayacaktır. Kuruluş esnasında iç kaynaklardan ve ILO, WHO gibi uluslararası kuruluşlardan yardım sağlanması zor olmayacaktır.

Tamamen bilimsel ilkelere sadık kalarak, ILO standartlarına göre çalışan bir enstitünün kurulmasıyla, halen çeşitli kuruluşlar tarafından ülke dışında veya içinde yetiştirilmiş ve bugün dağılmaya yüz tutmuş nitelikli ve bilimsel bir işgücünün toplanarak hizmete sokulması mümkün olacaktır.

Sendikalarımız bu konuda olumlu karar verirse kısa sürede ayrıntılandırılmış bir projeyi hazırlayarak sunmaya hazırız. Böyle projeyi hazırlayacak akademik ilişkilere ve yürütecek uzman kadrolara, bilgi birikimine ve deneyime sahip olduğumuz kanısındayız. SSK Meslek Hastalıkları Eyüp Kliniği, Kartal Meslek Hastalıkları Hastanesi Başhekimlikleri, Kütahya Meslek Hastalıkları Kliniği ve Şişe Cam’daki İşçi Sağlığı Dispanserleri tarafımızdan projelendirilmiş, hazırlanmış ve başarılı çalışmalar yapmışlardır. ●

2.sınıf vatandaş

Kavga-Bursa ekibi Tarım-İş Sendikası'nın Bursa şube başkanı Sabri Keskin'le görüştü

Kısa özgeçmişinizi öğrenebilir miyiz?

Bursa Karacabey doğumluyum. 1980-1989 arasında Karacabey Tarım İşletmesi'nde tarım işçisi olarak çalıştım. 1986 yılında işyeri baştemsilcisi oldum. 3,5-4 yıldır da sendikacıyım.

Tarım-İş grevi çevresindeki gelişmeleri anlatır mısınız?

Biliyorsunuz iki işletme sözleşmesi vardır bizde. Birincisi, 38 tarım işletmesini içeren Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (Tİ-GEM) ve ötekisi Tarım İl Müdürlükleri'ni kapsıyor.

TİGEM'de toplu iş sözleşmesi görüşmelerine bu yıl ikinci ayın ortasından itibaren başladık. İşveren sendikasıyla epey uzun 19 görüşme yapıldı. İşverenin katı tutumu nedeniyle uyuşmazlık zaptı tutuldu. Neticede sendika olarak grev kararı aldık. Bakanlar Kurulu, "genel sağlık ve milli güvenlik" gerekçesiyle grevimizi erteledi.

Bu haksızlıktı, işçi hak ve özgürlüğüne vurulan bir baltaydı. Akabinde başvurduğumuz Danıştay itirazımızı kabul ederek grevimizin başlatılabileceğini bize beyan etti. 26 Haziran'da TİGEM'de greve başladık. Ancak bu kez başbakanlık talimatıyla grevimiz tekrar durduruldu. Cumhuriyet tarihinde olmayan bir olay.

Bunun karşısında mücadeleyi bırakmadık, çeşitli eylemlerimiz oldu. Türkiye'de 38 işletmede işçi arkadaşlarımız vizite eylemlerine çıktılar. Örneğin, Karacabey Tarım İşletmesi'nden çıkan arkadaşlarımız, Karacabey'e (15 kilometrelik bir yol) 3,5 saat yürüdüler, hasta olduklarını beyan ederek doktora çıktılar. 38 işletmede aynı şekilde yapılarak güzel bir kamuoyu oluşturuldu. Sonunda TİGEM'de toplu iş sözleşmesini bağladık.

Ama aynı zaman içerisinde Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı Tarım İl Müdürlükleri dediğimiz işyerlerinde grevimiz devam ediyordu. (Bizim her iki toplu sözleşmeyi birlikte götürme amacımız vardı. Ama TİGEM grevi yaptırılmayınca başaramadık.) 15 bin işçinin katıldığı bu grevimiz 804 işyerinde 53 gün devam etti. 54. günde toplu sözleşme imzalandı.

Ne gibi kazanımlar elde ettiniz?

1992 sözleşmesinin 1 yıllık olması talebimiz vardı, gerçekleştirdik. TİGEM'de sözleşmemizi 14 aylık yaptık, tarihini 1993 kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle birleştirdik. Ücretlere ilk 7 ay için %80 + 300 bin lira, ikinci 7 ay için %30 zam aldık. Tarım İl Müdürlüklerinde ise sözleşme 1 yıllık imzalandı, ücretlere birinci 6 ay için %54, ikinci 6 ay için %48 zam yapıldı.

Ücret konusunda maalesef isteklerimize ulaşamadık. Sosyal yardımlarda da önemli kazanım yok. Bizim ücret tabanımız düşüktür. Greve başlamadan önce, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı örneğin köy hizmetlerinde çalışan işçinin almış olduğu ücretle sözleşme kapsamındaki arkadaşların

ücretinin aynı olmasını istiyorduk. Tarım İl Müdürlüklerinde çalışan arkadaşlarımızın eline geçen para 1 milyon 150 bin lira civarında idi. Zamlar bu yaklaşık 2,5 milyon civarında bir para yapar. Tabii ki yetersiz.

Gelecek sözleşmede daha yoğun mücadele vereceğiz. 1993 yılında hesap sorulacaktır. 1993'de önlerine 700 bin işçi geliyor sözleşmelerde.

Biraz da grevdışı konulara geçelim. Resmi rakamlara göre işkolunuzda işçi sayısı 120 bin gözüküyor. Ama, Marksizmden İşçi Sınıfının Kapsamı ve Türkiye kitabında Emine Engin, tarımda en az 1,5 milyon işçi olduğunun verilerini sıralıyor. Buna ne diyorsunuz, ve Tarım-İş'in üye sayısı neden 40 bin dolayında?

Tarım işçileri Türkiye'de ikinci sınıf vatandaş olarak kalmıştır. Gerçi biz toplu iş sözleşmelerinde 1475 nolu yasadaki tüm maddeleri elde ediyoruz. Toplu sözleşmelerimizde iş yasasında ne haklar varsa hepsi var. Ancak, bildirim yapılmamış tarım işyerlerinin işçileri bundan yararlanamıyor. Durum böyle.

Diyelim ki bir besi damı açılıyorsunuz, içinde yüzlerce inek. 15-20 işçi çalıştırıyorsunuz. Veyahut bir çiftlik kuruyor, her türlü iş yapıyorsunuz. Orada da 100 işçi çalıştırıyorsunuz. Ancak işveren olarak Çalışma Bakanlığı'na, bölge çalışma müdürlüğüne "ben buraya işyeri açtım" diye bildirme zorunluluğunuz yok. İşçileri sigortalı yapma zorunluluğu hiç yok. Yasada boşluk var.

Siz sendikayı bu işyerine nasıl sokacaksınız? Üye kaydetmeniz için işyeri numarası, işyeri sicil numarası, SSK numarası olması lazım. Bunların hiçbirisi yok. Teşkilatlanman mümkün değil, basına beyanat vermekten başka birşey yapamıyorsunuz.

Sendika olarak tarım işçilerinin hak ve özgürlükleriyle ilgili ILO sözleşme ve tavsiye kararları üzerine, Ankara'da bir sempozyum düzenledik. Bakanlar, parti temsilcileri vb. katıldı. Orada tarım ve orman işçilerinin İş Kanunu kapsamı içine alınmasını savunduk. 1475'in 5.maddesinde mevcut olan istisnalar bölümünün kaldırılmasını, tarım ve orman işçilerinin de iş kanunu kapsamında değerlendirilmesini istedik. Herkes de "öyle olmalıdır" dedi. Hükümet yetkililerinin dahi böyle söylemesi olumludur.

Bu konu halledilirse birçok sorun kendiliğinden çözülecektir. İşte o çiftlik açan işletmeciler işçi çalıştırma bakanlığına işyeri numaralarını bildirmek mecburiyetinde kalacaktır. O zaman teşkilatlanma çarkı tamamlayacaktır kendini.

Burjuvazinin yeni teknolojileri, yeni işletmecilik yöntemlerini kullanmasıyla birlikte işyerlerinde sendikasızlaştırma ve işten çıkarmalar hızla artıyor. Sendikamız bu saldırılara karşı, işçiler arasında sigortalı ve sendikalaşma yönünde ne gibi girişimler yapıyor?

Bu sadece Tarım-İş'e, mevcut İş Kanunu

kapsamında bile olmayan tarım işçilerine kaldıysa, işçi hareketi yanmıştır. Ayrıca bu benim cevaplayacağım soru değil. Bunu sendikamızın genel merkezinin ve Türk-İş'in cevaplamasında yarar var. Şube bazında yapılan çalışmalar hiç bir işe yaramaz, biz genel merkezimizi, Türk-İş'i zorlarız. Ancak Türk-İş çapındaki çalışmalardan sonuç alınabilir.

Kavga'nın "35 saatlik iş haftası" önerisini nasıl karşılıyorsunuz?

Fevkalade güzel. Bırakınız 35 saati, 1989 yılına kadar tarım işçileri haftada 60-70 saat, hatta birçok yerde, doğu bölgelerimizde "gün doğumundan gün batımına" çalışıyorlardı. İş Kanunu'ndaki yasal 45 saatlik çalışma saatini bu yıl yapmış olduğumuz mücadele ile işçi arkadaşlarımıza yeni getirdik.

1989'un beşinci ayında, işyerlerinde arkadaşlarımızın 5 yıllık geriye doğru fazla mesai haklarının ödenmesi için yargı yoluna gitmiştik. Bu davayı kazandık ve işverene arkadaşlarımızın 5 yıllık fazla mesai ücretlerini ödetirdik. 1992 sözleşmesi (1.11.1991'den geçerli) çalışma saatleri 45 saat olarak imzalandı. O yünden mutluyuz.

Tarım işçilerinin yaşam ve çalışma koşullarından söz eder misiniz?

Tarım işçilerinin çalışma koşulları ağırdır. Türkiye'de bana göre birincisi, maden ocaklarında çalışan işçilerin, ikinci olarak da tarım işçilerinin çalışma koşulları çok zordur. Tamamıyla doğa savaşı vererek çalışma hayatını sürdürürsünüz. Arazide çalışıyorsunuz. Traktöre biniyor tarla sürüyorsunuz. Biçerdövere binyorsunuz, buğday biçiyorsunuz. Tamamıyla dışardasınız. Güneş ve yağmurun, tozun altındasınız.

Dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye'de kapitalistler, daha fazla kâr elde etmek amacıyla, kesimi yapılan hayvanları, çeşitli sebze türlerini vb. yetiştirirken özel hormonlar, boyalar kullanıyorlar. İnsan sağlığına çok zararlı olduğu kanıtlanmış bu türlü uygulamalar konusunda sendika olarak tutumunuz nedir?

Dünyada zararlı olduğu tespit edilen ve yasaklanmış ilaçlar, maalesef bizim tarımımızda, hükümet tarafından da izin verilerek, devlet tarafından devletin kendi işyerinde kullanılıyor. Bunların insan sağlığına fevkalade zararlı olduğunu işçi arka-

İlmak istemiyoruz

Tarımda geçici işçi kullanımını önlemeye yönelik ne gibi çalışmalarınız var?

Vallahi geçici işçi çalıştırmanın önlenmesinde, bana göre tek yapılması gereken şey işsizliğin ortadan kaldırılması yönünde çalışmaların yapılmasıdır. Aksi halde geçici işçi çalıştırmanın önlenmesi mümkün değildir.

İşte, yeni asgari ücret tesbiti yapıldı. Brüt 1 milyon 449 bin lira asgari ücretle çalışacak yüzbinlerle işsiz varken, siz öbür tarafta toplu sözleşmelerde 2,5 milyon liraya işçi çalıştırıyorsunuz. İşveren, hükümet bu durumu sendikalara karşı fevkalade iyi kullanıyor. Burada grev yetmiyor, işçi kesimi çalıştığı işletmenin yönetimine girme mücadelesi vermemelidir.

Geçenlerde brüt 1 milyon 449 bin lira olarak belirlenen asgari ücret için yorumunuz nedir?

1989 yılından beri tarım ve sanayii işçileri aynı asgari ücreti almaktadır. Bu sendikamızın vermiş olduğu mücadele neticesinde sağlanmıştır. Bizce bu durum yasal olarak düzenlenmeli, kanuna girmelidir.

Kendi kuruluşları

olan Devlet İstatistik Enstitüsü dört kişilik ailenin sadece mutfak masrafını ayda 1,5-1,6 milyon lira arasında hesapladığı bir ortamda, asgari ücreti 1 milyon 449 bin brüt tespit ederseniz, söylenecek şey bunun KOMİK olduğudur.

Ne olmalıdır? Asgari ücretin, öz olarak, bir işçinin insanca yaşayabileceği bir ücret olması gerekir. Bugün insanın insanca yaşayabileceği ücret bellidir. Bu rakam yarın değişir. İnsanın insanca yaşayabilecek düzeyde ücret tesbitinin, günün koşullarına göre uzmanlar tarafından her bir yıl için yapılması lazımdır. Ama brüt 1 milyon 449 bin lira, maalesef hayır!

Tarımda TMO gibi devlet kuruluşları artık tipik birer kapitalist şirket gibi çalışıyor, uluslararası tekellerle ilişki ve bağlarını güçlendiriyorlar. Sendikanızın uluslararası tarım işçileri sendikalarıyla ne gibi ilişkileri, ne gibi ortak girişimleri var?

Sendikamız İFA'ya (Dünya Tarım İşçileri Konfederasyonu) faal üyedir. Biz de Bursa olarak biraz şanslıyız. İFA temsilcileri Türkiye'ye ilk bu yıl ve Bursa'ya gelmiştir.

Tüm temsilci arkadaşları Bursa'da toplayarak seminer düzenledim. İFA'nın genel

sekreterini davet ettik, buraya geldi. Dünya tarım işçileri ile ilgili kendilerinden bilgi aldık. Türkiye'deki tarım işçilerinin sıkıntılarını kendilerine anlattık. Dünya platformunda sorunlarımızın görüşülmesi, konuşulması yönünde bizlerin yapabileceklerinin neler olduğunu sorduk, öğrendik.

Bugün sendikal birlik Türk-İş'te gerçekleşmiştir. Bizim görüşümüz "yeni" DİSK'in, "bağımsız" sendikaların tüm mal ve para varlıklarıyla Türk-İş'e katılması yönünde. Geçmiş sendikal deneyimlerinizin de ışığında, bu konudaki yorumunuz nedir?

Türkiye'deki işçi topluluğu birlik ve beraberliği kurduğu anda istediği anda hükümet kurar, istediği anda hükümet devirir. Ama bizi maalesef "böl-parçala-yönet"e getiriyorlar. Türk-İş, Hak-İş, şimdi de DİSK... TC'de bir ikinci işverenler sendikası gösterebilir misiniz bana? Neden işçinin üç tane konfederasyonu var. Niye Hak-İş, DİSK, Türk-İş'le birleşmiyor tek elden mücadele vermiyor?

İşçi hareketi birleşmelidir. Birleşmeyenler yanlış yapıyorlar. Tabii yaptırılıyor, bir de bu var. Sendikaların tek bir amacı vardır: İşçi hak ve özgürlüklerini korumak ve geliştirmek! Sendikal birlik sağlarsa işçi hak ve özgürlükleri gelişecektir. Yok, kapitalistler tarafından yönetileceklerse, birkaç konfederasyon daha kursunlar.

Bana göre, kendi menfaatlerini düşünen, kendi kıdem tazminatlarını alabilmek için çaba harcayan ve işçiyi bölenler gerçek işçi lideri değildir. Şu anda DİSK'in trilyonlarca parası var, nereye gidecek o paralar? Geçmişte yöneticilik yapanlar hepsi kıdem tazminatlarını alacak, vb... Yanlışsa göster-sinler.

Türk-İş işçi hak ve özgürlüklerini koruyan tek konfederasyondur... İşçi partisinin içindedir, kendi partisini kendi kurmalıdır. Ama maalesef bir türlü o partiyi kuramamaktadır.

İşkolunuzda Tarım-İş'in dışında bir de T.Orman-İş sendikası var. Bu "bağımsız" sendika, istatistiklere göre geçtiğimiz yıl işkolunun en büyük sendikası oldu, geçenlerde de işçileri din temelinde bölme-yarayan Hak-İş'e katıldı...

Orman-İş, 1986 yılında Tarım-İş sendikasıyla kopmadır. O günkü hükümet yetkilileri bu sendikayı kurdular. Şu anda Orman-İş'in tek bir işyerinde teşkilatı var, o da Orman Bakanlığı'na bağlı orman işletmeleridir.

Dediniz Hak-İş'e gittiler. Hak-İş'in görüşleri ortada. Niye Türk-İş'e gelmediler? Mücadeleden yana değiller ki! Öyle olsa mücadele eden kitlelere katılırlardı. Kurulduğu tarihten beri burada şu işyerinde bir işçi mücadelesi vermiştir diye bana gösterebilirler, ben istifa edeceğim!

Son zamanlar "memur" sendikacılığı tarım işkolunda da öne çıktı. Biz, sendikalaşma girişimi içindeki "memur"ların ezici çoğunluğunun kamu işçisi olduğundan hareketle; bunların kendi işkollarındaki işçi sendikalarından ayrı memur sendikaları karmaların yanlış olduğu, hele-Türk-

İş dışında örgütlenmelerinin bu yanlışlığı daha da büyüttüğü kanısındayız. Sizin görüşünüz nedir?

Doğru söylüyorsunuz. Bir ziraat mühendisi gelsin benim haklarımı savunsun, ben burayı ona veririm. İşçi hareketi olarak 1983 yılından, normal siyasal hayata geçiş döneminden beri mücadele veriyoruz. "Memurlara sendika hakkı, memurlara toplu sözleşme hakkı" diye onların savunuculuğunu yaptık. Bugün bazı şeyler yapılıyorsa, "memur"lar bunu kurulu işçi sendikalarına borçludurlar.

Şimdi bir tane kurulsaydı neyse, bir sürü "memur" sendikası türedir. Sendikal enflasyon var artık. Bu işçiyi de "memur"a da hiçbir şey kazandırmaz, aksine kaybettirir. Mücadeleyse birlik ve beraberlik lazım. Sendikanın anlamı ne? Birlik, beraberlik ve hak alma mücadelesi. Sen kalkıyorsun belli bir topluluğu on parçaya bölüyor, ondan sonra mücadele etmeye çalışıyorsun. On parçayı nasıl birleştireceksin, hakkını nasıl alacaksın. Türkiye'de neden bir tane işveren sendikası var? İşveren akıllı da, biz aptal mıyız? "Memur" sendikaları yanlış yapıyorlar, düzeltsinler.

İşkolunuzdaki "memur" kamu işçilerinin ayrı sendika yerine Tarım-İş'in çatısı altında örgütlenmeleri, böylece grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklara da kestirmeden ulaşmaları konusunda sizin ne gibi girişimleriniz var?

Kuruluş aşamasında bizden kanun kitapları istediler. Kurulu sendikanın dışında sendika kurma çabası veriyorsun, ben de sana yardımcı olacağım. Olurum, kitap veririm, sendikalar yasasını vb. kanun kitaplarını veririm... Bir de açılış yapıyorsa çiçek gönderirim. "Buyrun gelin, konuşalım" dedik. Gelmekten ziyade bizi davet ettiler...

Şunu söyleyeyim: Şu anda bizim ziraat mühendisi, veteriner üyelerimiz vardır. Gelmişler bana üye olmuşlardır. Hani memur oldukları için işçi sendikasına üye olamıyorlardı? Olurlar! Ama onun mücadelesini versinler. Hadi Türk-İş'e gelmesin de başkasına gitsin. Yani mücadeleyi işçi sendikasıyla beraber götürsün. Bugün bunun mücadelesi verilmiyor Türkiye'de. Yanlışlık burada. İşçi sendikalarıyla birlik yanlısı olmayanlar, kullanılıyor. Kimlerce kullanılıyor? Sizin demiş olduğunuz o kapitalist çevrelerce kullanılıyor.

Bir de "Kürt sendikası" kurma çalışmaları çıktı. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

"Memur" sendikalarındaki çoğalma gibi, bu da yanlış! Ne demek arkadaş, Türk-Kürt diye ayrı sendika. Ben Türkiye işçi sınıfıyım, benden kopacak gidecek kendi "sendika"sına. Böyle birşey olmaz. Kürtler Tarım-İş şube başkanlığına seçilmeyecek diye bir kanun, bir düzenleme mi var? Hayır. Birçok şube başkanımız Kürttür. Doğuda batıda her tarafta Kürt üyemiz var. Benim genel sekreterim Urfa Ceylanpınar'dan, genel mali sekreterimiz Iğdır'dan, Kürt. Ayrıcalık yok, yapılması da fevkalade yanlıştır. "Kürt sendikası" Kürt emekçisine birşey kazandırmaz. İşçiyi böler, hak aramaya değil, hakları vermeye yarar. ●

daşlarımıza anlatıyor, dergilerimizde de yayınlıyoruz. Bunun haricinde ne yapabiliyorsunuz dersiniz bana, hiçbirşey yapamıyoruz.

Birçok tarım ilacının önemli çevre kirliliği yarattığı biliniyor. Bu ilaçlardaki zararlı maddeler topraktan suya, havaya karışarak işçi sınıfının doğal çevresini ve kendisini öldürüyor. Örneğin pamuk işçilerindeki hastalıklar, genetik bozukluklar, kısırlık vb. bu ilaçlarla doğrudan bağlı. Bu ilaçlar hakkında bize bilgi verir misiniz?

Ben ziraat mühendisi değilim. İsimlerini bilemem, ama tarımda kullanılan ilaçların %85'i insana, çevreye zararlıdır. Bunlar bilinen şeyler, ama maalesef işverenler ürünün daha iyi korunacağı ve ekonomik yönden daha iyi kazanç sağlayabilecekleri düşüncesiyle bunları kullanıyorlar. İnsan hayatı onlar için bir hiç! Türkiye'de hangisi insana değer veriyor ki?

Bu konularda üyelerinize ne gibi eğitim veriyor ve bunların kullanımının önüne geçilmesi için ne gibi girişimlerde bulunuyorsunuz?

Hayır, herhangi bir eğitim vermiyoruz.

Hacı Bektaş Veli'nin gösterdiği temel yön ve kapitalizm

R.Yürükoğlu'nun 3.genişletilmiş basımı yapılan *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır* kitabının sonuç bölümünü bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz

Alevilik, öğretisiyle ve yarattığı büyük halk hareketleriyle tarihimize gururlanacağımız bir yüksek tepedir. Hacı Bektaş, eşitlik, özgürlük, hoşgörü ve geniş görüşlülük taşıyan öğretisiyle, örgütçülüğü ve eylemiyle büyük bir düşünür, büyük bir liderdir. Onun, "*okunacak en büyük kitap insandır*" sözleri, yalnızca Bektaşiliğin değil insanlık tarihinin tüm ilerici düşüncesinin altında bir kıvılcık gibi yatan ana amaçtır.

Aleviler, düşüncelerinden dolayı, yüzyıllar boyunca baskıya uğramışlardır. Bu olgu aynı zamanda toplumda ezen ve ezilen sınıfların kavgasını temsil etmiştir.

Aleviler bugün de ülkemizde ikinci sınıf vatandaşlardır. Ezilmeleri, horlanmaları, zaman zaman da kırımları bitmemiştir. Bugün çoğunluğu işçi ve emekçi olan bu 22 milyon insanın konumu toplumsal bir yarıdır.

Nasıl ulus bir gerçekse, din ya da herhangi bir başka ideoloji de toplumsal bir gerçektir. Kendi inançlarımızı toplumsal gerçekliğine yerine koyamayız ve eğer bir düşünce sistemi üzerinde ezgi varsa bu ezgiye gözlerimizi kapayamayız.

Bu tutumun karşısında, "Alevilik konusu halkı böler" diyor. Ülkemizde Kürt sorunu dile getirildiğinde de aynı anlamsız korkuyla karşılaşılır. "Türk-Kürt diye bölecek miyiz emekçiyi?" Benzeri korku, bu konuda görülüyor. "Aleviler bir yana, Sünniler bir yana diye bölecek miyiz?" Korku yersizdir. Bu bölünme zaten vardır ve sorunlar da oradan çıkmaktadır. Bölünmenin varlığına işaret, bölmek değildir. Varlığına işaret etmemek ve ezilene sahip çıkmamak ise, bölmek değil, zaten varolan bölünmede ezenin yanında durmak demektir.

Ayrıca biz, "emekçiyi Alevi-Sünni diye bölecek miyiz?" sorusunu "korku" olarak adlandırdık ama çok iyi biliyoruz ki bu soruyu yöneltenlerin çoğunluğu bunu "korku"yla değil, kendi dar çıkarları adına kasıtlı olarak yapmaktadırlar. Böylelerine söylemek gerekir ki konuya bu soruyla başlamak, burjuvazinin sözcülüğünü yapmaktır. Namuslu bir insanın sorması gereken ilk soru şudur: Türkiye'de Aleviler üzerinde baskı var mıdır yok mudur? Yoksa, Alevilik konusunu yapay olarak getirmek halkı bölemez çünkü olmayan bir bölünme istekle yaratılamaz. O zaman bu, halkı bölmenin başarısız bir çabası olur. Baskı varsa var demek ise halkı bölmek

olamaz.

Kaldı ki Alevilik konusunu öne getirmek Sünnileri reddetmek, onları "düşman" diye karşıya almak değildir. Sınıf düzeyiyle, ulus, din, ideoloji, kültür gibi düzeyleri birbirine karıştırmamak gerekir. İşçi, köylü, yoksul insan Sünni de olsa, Alevi de olsa ezilir. Sınıfsal konumundan dolayı ezilir. Sınıf konumundan dolayı ezilen Sünnilere de o düzeyde, sınıf düzeyinde sahip çıkıyoruz. Öte yanda, Sünni olduğu için ezilen bir tek insan yoktur Türkiye'de. Ama Aleviler bir de inançları yüzünden eziliyorlar. Sorun, "Sünnileri attık, Alevilerle birlikteyiz" sorunu değildir. En başta Aleviliğin kendisi bunu reddeder.

Aleviler üzerlerindeki yobaz baskının kalkmasını istiyorlar. Bu haklı isteği desteklemek, bir başka ezilen kesimin savaşımını desteklemeye engel değildir. Her çeşit haklı isteği işçi sınıfı destekler.

Kadın haklarını da sonuna dek savunuyoruz. Kadın haklarını savunmak toplumu, sınıfı bölüyor denebilir mi? Tam tersine, tüm ezilen kesimlerin istemleri birleşecek ve bir oluğa akacaktır. Hepsi haklı istemdir, hepsi birlikte savunulmalıdır.

Her ezilen toplumsal kesim gibi, Alevilerin de haksızlığa karşı örgütlenmeleri en doğal haklarıdır.

Engels, Almanya'da protestanlığın doğuşu sırasında Münzer'in devrimci dini üstüne yazdıklarında, onların daha sonra gelişen modern proletarya hareketine katıldıklarını anlatır. İşte Türkiye'de de olacak budur. 1960'lardan bu yana Alevilerin devrimci safları yoğun biçimde doldurmaları, en geri siyasal bilinç sahiplerinin geneliyle ancak sosyal-demokrasie dek inmeleri bunun habercisidir.

Ancak, zaten bir ucundan başlamış olan bu katılmanın ırsgele ve kendiliğinden (dolayısıyla git gelli) bir süreç olmaması için Marksistlere ve işçi sınıfına, sorunu derinden kavramak ve toplumsal bilinçte varolan egemen sınıf önyargılarından kurtulmak gibi önemli bir görev düşmektedir. "Her çağın egemen fikirleri, her zaman egemen sınıfın fikirleridir" (*Komünist Manifesto*) ve işçi sınıfı ve komünistler de bunlardan tam kurtulmuş değillerdir.

İşçi-devrimci hareket bu 800 yıllık geleneği içine almalı, ondan öğrenmeli, bu gelenekle birleşmelidir.

Tarihte Aleviliğin taşıdığı isyan bayrağını, bugünün koşulları içinde daha doğru ve tutarlı taşıyan devrimcilik, Marksizmdir.

Aleviler arasından sosyalist kazanmak, işçi hareketi için önemli bir hedeftir. İşçi

devrimcisi kuşakların bu yolla 800 yıllık isyan geleneğiyle yoğrulması, bu geleneği devralması, hakkıyla günümüz koşullarındaki temsilcisi olması çok önemlidir.

Bektaşiliğin şu üç temel belgisi, bugün de bizler için geçerli olmalıdır:

- Eline, beline, diline sahip olacaksın.
- Gelme gelme, dönme dönme.
- Ser ver, sır verme.

Marksist kendi çarpıştığı ülkede haksızlığa başkaldıran geleneğe sarılmak zorundadır. Yoksa, gökten zembille inmiş, halkına yabancı bir siyasal hareket olur. Bu geleneğe sahip çıkmazsa, en başta kendi fikirlerine ihanet eder.

Öte yanda, "her ne şekil almış olursa olsun, tüm geçmiş çağlarda bir ortak gerçek vardır, toplumun bir kesiminin diğer bir kesimi tarafından sömürülmesi. Böyle olduğu için, geçmiş çağların toplumsal bilinci, her ne çeşitlilik ve değişiklik taşırsa taşırsın, sınıf uzlaşmazlıkları tümünden ortadan kalkmadan tamamen yokolmayacak belirli ortak biçimler ya da genel düşünceler içinde ilerler." (*Komünist Manifesto*) (abç) Bu nedenle, her çeşit göksel ya da dinsel görüşlerin tabanı kapitalizmde de ortadan kalkmaz. Kapitalizmde insanın kendi emeğine, emeğinin ürünlerine yabancılaşması bu çeşit düşüncelerin kaynağı olur.

Öyleyse, ne olursa olsun, modern işçi hareketi içinde erimeyen, kendi özgül inanç yapısını koruyan bir Alevi topluluğu da varolacaktır. Bu nedenle işçi ve devrimci hareket için canalcı önemde hedef, Alevi toplumunun meşru ve haklı istemlerine sözcülük edebilmektir. Bu zaten işçi sınıfının, topluma karşı görevidir. Tüm ezilenlerin sözcüsü olarak yükselmeyen bir sınıf kendini de kurtaramaz.

1980 öncesi sıcak mücadelede, Aleviler üzerinde büyük bir katliam yapıldığını, devrimci hareketin bu katliamı önlemekte başarılı olamadığını, buradan çıkarmamız gereken çok önemli dersler olduğunu biliyoruz. Devrimci hareketin, yerel faşizmin saldırısı karşısında yetersiz kalışı 1980 yenilgisinin de ipuçlarını taşıyordu. Aleviler, geneliyle haksızlığa başkaldıran bir topluluktur. Aydınlandı. Bu noktayı iyi anlarsak, faşistlerin ve tüm gericiliğin yollarının neden her zaman Alevi kıyımından geçtiğini, "geçmek zorunda" olduğunu anlarız.

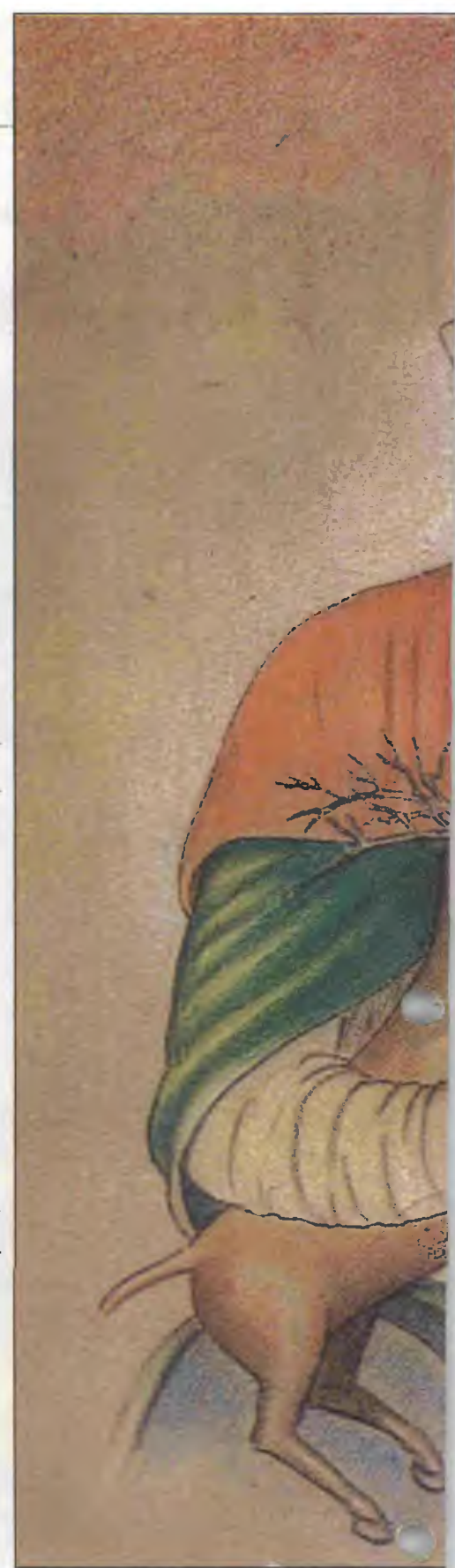
Türkiye'de Alevi sorununun büyük bir ağırlığı olduğu bir yana, önümüzdeki dönemde daha da büyük önem kazanacağını söyleyebiliriz. Sınıf çelişkilerinin kes-

kinleşmesiyle birlikte karşı devrimci saldırı da şiddetlenmektedir. Bu kez 12 Eylül öncesi olduğu gibi, ordu en azından bir noktaya dek en büyük tehlike değildir. Bu kez asıl büyük tehlike dinci-gericilerden gelmektedir.

Buraya dek asıl olarak Alevi-Bektaşiliğin, a) işçi-devrimci harekete katılmasının, onun içinde erimesinin, b) katılmayan kesimlerin devrimci hareketle arasında kopmaz bir bağlaşıklık kurulmasının işçi-devrimci harekete getireceği büyük yarar üzerinde durduk. Ancak, bu iki düzeydeki birliğin de, Alevi-Bektaşiliği toplumuna da yararı olmayacağı sanılmasın. Hatta asıl can alıcı yarar Alevi-Bektaşiliği toplumuna olacaktır.

Daha fazla ilerlemeden bir parantez açarak bir konuya değinmek istiyorum.

Bazı çevrelerde bizim için, "bunlar Aleviliği kullanmak istiyor" diyorlar. Kullanmanın gizli bir yanı, gizli bir anlamı olur. Biz Alevilik hakkındaki düşüncemizi açıkça söylemişiz. Amacımızı da. Amacımız, işçiyle Aleviyi **musahib** etmektir. Üye kazanmak diyorlar. Bu büyük amacın bu büyük davanın yanında o kadar küçük

ların ayrışmasıdır.

Ne demek istediğimizi daha açmadan önce kısa bir genelleme yapalım. Ülkemizdeki üç büyük sınıfın kendi çıkarlarına uygun görüşleri nelerdir dersek, Hacı Bektaş'ın götürmek istediği yola bugün de götürmek ama aradaki gelişmeleri içine katarak götürmek gerekir görüşünü reddedenler, *burjuva* görüşleridir. Bu görüşü lafta kabul eden ama sınıfsal konumu nedeniyle nasıl yapacağını bilemeyen görüşler *küçük burjuva* görüşlerdir. Kabul eden ve yolu gösteren de *işçi* görüşleridir.

Alevilikte yapılması gereken, Hacı Bektaş Veli'nin insanlığı götürmek istediği yönü iyi anlamak ve aradan geçen yüzyılların getirdiği gelişmeleri de katarak, yine o yöne gitmektir. Onun o tarihte söylediği kadıyla bırakmak en başta ona büyük haksızlıktır.

Hacı Bektaş Veli'nin, Aleviliğin gösterdiği yön nedir? İşin canı burada. Kadın hakları, demokrasi vb., bunların hepsi çok önemli ama bu her şeyin canı. Aleviliğin gösterdiği yön nedir ki biz bilimle-

rin 600-700 yıldır eklediği bulguları da katarak bugün de o yöne götürmeye çalışacağız?

Herat, Buhara, Merv ve Horasan'da 1000 yıl önce başlayan ve en gelişmiş biçimini Babai-Bektaşî-Simavi çizgisiyle Anadolu'da edinen bu düşünce, dinin aşılmaz kurallarını kırıp parçalamanın yolu olmuştur. İnsan yaşamında akıllı ve düşünceyi egemen yaparak insanı özgürleştirmeye ve davranışlarına sahip çıkmasını sağlamaya çalışmıştır. Enelhak anlayışıyla tüm doğayı ve insanı tanrılaştırmış, böylece bir yanda "tanrı"nın alanını daraltırken, bir yanda yine insanı özgürleştirmiş, kendine, kendi yeteneklerine dönmesini sağlamıştır. Babai-Bektaşî-Simavi çizgisi, bu nedenle, "tanrının verdiği" akılla din düşüncesinin ve tanrının aşılmasıdır.

13. yüzyıldan konuşuyoruz. Bu nedenle, "tanrının verdiği akılla", tanrının aşılmasıdır Alevilik. Bugünkü anlamıyla bilimler yok. Daha dünyanın yuvarlak olduğu bilinmiyor. Amerika bulunmamış. Dinler ve kral kültürü dışında bir başka ideoloji yok. Böyle bir dünyada Hacı Bektaş Veli bu düşünceleri getiriyor. Gösterdiği hedefler insanlığın hiç eskimeyecek hedefleridir. Aradan 700 yıl geçiyor, bilimler dev-

adımlarla ilerliyor ve o hedefleri destekliyor. O günün koşullarında böyle bir öğretiyi getirebilen bir insan bugün yaşasaydı, aynı özü herhalde çok daha açık, çok daha ileri biçimde getirirdi.

Doğru bir yorumla önü açılsa, Hacı Bektaş'ın eşitlikçi-ortakçı anlayışı için kapitalizm, feodalizme oranla çok daha gerçekçi olanaklar açmaktadır.

Çağının çok ötesinde fikirlerle geliyor Hacı Bektaş. Bir anlamda ideallerle geliyor. Bunlar feodal çağda hiçbir zaman gerçekleştirilemezdi. Gerçekleşemez diye uğruna mücadele edilmemeli değil. Bu, ezilen sınıfın mücadelesi.

Hacı Bektaş'ın yaşadığı çağda o düşüncenin başarı şansı yoktu. Eşitlikçilik, ortakçılık, demokrasi, özgürlük feodalizm altında olabilir şeyler midir? Feodalizm çağında tüm ülkelerde köylü ayaklanmaları görüyorduz. Bunların başarılı olduğu durumlarda tarihin gösterdiği bir şey var. Başarıya ulaşan ayaklanmaları ya bir süre sonra tepeliyorlar ya da birkaç yıl sonra bakıyorsunuz bu kez o köylünün içinden yeni feodal beyler çıkıyor. Çünkü üretim gücünün gelişme düzeyi, var olan zenginliği paylaştırıp sonra onu yeniden üretmeye engel. Bu ancak kapitalizmde olanaklı. Dolayısıyla, Hacı Bektaş'ın ve Aleviliğin amaçlarının gerçek başarı şansı ancak kapitalist toplumda var.

Bunun olabilmesi için kapitalist toplumda bir koşul gerekiyor. Alevi toplumunun işçi sınıfıyla kaynaşması, iç içe geçmesi ya da dost olması.

İki büyük güç var. Biri, Alevilik, olağanüstü bir seziyle tarihten insanlığın en güzel özelliklerini beraberinde getirmiş. Ötekisi, toplumun devrimci sınıfı. Türkiye için ne büyük şanstır bu. İki taraf da bunun farkına varırsa.

Adamın birinin göğsüne vurmuşlar, "vah arkam" demiş. Sormuşlar, "ya biz senin göğsüne vurduk, neden arkam diyorsun?" "Benim arkam olsaydı, siz göğsüme vurabilir miydiniz?" Bu gerçek hem Aleviler, hem işçi sınıfı için geçerlidir.

Alevi-Bektaşî düşüncesi, feodal çağda biçimlenmiş, anti-feodal, özgürlükçü, devrimci düşüncedir. Bir çeşit köylü sosyalizmidir. Büyük çoğunluğu emekçi olan Alevi toplumunun yüzyıllar boyu büyüttüğü düşlerle, modern işçi hareketinin amaçları arasında büyük benzerlikler vardır. Bu durumda, Marks'ın ve Engels'in *Manifesto* ve *Gotha Programı*'nda bir başka kapsam içinde söyledikleri, Alevilik için de geçerlidir. Günümüzün kapitalist koşullarında doğayı ve toplumu en doğru yansıtan, toplumsal anlamda *tek gerçek devrimci* sınıf ve ideoloji, işçi sınıfı ve onun ideolojisi olan Marksizmdir. Çağlar farklı, sorunlar farklı olmasına rağmen, amaçlanan toplumsal hedeflerin genel içeriğinin böylesine benzerliği; a) Geniş Alevi kalabalıkların modern işçi hareketine katılma kolaylığını getirmektedir; b) Fiziksel ve ideolojik olarak işçi hareketine katılmayan geniş Alevi yığınların, bu hareketin en sağlam dostu olma kolaylığını getirmektedir; c) Anti-feodal devrimci bir ideoloji olan Bektaşîliğe kapitalizm altında da yeni bir işlev sunmaktadır. Eski Babai-Bektaşî geleneğiyle bütünleşen yeni başkaldırı nedenleri vermektedir.

Günümüzde Alevilik ancak işçi sınıfına ve onun ideolojisine yaklaştığı, onunla kaynaştığı ya da onun dostu, *musahibi*

olduğu oranda, kapitalizm altında da devrimcileşir ve yeni bir devrimci ömür ve işlev kazanır. Bu olmazsa, Alevi düşüncesi içinde milliyetçiliğin, dinciliğin ve devlete saygıcılığın giderek güçlenmesi ve bünyeyi ele geçirmesi kaçınılmazdır. Bu da, 800 yıllık heybetli geçmiş adına, Hacı Bektaş'ın özgürlükçü-eşitlikçi öğretisi adına, adaletli bir yaşam uğruna can veren milyonlarca Alevi emekçi adına ne acı bir sonudur.

İkisinin de birbirine gereksinimi var. İşçi sınıfının gereksinimi var, Alevilik onun atası, dedesi, kökü. Ondan alacağı töre-terbiye var, hümanizm var, "insan" var. Aleviliğin gereksinimi var, kapitalizm koşullarında üretimden gelen güç işçi sınıfında. Amaçlarını gerçekleştirme yollarını gösteren izm onda. Marksistler bir gerçeği iyi biliyorlar: Sınıflı toplum kalkmadan, tanrı-din vb., kalkmaz. Dolayısıyla, Alevilik, işçi sınıfının ve Marksizmin dostu olmazsa da sürer ve bir işlevi olur. Ama bu işlev artık ilerlemenin, gelişmenin öncü güçlerinden olmak değil, dinsel koyuluğa kaymak, düzeni korumak, ilerlemeyi engellemek olur.

Bu nedenle, hem Alevilik, hem işçiler, hem Türkiye için tek çıkış yolu, işçi sınıfıyla Aleviler başta olmak üzere, tüm emek güçlerinin, tüm ezilenlerin birliğidir.

Alevilik içinde de emekten yana kesimlerin öne gelmesidir. "Yol düşkünleri katarın başına geçerse, o katar yürümez." Alevilik içinde emekten yana kesimlerin öne gelmesini sağlayacak tek yol şudur: Yukarıda örneklerini verdiğimiz burjuva ve küçük burjuva görüşlerin gözden düşmesi ve Alevi toplumu içinde emekten yana görüşlerin giderek daha büyük yaygınlık kazanması.

Bunun için elbirliğiyle çalışmalı ve şu iki soruya herkesden yanıt istemeliyiz:

1. Aleviliğin amaçları nelerdir?
2. Günümüz koşullarında bu amaçlara nasıl ulaşılabilecektir?

Bu sorulara verilecek yanıtlar, a) kimin emekten, ezilenden yana olduğunu, b) kimin Alevi düşüncesini gerçekten savunduğunu gösterecektir.

Gelecek yüzyıllarda, "Anadolu'da demokratik savaşım geleneği" üzerine yapılacak bilimsel, tarihsel çalışmalar Alevi ile Marksisti bir istesek istemezsek birleştirecektir. Bu ikisinin halef-selef olduğunu *bugün* anlayacak mıyız, anlamayacak mıyız? Soru budur. Eğer anlarsak, o semineri verenler, "o gün yaşayanlar akıllı insanlarmış, tarihi anlamışlar" diyeceklerdir. Anlamazsak, bu bizim sorunumuzdur. Aklın sınırı vardır, oysa aptallık sınırsızdır. Tarihimizin gerçeği olarak Bektaşîlikle Marksistlik aynı kanalda birleşmiştir, halef-seleftir. Din çerçevesinde bir isyan ideolojisi olan Alevilik bu yanılla istense istemese ülkemizde sosyalizmin dünüdür. Anadolu'da *başkaldırının süreklilik çizgisi* budur.

Büyük toplumsal fırtınaları koparan hareketler, içinde yaşadıkları toplumun tarihine, kültürüne ve o güne uygun yaklaşımları getirebilenlerdir. Ancak o zaman, topluma öncülük edecek ustalığı gösterebilirler.

Herhalde en yakışanı, amacımızı özetler biçimde, cümlemizi Hacı Bektaş Veli'nin sözleriyle bitirmektedir:

"Yola birlikte gidilir." ●

Çeşitli Alevi aydınlarıyla kuruluşlarının, *Yavuz Bülent Bakiler'in* bir süre önce *Türkiye* gazetesinde yayınlanan Alevi düşmanı yazısıyla ilgili tepkilerini yayınlıyoruz

Pir Sultan'ın yolu insanlığın yoludur

Hesap soracağız

Murtaza Demir
Rıza Aydoğmuş

Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği
genel başkan ve genel sekreter yardımcısı

Banaz'da yapılan Pir Sultan Abdal etkinliklerinin ardından, 20 Haziran 1992 tarihli *Türkiye* gazetesinde köşe yazarı Y.Bülent Bakiler tarafından, kültür bakanı sn.Fikri Sağlar ve Sivas valisi sn.Ahmet Karabilgin'e kendine göre öğütler vererek, devletin Pir Sultan Abdal'a sahip çıkmaması gerektiği savunuluyor ve daha sonra yıllardan beri yaptığı gibi, 500 yıl önce öldürülen Pir Sultan Abdal'a hakaretler yağdırılıyor.

Sivas valisi, "Pir Sultan ismi, zulme ve baskıya başkaldırıyla özdeşleşmiştir" diyor. Bunun neresi yanlış? Kuvayi Milliye ruhu nereden kaynaklandı? Padişahların Anadolu'daki iyi yönetimlerinden mi? Pir Sultan Abdal'a;

Kara başlı kara kadı,
Sende hiç din iman var mı?
Haramı helali yedin,
Senin gibi hayvan var mı?

dizelerini söyleten şartlar nelerdi?

Yüce Atatürk, bu hasta ruhlu, hasta adamların yönettiği saltanata son darbeyi indirip, bu karanlık ve gerici sayfayı kapatarak, Pir Sultanları haklı çıkartmamış mıdır?

Türkiye'de milyonlarca devrimci-demokrat insanın sahiplendiği ve sempatiyle baktığı bir etkinliği hedef göstererek, kendince sorumlu insan rolleri yapan ve her fırsatta Aşık Veysel'i kullanarak(!) Pir Sultan Abdal'a hakaret eden bu insan bölücülüğün âlâsını yapmaktadır.

Alevilik bir felsefedir. Bu felsefeyi bilmeyenlerin bu konuda fikir yürütmeleri, çamur atmaları abesle iştigaldir. Bu felsefe, Yunuslar, Şeyh Bedreddinler, Hacı Bektaşlar, Abdal Musalar, Pir Sultanlar, Aşık Veyseller farklı boyutlardı ve birbirlerinin tamamlayıcısıydılar.

Sözkonusu yazarın bu tavrını, kamuoyu önünde kınıyor ve protesto ediyoruz. Ayrıca derneğimizin yönetim kurulu kararı ile savcılığa suç duyurusunda bulunarak, yasalar önünde hesap soracağımızın bilin-

mesini istiyoruz.

Yalanın büyüğü

Cevdet Rende

Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği
Hatay temsilcisi

"Bu taifenin kitale sair kefare kitaleinden ehemdir" (Bu topluluğun öldürülmesi öteki kâfirlerin katledilmesinden daha önemlidir)
Osmanlı Şeyhülislamı Ebu Suud Efendi

Türkiye gazetesinde yazan Yavuz Bülent Bakiler'i tedirgin eden konu, daha iki yıl önce kendisinin yazıp bakanlığın yayımladığı yapıtta saldırdığı büyük öncü-ozan Pir

Sultan için şimdi, devlet desteğiyle, kutlaların yapılmış olmasıdır.

"Pir Sultan ismi zulme ve baskıya başkaldırıyla özdeşleşmiştir" diyen valiye çağdaşımız Yavuz soruyor: "Merak ettim, Pir Sultan acaba hangi zulme başkaldırmış?"

Osmanlı'yı devlet ve toprak mülkiyeti biçimi kıyıcı, acımasız ve haksız yaptı. Orada iki sosyal sınıf vardı: Başta bulunan bir sultan ve çevresindeki toprak sahipleri sınıfı ile, bu topraklarda çalışan köylüler sınıfı (reaya). Allaha ait toprakları, onun adına, yeryüzündeki temsilcisi halife-sultan kullanır, bu işi halife adına devlet görevlileri yürütürdü. Savaş yoluyla kazanılan toprakların gelirleri padişaha, hazineye, vezirlere ve devlet görevlilerine verilir.

Üretici sınıf olan yoksul köylüler, egemenlere ait topraklarda çalışır ve onlara vergi verirlerdi. Toprakları mülk edinme hakları yoktu ve işledikleri toprakları bırakıp başka bir yere gidemezlerdi, belli bir ürün yetiştirmek için ve gerektiğinde de karşılıksız (angarya) çalışmaktaydılar. Egemen çevrelerin sömürüsü el koyma, rüşvet alma ve türlü yolsuzluklarla kendini gösterirken, köylü halk yoksulluktan kıvranıyor ve açlıktan "otla" yaşıyordu.

Silleli Aşık Nigari, "bütün malım aldın ey kanlı zalım" der, önder-ozan Pir Sultan Abdal, "Ben de vekil ettim bari Hüda'mı / O da kul gibi zulüm ede mi?" diye sorarken, Kanuni'nin sadrazamı Lütfi Paşa *Asafname*'de, "bir yerin reayası zulümden kaçıp bir ahar (başka) yere gelse..." diye yazmakla, Osmanlı'nın acımasızlığını belgelenmiş oluyor.

Yazar, "vali bey Pir Sultan konusunu acaba hangi bilginlerimizin eserinden okumuş? Bu konularda, acaba kültür bakanını kim yanıltıyor? Sivas valisinin konuşma metnini acaba kim hazırlıyor?" diye soruyor.

Herhalde kültür bakanı ve vali, Kültür Bakanlığı'nın 1989 yılında 15 bin adet bastırdığı, Bakiler'in *Aşık Veysel* yapıtını okuyacak ve aydınlanacaklardı... Vali konuşma metnini kendini uzman sanan bu yazara hazırlatmalıydı. (...)

Pir Sultan Abdal'ın o günkü yaşama kavgasını "O'nun bütün davası Hz.Ali'dir, Kerbela'dır, O'nun sevgili ehlibeytidir, Yezid'dir, İbni Mülcem'dir" diye yorumlayan *Türkiye* yazarı, 16.yüzyılda Osmanlı'nın derebeylik yönetimini ve dinsel ideoloji olan Sünniliğin egemenliğini görmezlikten geliyor. Padişahın, halife olarak, Hz.Muhammed'in yeryüzündeki vekili sayıldığı devlet, bu dinsel kılıfla (halifelik, şeyhülislamlık, fetvalar, kadılar, şeriat, kuran, ayetler, vb...) yönetiliyordu.

Kanuni bir şiirinde şöyle diyor:

Allah allah diyelim, sancağ-ı şahı çekelim
...
Umarım rehber ola bize Ebu-Bekr u Ömer

Kısırtıcı yazar biraz da yöneticilere ve yönetimlerine baksa. Ama hayır, *Türkiye* yazarı, Pir Sultan için, "kavgayı körükleyen, tekmeleyen, parçalayan, bölen, nefret eden ve Türkiye Sünnilerini Türkiye Alevilerine göstererek: Vurun ha, öldürün ha.. diye bağırıp durmaktadır" diyor.

ALEVİLER KONUŞUYOR

Tarihi çarpıtmanın, *yalan ve dolanın* daha büyüğü yapılamaz. Osmanlı'da toprak kölesi, Türkiye'de de genellikle işçi/emekçi olan Aleviler her zaman karalanmış, saldırıya ve kırama uğramışlardır.

Dünyanın en büyük kırımlarından biri din (şeriat, sünnet, Kuran, Ebubekir, Ömer, Ayşe) adına, Osmanlılarca yapıldı. Müftü Hamza ve Şeyhülislam İbni Kemal'in fetva ve risaleleriyle, 1514'de sadece Anadolu'da 50 binden çok Türk/Türkmen kesildi.

Yavuz iki yıl sonra Memluk topraklarına girdi. Suriye'yi ele geçirdi. Halep'te hocalardan Aleviler hakkında aldığı fetvaya dayanarak, 940 Alevi şeyhi ve ileri gelenini tutuklattı ve öldürttü. Arkasından sadece Halep'te 40 bin kadar insanı kesti. Halep kırımından sonra insanlar kentlerden, kasaba ve köylerden kaçmaya başladılar. Türkçede bu yüksek dağlara kaçanlara "Sürek", dağlarına da Sürek (Alevi/Ensariye) Dağları denmiştir.

1517'de Ridaniye'de Memluk devletinin yenilmesiyle, Mısır'daki Alevilerin sonu geldi. Aleviler, Mısır'da çöl olduğundan Batı Afrika'ya kaçtılar. Gidemeyenler yaşayabilmek için mezheplerini değiştirdi. 202 yıl Fatımi Alicilerin (İsmaili/Alevi) yönetiminde kalan Mısır'da, Osmanlı'nın gelişiyle hiçbir Alici kalmadı. (Muhammed Emin Galib, *Tarih el-Aleviyyin*, Beyrut, Dar el-Endülüs, 1966 s.405-410)

Pir Sultan Abdal'ın düşüncesi bu haksızlığa, kıyıma, ezene ve sömürüne karşı bir başkaldırıydı. Kendi çağını aşmış olan öğretisi, emekten, eşitlikten, sevgi ve birlikten yana olanlara *öncülük* yapmaktadı.

Sosyal dayanışmanın temelini "gelin canlar bir olalım" özdeyişiyle dile getiren Pir Sultancılar Anadolu halklarının hepsine kardeş der ve 72 milleti kucaklarken, sizde bunu yapacak beyin ve yürek var mı?

Pir Sultan'ın yolu insanlığın yoludur

Selahattin Özel

Hacı Bektaş Demekleri genel koordinatörü

Türkiye gazetesinin "Düşündükçe" köşesinin yazarı Yavuz Bülent Bakiler'in, düşünce'nin ne olduğunu bilmeden, düşüncesizce yazdığı seviyesiz yazısına cevap vermekle, bir anlamda onun ortağı gibi oluyorum.

Ancak, bu tür yazılara "sen yanmazsan, ben yanmazsam, karanlıklar nasıl çıkar aydınlığa" sözünden hareket ederek cevap vermek gereğini duydum.

Bay Bakiler, Pir Sultan'ı tanımıyor-sunuz, kendinizin yazmış olduğu yazıda bunu açıkça gösteriyorsunuz. 12 Eylül öncesi Pir Sultan şenliklerine "Pir Sultan'la alakası olmayan oyunlar buluşturulmuş" diyorsunuz, Pir Sul-

tan'ı bir anlamda o oyunların(!) dışında görüyorsunuz. Sonra ise "sapık", "gafil", "cahil" gibi deyimler kullanıyorsunuz. Çelişki içindesiniz. Ayrıca, bu gibi deyimler ne saymakla biter, ne de yazmakla.

Tarih Pir Sultan'ı da yazıyor, Hızır Paşa'yı da, Yezid'i de, Muaviye'nizi de, Hüseyin'i, Ali'yi de yazıyor. Bütün bu gerçekleri saptırma çabanızla bir yere varamazsınız. "Zalimin zulmünü inanmışlığın direnci yener. Bugün yenmezse yarın yener." Yarın tarih sizi de yazacak, bizi de. Sizler ve sizin gibi düşünenler, insanlık onuru varoldukça hep karanlıklara hapsolacaksınız.

Şu an yüzyüze olsaydık daha iyi olurdu, çünkü karşılıklı konuşmak birçok yanlışlıkları düzeltir. Sizinle demokratik bir ortamda bu konuları tartışmak isterdim. En azından saldırdığınız Pir Sultan'ı tanımış olurdunuz.

Pir Sultan'a saldırmak, düşünceye saldırmak demektir.

Pir Sultan'a saldırmak emeğe ve insanlık onuruna saldırmak demektir.

Pir Sultan'ın yolu mazlumun yoludur. İnsanlığın yoludur. "Enel hak"ın yoludur.

Pir Sultan Abdal'ın düşüncesi belli olduğuna göre siz nerede olduğunuzu her'halde farketmişsinizdir.

Bir yobazın saçmaları

Rıza Zelyut

Semah Vakfı Y. K. üyesi, araştırmacı-yazar

Yalınlaştırarak söylersek, insanlık tarihi, halkların varolma savaşlarından başka şey değildir. Bu savaşım, ezen-ezilen ekseninde ortaya çıkarak hainlerin ve kahramanların kişiliklerinde somutlaşır. Örneğin, halkımızın 16.yüzyıldaki tarihini Hızır Paşa ile Pir Sultan Abdal'ın kişiliklerinde anlatım bulmaları gibi... Bu iki kesimin savaşımında, ezildiği halde ezene kulluk eden nice hainler, işbirlikçiler çıkmıştır. Bu işbirlikçiler içinde en çok tepki alanlar da sanat-kültür çevresinden çıkanlar olmuştur.

Günümüzde de bu işbirliği sürüp gidiyor. Ülkemizde, feodal ideoloji ile beyinleri yuyarak kitleleri kapitalizme sömürmeninin sözcülüğünü yapan Türkiye gazetesini ile bu gazetenin yazarları böyledir. Okuyucusunu, Ortaçağ yobazlığı ile kuşatan bu gazete, feodal dönemin küstah ve saldırgan tavrı ile kendisinden olmayan herşeye çamur atmasını sürdürüyor.

Bu gazetede, Pir Sultan Abdal'la ilgili olarak, Yavuz Bülent Bakiler imzalı bir yazı çıktı. Bilgi yanlışları ile dolu olmasından çok terbiye sınırlarını çok çok aşan bir üslupla yazılan sataşma ve karalama dolu bu yazı, emperyalist kültürün yeniden düzenleyerek halkın arasına saldırdığı feodal ideolojinin somut bir göstergesiydi.

Ekonomik alanda yok olan feodal düzenin fanatik ve saldırgan ideolojisini kapitalist düşünce kırıntılarıyla süsleyerek kullanan Bakiler, iki alanda yıkım peşindeydi: Hükümetin sosyal demokrat kültür bakanı Fikri Sağlar'a, Pir Sultan Abdal'a sahip çıkıyor diye suçlamak, yıpratmak. Çamur at, izi kalsın... Böylece ona geri adım attırmak.

İkincisi, hem Alevilerin, hem de tüm demokratların, ilericilerin ve insanlık yandaşlarının sahip çıktığı idealleri yıpratmak, kötülemek, gözden düşürmek. Gericiliğin önündeki engelleri yıkmak.

Bu modern yobaz, Sivas valisine de, "Pir Sultan ismi, zulme ve baskıya karşı başkaldırı ile özdeşleşmiştir" dediği için çok kızıyor. Halbuki vali Pir Sultan'ı övmüyor, bir durumun saptamasını yapıyor... Bu saptama, modern kavukluların hoşuna gitmiyor diye söylenmeyecek mi?

Pir Sultan'ın zulme ve sömürüye karşı başkaldırdığı söylenirse memleketin birliği-dirliği bozulmuş. Eğer o birlik-dirlik zulümse, kıyımsa, baskı ise, yobazlık ise, ilkelik ise bırakın bozulsun... Eğer o birlik ve dirlik Bakiler gibi kullarla, onların ağababalarının çıkarları ise bırakın bozulsun... Yok eğer o birlik ve dirlik, adaletse, eşitlikse, bilimden yana olmak ve çağdaşlık, düşüncelere-inançlara saygı ise o birliği-dirliği BİZ savunuruz, Pir Sultan Abdal'lar savunur...

Pir Sultan Abdal için, "Alevi-Sünni kavgasını doğuran gafillerin başında bulunmuştur" diyen ve aslında kendisi gafil olan bu kişiye soralım: Anadolu'da durup dururken mi ayaklandı Aleviler? Bu kavgayı Aleviler mi başlattı, yoksa Ebusuud Efendi gibi yobazların verdiği kırım fetvaları mı başlattı?... İnsaf, imanın yarısıdır, derler. Sizde insaf olmadığına göre varın hesap edin imanınızın halini.

Ya Pir Sultan'dan örnek aldığı şiirleri hezeyan diye nitelemesine ne demeli bu mollanın? Pir Sultan'ın müslümanlıkla ilgisi yokmuş. Eğer müslümanlık senin inancın gibi ise, Pir Sultan'ın seninle bir ilgisi olamaz. Sen onun şiirlerindeki yoğun insan sevgisini ve dünyayı yaratanın emek olduğu, insan olduğu felsefesini nereden bileceksin?

Bazı insanlar, dünyaya köle olmak için

gelmiştir... Bu kölelik maddesel değil *düşünsel*, günümüzde... Egemen kesime hizmet etmek için her türlü alçalışa ve kurnazlığa başvurma diye açıklayacağımız bu kölelik, yaratılışlarındaki bayağılıkların somutlaşmasıdır. İşte bu köleliği bir meziyet gibi satan feodal kafalı burjuva kalemşorları yüce idealler için dövüşen insanları anlayamazlar... Bakiler efendi de Pir Sultan'ı anlayamaz. Ve Bakiler efendi, kendi inancı sanki matah birşeymiş gibi Pir Sultan'ın inancını yargımlarken kendisine şu soruyu sormaz: Acaba Pir Sultan'ın tanrısı mı benim tanrım mı gerçek?

Bu şaşkın yazara göre, Pir Sultan Abdal, Kerbela'da, Emevi padişahı Yezit tarafından şehit ettirilen İmam Hüseyin'in sorumlularını Türkiye'de arayan bir sapkınmış.

Bu şaşkın molla bilmiyorsa öğretilsin: Kerbela'da İmam Hüseyin'i şehit edenler her çağda, her toplumda varolmuştur. Günümüzde bile bunlar milyon milyon dolaşıyorlar. Sermayenin sözcülüğünü yapanlar, zulme alkış tutanlar, haksızlık karşısında susanlar en az bu kötülükleri işleyenler ölçüsünde suçludurlar. Onlar hergün yaratılan Kerbela facialarının sorumlularıdır. Bu sorumluluğa bedenleriyle olduğu kadar kalemleriyle ortak olanlar da vardır. Kerbela'da hak ve adalet savaşçısı İmam Hüseyin'i katledenlerle İmam Hüseyin yolundan giden Pir Sultan'a saldıranlar aynı katillerdir... Aradan yüzyıllar geçse de...

Siz, Osmanlı düzenine karşı çıktığı için Pir Sultan'a, Alevilerin başta ettiği bir büyüğe ilkel biçimlerde saldırırken atalarınızın yolunda olduğunuzu kanıtladınız ve Baki efendilerin torunlarından olduğunuzu gösterdiniz.

Ne diyelim, kimilerine uşaklık yaraşır...

Nasıl kardeş olabiliriz?

Ali Haydar Celasun Dede

Türkiye gazetesinde bu adamın yazısını baştan sona okurken epey çaba sarfettim, kusmamak için, küfretmemek için. Sonra Pir Sultanca toparladım kendimi cevap vermek için...

Sen benim Pir Sultan'ıma, "hem Alevilikten kopmuş, inkara saplanmış, hem de Anadolu'da Alevi-Sünni kavgası doğuran gafillerin başında bulunmuştur" diyor, devamla da bir şiirinden parçalar verip, "Pir Sultan,... bir sapık, bir geri kafadır,

onun şu hezeyanını aklı başında olan hangi Alevi kardeşimiz kabul edebilir" diye hakaretler yağdırıyor-sun.

Ben Ağuçan Dede-si olarak kabul ediyorum, evet kabul ediyor ve altını da kalın kalın imzalıyorum.

Aleviliği Pir Sultan'dan, Pir Sultan'ı Alevilikten soyutladınız mı devrimciliği Alevilikten soyutladınız mı, Hazreti Hüseyin güme gider, Babailer, Baba İlyaslar güme gider, Pir▶

Cevdet Rende

Selahattin Özel

Rıza Zelyut

◀ Sultanlar 'güme gider, Şeyh Bedredin'im bir torba içindeki kemikleri gözlerimize batar, biz Alevileri KÖR eder.

Bu işin Türkiye Sünnisi ve Türkiye Alevisi yoktur. Bu işin, Sünni ve Alevi düşüncesinin felsefi kavgası vardır. Selçuklu, Osmanlı dönemlerinde yüzbinlere varan Alevi katliamlarını, tarihsel belgeleri devlet arşivlerinden hemen çıkartıp okuyabilirsiniz.

"Gafil kaldır şu gönülden gümanı" lafı sana uyan iyi bir ceket.

"Bu mülkün sahibi Ali değil mi?" biz Alevilere uyan iyi bir ceket.

Yaratmıştır on sekizbin alemi
Rızıklan veran Ali değil mi?

Eee, sırrı hakikat kapısından geçmeyen bunun manasını çözemez. Pirimin söylediği dörtlükler, nefesler, deyişler, düazimamlarda büyük felsefi anlamlar vardır, kakavamlar anlayamaz. Onu çözebilmek, biz Alevilere has, zahir ve batını gözü ile Alevi felsefesinin ruhuna künhüne vakıf olmaktan geçer ki, bu yolda bizim rahle-i tedrisimize çirak olunması gerekir.

Ama, sen Pir Sultan'ın dediği Ali'nin hem o Ali, hem de tüm er kişilerin Ali olduğunu bilemiyorsan ve "Alevilikte tanrı insanda tecelli etmiştir"i kavrayamıyorsan, rızıkları yukarıdan bekliyorsan, yaratan ve var edenin insan olduğunu çözemiyorsan, bu felsefenin bırak kapısını sokağından geçemezsin.

Sur çalınsin, halk çekilsin
Yezit meydana yıkılsın
Senin aşkına dökülsün
Kanım ey Murtaza Ali

Yavuz Bakiler, "Pir Sultanın 'yezit' diye lanetlediği, kılıçtan geçirmek istediği, Anadolumuzun Sünni çoğunluğudur, yani Hz. Ali'ye ve onun mübarek ehli beytini büyük bir yürekle seven Oğuz boyudur" diyor.

Peh, peh, peh! Ne kafa, ne anlayış, ne yorum! Pir'im Osmanlı egemenliğine yazdığını bugünün Türkiye'sine indirge, sonra Oğuz boyunu getir bu çorbanın içine kat, ardından da bağır "Aleviler-Sünniler kardeşler, Pir Sultan Abdal sapıktır". Savcı ol, yargıç ol, infazcı ol diye buna denir.

Pir'im şiiirleri dün de, bugün de Sünniden de, Aleviden de çıkacak olan yezitleredir. Dünün Yezidi, bugünün ezen-ezilen kavgası içinde hâlâ vardır ve 21.yüzyıla varmak üzereyken en hayasız şekilde yaşamaktadır.

Pirim diyor ki:

Kalkın dostlar bir olalım
Münkire kılıç çalalım
Hüseyin'in kanın alalım
Tevekkeltü tealallah"

Bunlar ne camiye giden Sünniler, ne de camiye gitmeyen Aleviler ve diğerleridir.

Bunlar, Sivas'ta Pir'imi asanlar, buna şehir-i İstanbul'da karar verenlerdir, Sivas, Malatya, Elazığ, Tunceli, Erzincan, Çorum, K.Maraş'ta Alevileri kıyan, felaket, katliam, gasp-eylemlerinde bulunan Yezitlerdir. Pir'im diyor ki; "İstanbul şehrinde ol sahip devlet / Tacı tahtı ile sallanmalıdır."

Yezid Hz.Hüseyin'imizi Kerbelâ'da şehit eden İslamın bir halifesi, Yezitlik anlayışı ise çok boyutlu ve evrenselidir. Yezitler her toplumdan, her boydan, her ırktan ve ulustan, her düşünceden çıkabilir.

Bravo Sivas valisine, Fikri Sağlar'a ki, görevlerinden binde birini yapmışlar Pir'im için.

22 milyon Alevinin artık "ben Aleviyim" demeye başladığı bir dönemde, devletçi, diyanetçi, camici, Alevicilik oy-

nayan yandaşlar belki bulabilirsin, bay Yavuz. Ve onlara "kardeşlerimiz" diye hitap edebilirsin.

Fakat bizlere "kardeşim" demekten seni alıkoyuyorum. Yazının her satırında benim tarihimin altın kakmalı dışbudak tarıkı olan Pir'ime küfür edeceksin, sonra da Alevileri "kardeşlik" minderine çekeceksin. Yok öyle şey! Sen benim Pir Sultan'ıma "sapık" derken, kendi iç dünyanı ayna gibi yansıtıyorsun.

Şunu bilin ki provokatörlere karnımız tok. Çorum-Maraş filmlerini bir daha seyretmek istemiyoruz. Bugün biz Aleviler ne Ali'nin, Hüseyin'in, Pir Sultan'ın, ne de Hünkar'ın bıraktığı yerde değiliz. İşçi sınıfının bilincini de alarak daha toplumsu, demokrat, daha aydınlık Pir Sultanlar olma yolundayız.

Pir Sultan milyonlarca insanın gönlündedir

Arif Sağ

Sanatçı

Bu zavallı adam, Pir Sultan Abdal gibi uğruna canımızı verebileceğimiz bir aydınımıza hakaret ederken Aleviliğin Müslüman olduğundan, İslam olduğundan vb. bahsediyor. Alevilerin Hz. Ali'nin halife olmasını isteyen bir siyasi akım olduğunu iddia ediyor.

Eğer öyleyse, İslamiyetin bir parçasıysa, canınız ciğerinizse, o zaman "Alevinin önce gavur olup sonra Müslüman olması" fetvası nereden geliyor? Merak ediyorum, bu yazar buna, Alevilere "mum söndürür, analarıyla-bacılarıyla yatarlar" vb. ağza alınmayacak binbir iftira eden bu zihniyete neden cevap vermiyor?

Pir Sultan Abdal gibi önemli bir halk adamına hakaret etmek için Alevileri kullanmak gibi maksatlı bir üslup bence onurlu insanlara mahsus değildir. Namuslu adam tüm gerçekleri gözönüne koyarak olaya açıklık getirmek, bugüne kadar Alevilere yapılan hakaretlere tavır almak zorundadır. Bu hakaretler mi bölücülüktür, yoksa Pir Sultan'ın hakaretlere başkaldırması mı bölücülüktür, kararı halk verir.

Bay Bakiler yazısında Türkmen yağcılığı da yapıyor. Ama Bakiler gibi Türkmen

"hayranı" kesilenlerin gönüllerinde gerçek Türkmen hayranlığı yok. Çünkü Alevi hayranlığı yok. Tam tersine bunların gönlünde düşmanlık yatıyor. Osmanlı ne yaptıysa bunlar da aynısını yapıyor, Osmanlı'nın Türkmenlere karşı uygulamalarını protesto eden bir insana ağza alınmayacak laflar ediyorlar.

Pir Sultan Türkmeni ve biz Osmanlı'nın Anadolu'daki Türkmenlere karşı neler yaptığını çok iyi biliyoruz. Osmanlı'nın, Sünni gelenekten olsun Alevi gelenekten olsun Anadolu'daki Türkmenleri aşağılayıcı lafları vardır. Aşağılık Türkmen, cahil Türkmen, kötü Türkmen, pis Türkmen diye...

Osmanlı-Türkmen ilişkilerinde Türkmenleri aşağılayıcı, ezici tavır, bugün devletin kültür kurumu olan TRT'de de sürüyor. Türkmenlere hakaret eden türküler halen devlet tarafından TRT'de çaldırılıp söylettiriliyor. Örneğin, "menegiç ağacından odun mu olur, Türkmen mayasından kadın mı olur" diye giden türkü. (Burada "maya" güzel anlamında kullanılıyor.) Türkmeni, Türkmen kadınına aşağılıyor.

Ha, yarınlarda belki birileri kalkıp "yahu biz böyle düşünmemiştik, bu manaya geldiğini bilmiyorduk, yanlışlık" vb. diyebilir. Bir defa daha hatırlatayım, bu türkü Türkmenleri aşağılıyor.

Bakiler, alim diye, bilgin diye birşeylerden söz ediyor, Pir Sultan hakkında "bilginlere soruldu mu, danışıldı mı" diye soruyor. Sen hangi "bilginin" kitabından okudun? Biz hangi zihniyetin bilginlerine soracaktık? Sünni zihniyetin "bilginlerine" mi? Camilerde Alevilere hakaret ettirip fetva verdikten, yıllarca Osmanlı'nın tehdit, tehlike olarak düşündüğü tüm toplulukları hakir gören zihniyetin "bilginlerine" mi soracaktık? Tabii ki hayır! Kaya kovuşundan gelmedik, kendi bilginlerimiz var, onlara soracak, çarpıtılmamış tarihi gerçeklere bakacağız...

Yavuz Bülent Bakiler, Pir Sultan'ımızın "bu mülkün sahibi Ali değil mi?" sözüne "hezeyan" diyor. Kendisi bu şiirdeki derin mecazı anlayabilecek kapasitede değildir. Pir Sultan doğru söylüyor. Aleviliğin çok önemli ilkelerinden birisi "enel hak"tır. "Enel hak"ı ilke edinmiş bir toplumda bu şiirler çok doğaldır. Bu şiirler yazılacaktır.

"Sur çalınsin, halk çekilsin / Yezid meydana yıkılsın / Senin aşkına dökülsün / Kanım ey Murtaza Ali". Buradaki "Yezid'i, Türkiye'deki Sünnilere denilirmiş gibi, kışkırtıcı bir biçimde yorumlamaya çalışıyor. Yanlış! Yezid diye kime dendiği bellidir.

Ayrıca, Bakiler bilmelidir ki, Sünni inanca mensup insanlar da Yezid'i sevmeyenler. Sevselerdi çocuklarının adlarını Yezid koyarlardı, Muaviye koyarlardı. Sünniler de sevmiyor Yezid'i. İşte Yezid hayranlığı yaratmaya çalışan bu zatın bölücülüğü, ayrımcılığı buradan da bellidir.

Bakiler, Osmanlı'nın Türkmenlere yaptığı zulmü örtbas ederek, o zulme başkaldıran Pir Sultan gibi çok önemli bir halk adamına hakaret etme yolunu seçiyor. Söyledikleri kendine yakışıyor.

Bu tür saldırılar Pir Sultan'ı küçültmez. Pir Sultan Abdal altın madenidir, bulaşık yapmaz ona. Bu nedenle, hakaretlerini Bakilere iade etmek bile yersiz.

Gururla söylüyorum, ki Alevi toplumunun en önemli özverilerinden birisi budur. 700 yıldır hakaret görmüştür ama hakaretin karşılığını hakaretle vermemiştir. Alevi geleneğinde hakaret, iftira yoktur ve inatla bu tutumunu sürdürüyor. Niye? Çünkü gerçeklerin üzerine oturmuş. Pir Sultan'lar yaratıp duruyor. Bakiler gibileri bundan korkuyor, rahatsız oluyor ve bu korkudan dolayı Pir Sultan düşüncesini yıkmaya çalışıyorlar.

Hiç yorulmasınlar, biz Pir Sultan'ların kavgasını daha 500 yıl, bin yıl, sonuna kadar götüreceğiz. İnaniyorum ki, Pir Sultan düşüncesini devam ettirenler, Hacı Bektaş'la Pir Sultan'ı birbirinden ayırmaya çalışan bu cahil zihniyete yarı da çok iyi dersler, yanıtlar vereceklerdir.

Kaldı ki, benim ülkemde Pir Sultan, yalnız Alevi gelenekten değil, Sünni gelenekten de milyonlarca insanın gönlündedir. Tıpkı Yunus'u sevdikleri gibi, Hacı Bektaş'ı sevdikleri gibi.

Katran karası bir leke

Ozan Kızıl Ali

Berlin Anadolu Alevileri Kültür Merkezi
yönetim kurulu adına

Türkiye gazetesinin 20 Haziran 1992 tarihli yayınında, Pir Sultan gibi Alevilerin onay kaynağı, başta bir insanı lekeleme amacıyla yazılan çirkin yazının yazarını ve bu gazeteyi Alevi Kültür Merkezi olarak lanetle kınarken, bu balçık yüklü yazı karşısında diğer basın kuruluşlarının tepkisiz seyirlerine, Berlin'deki Alevi kitlesinin üzüntü ve sitem yüklü tepkilerini özellikle belirtmek isterim... Basın camiası içerisinde bu denli kişilik yoksunu, insan müsvedde-

Ali Haydar Celasun Dede

Arif Sağ

Battal Pehlivan

lerinin yeralmış olması, demokrasinin gelişim yolunda katran karası bir leke anlamını taşımaktadır.

Adını dahi söylemeyi beceremedikleri Pir Sultan, Alevi kitlesinin özünde, sözünde birlikte yaşadığı 7 nadide değerden birisidir. Pir Sultan yaşadığı ortamda, ezilmiş, sömürülmüş, köşelere itilmiş emekçi halk kitlesinin sesi olmuş ve o devrin diktalarına, padişahına ölümleri göze alıp, yiğitçe mücadele vermiş özgün bir Alevi ulusudur.

Pir Sultan'a yılan dillerini uzatıp, leke sürmeye çalışan bulanık beyinli insan müsveddeleri şunu iyi bilmelidirler ki, O'na yöneltilmiş her küfür Alevi kitlesine söylenmiş olarak kabul edilir. Ve yine bilinmelidir ki, kirli emellerle her yaklaşımınızda Aleviler O'nun arkasında yer alacak, O'nu savunacak ve yeni Pir Sultan'lar çıkaracaktır.

Değerli Canlar. Yakın tarihimizde Maraş'ta ve Çorum'da Alevi kitlesine acımasızca katliamlar yapanlar, bu günlerde de Alevi Pir ve ozanlarına dil uzatıp leke sürmeye çalışmaktadırlar. Bu çağda dahi Mervan, Yezit kalıntılarının kör bir çıban gibi türemeye başlaması insanlık açısından üzücü bir durumdur.

Fakat gerçek şu ki, biz Alevilere yöneltilen asılsız iftiralar ve yapılan katliamlar, yıllardır tüm ezilmiş kitlelerin hak arayışını canımız pahasına da olsa yaparken, kendi ezilmişliğimizi bir kenara bırakıp *Alevi birliğinden uzaklaşmamızdan*, dolayısıyla bir çatı örgütü kurup, tek vücut yürümememizden kaynaklanmaktadır. Bugün Pir Sultan'a dil uzatan kişilik yoksunu müsveddeler, yarın Nesimi ve hatta Hünkarımız Hacı Bektaş-ı Veli'ye de birliksizliğimizden dolayı dil uzatıp leke sürmeye çalışacaklardır. Dün ve bugünlerde yaşanan olaylar bir an önce *Alevi çatı birliğini* kurmamızı zorunlu kılmaktadır.

Değerli canlar, ne zaman geçmiş ne de aydın yarınlar uzaktadır. Bugünler dünden daha net ve aydınlık yüklüdür.

Yaşamakta olduğumuz ortamlarda, özgürce inanç ve kültürümüzü sergilemek istiyorsak, çocuklarımızın öğrenimleri esnasında Alevilik öğretisi doğrultusunda eğitimlerini sürdürmelerini istiyorsak ve *Alımızı* gizlemekten yaşam sürmek istiyorsak, "bir an önce birbirimize olan kırgınlıklarımızı, benlik yüklü çıkar çatışmalarımızı bir kenara bırakıp tek vücut Alevi birliği için, 'Ya Muhammed ya Ali' diyerek Alevi çatı örgütlerinde yerlerimizi alalım."

Ciddiye almıyorum

Battal Pehlivan

Gazeteci-yazar

Ömrü boyunca karanlığa karşı aydınlığın, çirkinliğe karşı güzelliğin, eğriliğe karşı doğruluğun, zulüm, baskı ve sömürüye karşı özgürlüğün kavgasını vermiş ve bu meziyetlerinden ötürü Alevisiyle-Sünnisiyle milyonlarca insanın gönlünde taht kurmuş olan büyük ozan ve eylem adamı Pir Sultan Abdal'a biri çıkıp bu şekilde saldırıyor.

Pir Sultan'ın omuzlarına basarak ünlü olmak isteyen böyle bir kişiyi hiç mi hiç ciddiye almıyorum. Bu gibi saldırılar Pir Sultan'ı daha da yüceltir. Çünkü ozanın kavgası böylelerine karşıydı. ●

POSTTAN DOSTA

ALI HAYDAR CELASUN DEDE

Hacim Bektaş-ı Veli Bayramımız Kutlu Olsun

Anadolu Alevileri-Bektaşileri, Hacim Bektaş-ı Veli bayramımız kutlu olsun.

12 doçenti ile Kapadokya'ya gelip, o çağın üniversitesini kuran Hacim Bektaş Veli'ye, yöre halkının her gördüğü sakallıyı "hacı" diye ünlemesinden kaynaklanan ve adı biz Alevilerce de bugüne dek "Hacı" olarak anılan Pir'ime "Hacı" demek içimden gelmiyor.

Beni böylesine isyancı eden onun şu dörtlülüğüdür:

Keramet nardadır, sacda değildir
Akıl baştadır, taçda değildir
Her ne ararsan insanda ara
Kudüs'te Mekke'de Hac'da değildir

O Pir'im ki Kapadokya medeniyetine gelip oturan gerici Selçuklu anlayışına, dinin faraziyelerinden olan hacca böylesine karşı çıksın ve sonra biz O'nu "Hacı" diye ünleyelim. Oysa Hak'ka yürüyen babamdan, yine Hak'ka yürüyen ve 137 yaşında bir göçü başlatan büyükanam Sebe'den duyduğum kadariyle, o Pir'e *Hacim Bektaş-ı Veli* denirmiş.

"Hacim", olgun, pir, yüklü, dolu anlamında. Akla mantığa daha uygun. Ve daha nice bilgeliğin ifadesini taşımaktadır Pir'im'in cemali.

Ve yine anlatırlar ki oniki bilge kişi yanındadır. Bunlar;

1. Matematik
2. Gökyüzü bilimi
3. Felsefe
4. Edebiyat
5. Tarih
6. Tarımcılık
7. Taş yontuculuk
8. Halı-kilimcilik
9. Resim-hatırcılık
10. Saz ve müzik
11. İnşaat
12. Sağlık-tıp-eczacılıktır.

Ya! Uzmandırılar, ehildirler, Pir'dirler...

Anlatılanlar gösteriyor ki, Hacim Bektaş Veli o dönemde Kapadokya'da üniversitenin temellerini atmıştır. Benim

ailemin bu anlatışı, yaş toplamı o dönemde 207 senelik bir bilgi birikimidir. Oralara anlatanların da yaşlarını altalta koyup topladığımızda, karşımıza 300-350 senelik depolanmış bilgi aktarımıyla karşı karşıya olduğumuz bir gerçek.

Peki, 22 milyon Alevi-Bektaş neden hâlâ O'nu güvercin donuyla, Kadıncık Ana'nın burun kanıyla hamile kalmasıyla ve "Hacı" sıfatıyla vb. anıyor. İşte, biz Alevi Dedelerinin, dedebabalarının kış uykulu aymazlığı.

Pir'imde biz göz boyayıcı, sihirbaz, fizik ötesi özellikleri olan birini değil, ordinaryüs profesörlüğü görmeliyiz. Tarih-hin halkça ve hakça sayfalarına tanık olan Anadolu Aleviliği bugünkü geldiği noktadan Tonguç'lara, Hasan Ali Yücel'lere baktığında görmesi gerekir ki, köy enstitüleri Hacim Bektaş Veli üniversitesinden devralınmış ideal okullardır.

O'nun "güvercinliği", giydiği libasın beyazlığı ve dünyadaki 73 millete olan barışçıl mantığının ve felsefesinin yansımasıdır. O 22 milyon dirisi olan Anadolu Alevilerinin kültürel yaşam biçiminin babasıdır.

Hacim Bektaş-ı Veli'm, ne devletin, diyanetin ne gelip geçici hükümetlerin yağ çekip oy parsası toplanacak arenası değildir. O, 22 milyon Alevinin kendi kuruluşları ile cem-cemaat yaptığı, birlikte semah yürüdüğü, Alevilerin Anadolu'daki *bayram şenliği* olmalıdır.

İnançlar ve milletler tarihinde, dünya üzerinde bir tek Alevilerin kendine has bayramı yoktur. Ne şeker, ne ramazan, ne yılbaşı, ne şu ne bu, bizim bayramlarımız değildir.

Oysa, Hz.Ali'nin hem doğum hem evlenme günü 21 Nisan, biz Alevilerin bayramıdır.

Hız.Hüseyin'i andığımız 2 Temmuz-12 Temmuz yani 10 Muharrem. Bugündür acılı ve ardından aşure dağıtılan, Anadolu Alevilerinin kutsal günü.

16-18 Ağustos Pir'im'in Üniversite'yi kuruluş günü, yani Anadolu Alevilerinin

eğitim bayramıdır.

Ve 1 Mayıs işçi bayramıdır, Alevinin, ezilenin başkaldırı bayramı...

Anadolu Aleviliğini din ve ulus bazında gel-gitlere çekmek isteyenler Aleviliğe, dünya halklarının kültürüne ihanet içindirler. Devletçi, iktidar yanlısı olan her vakıf, dergi, demek, vb. Alevi kuruluşu abesle iştigal etmektedir.

Pir'im kuyrukçuluğu bize abes görmüş-tür ve abesle iştigal, Alevilerin kitabı olan kültür abidesinde yazmaz.

Çıkar yolumuz... Alevi Kültür Enstitüsü'nün devletin ve hükümetlerin gölgesi *olmadan*, Anadolu Alevilerince kurulmasıdır!

Bu kurumca liseden sonraki beş yıllık bilimsel bir öğretimle kadın-erkek Alevi Dede ve Dedebacıların eğitilip yetiştirilmesiyle Anadolu Aleviliği, *dünya* kültürüne, özellikle de işçi sınıfı kültürüne estetiği olan bir kültür armağan edecektir.

İşte o zaman; üçlerin, beşlerin, özellikle Kırkların, özellikle Hz.Hüseyin'in, daha da özellikle Pir'im Hacim Bektaş-ı Veli'nin, "eline beline diline"nin gizi açıklanacaktır.

Dünyamız bugün çok yönlü bir hastalık içindedir. Bu hastalıkların reçetesi, ilacı ve tedavi yönteminin bir bölümü "ELİNE BELİNE DİLİNE"de, bir bölümü "GELİN CANLAR BİR OLALIM, MÜNKİRE KILIÇ ÇALALIM"da, bir bölümü de "YARIN YANAĞINDAN GAYRI HERŞEYDE MÜŞTEREK" diyebilmekte yatıyor.

"Ey pir" deyip timsah gözyaşı döken gericilere aldanma. Sosyal demokratların "canım feda Pir'ime" dernesine aldanma. "Bizim yol müsahibimiz işçi sınıfıdır". sen buna kulak ver!

Kendi bilim kurulunu, bilimsel enstitünü, birliğini kurmaya bak. Devlet, iktidarlar sana "gölge etmesin başka ihsan istemez"!

Hacim Bektaş-ı Veli Bayramınız kutlu ve mutlu olsun! ●

POSTTAN DOSTA

"Alevilikte kim kavgayı götürebiliyorsa, tarihte Ali'nin, Alevi halkın çektiklerini anlatabiliyorsa, Dede odur. Yolu kim sürüyorsa Dede odur. Dedelik,yolu sürme sanatıdır."

Ali Haydar Celasun Dede, doğrudan duran, Aleviliğin aydınlık geleceğine kafa yoran, görüş ve değerlendirmeleriyle işçi sınıfına da ölçülmez katkı yapan değerli bir Alevi aydınıdır. Kendisiyle tanışmış olmaktan, kendisiyle birlikte yürümekten, günlerce süren söyleşimizi kendisinin

hazırladığı bazı metinlerle birlikte kitap olarak sunmaktan sevinç duyuyoruz.

POSTTAN DOSTA kitabını kitapçınızdan sorabilir. Alev Yayınları'ndan istetebilirsiniz. Alev Yayınları, Ordu Caddesi Dağarcık Sokak 32/24, Aksaray, İstanbul. Tel: 524 53 21

İsmail Kaygusuz'la Mercan Köklü'nün derlediği çeşitli belgeler,
16.yüzyıldaki Sünni Osmanlı terörünün çeşitli yönlerini gözler önüne seriyor

HANGİ ZULÜM?

Onaltıncı yüzyılda Osmanlı ülkesi devrimci durum yaşıyordu, göçebe Türkmenler hoşnutsuz halkın başkaldırılarına önünde yürürken, İran'da Şah İsmail'in oniki imamcı Türkmen devleti önemli bir siyasal-ideolojik çekim merkeziydi.

1511 Şahkulu ayaklanmasının yenilmesiyle ortaya çıkan gelişmeler Anadolu halklarının tarihini derinden etkiledi. Yavuz Selim erke geldi. Alevi Türkmenler sürgüne, mecburi iskana tabi tutuldular. Osmanlı ve müttefikleri onbinlerce Aleviyi katlettiler. Ancak, ekonomik koşulların giderek kötüleşmesi yeni başkaldırıları getirdi. Şiirleriyle haksızlıklara başkaldıran Anadolu yoksullarının mücadele kararlılığının simgesi olan Pir Sultan Abdal, yoğun Osmanlı'nın terörünün yaşandığı bu ortamda yaşadı.

Aşağıda verdiğimiz bazı Osmanlı fetvaları, "adaletname"leri, bu yüzyılda - Yavuz Selim, Kanuni Süleyman, Sarı Selim ve 3.Murat dönemlerinde - Anadolu'nun Alevi-Bektaşî (Kızılbaş- Rafizi) Türkmen, Zaza vd. yoksullarına uyguladığı terörü çeşitli yönleriyle sergilemektedir.

"Alevinin katli vaciptir!"

Altmış yıl önce, Ahmet Refik adlı bir araştırmacı, 16.yüzyılda Alevilere uygulanan terörü şöyle anlatmaktadır:

"Osmanlı idaresinde... Rafizilerin (Alevilerin) 'defter idülüb' öldürülmeleri, bazılarının 'Kızıl Irmağ'a ilka' (Kızılırmak'a atılmaları-Kavga), bazılarının 'ihrakı-binnar' edilmeleri (yani diri diri ateşe atılarak yakılmaları-Kavga) düzenli bir sistem dahilinde tatbik edilmiştir. Rafizileri bulup ortaya çıkarmak için casuslar tayin olunduğu gibi, Bektaşî zaviyeleri de edilen ihbar üzerine, teftiş altında bulundurulmuştur." (A.Refik, 16.Asırda Rafizilik ve Bektaşilik, 1932, s.12)

Müftü Hamza'nın, Yavuz Selim'in Alevi katliamını meşrulaştıran şu fetvası, Osmanlı'nın Anadolu yoksullarına karşı işlediği suçun ayrıntılı çerçevesini çizmektedir:

"Ey Müslümanlar bilin ve haberdar olun ki, reisleri Erdebil oğlu İsmail olan Kızılbaş topluluğu, Peygamberimizin şeriatını, sünnetini, islam dinini, din ilmini, iyiyi ve doğruyu beyan eden Kuran'ı küçük gördüler. Kutsal Kuran'ı, öteki din kitaplarını tahkir ettiler ve onları ateşe atarak yakdılar. Hatta kendi mel'un reislerini Tanrı yerine koyup ona secde ettiler. Hazreti Ebubekir'e, Hazreti Ömer'e söğüp, onların halifeliklerini inkar ettiler. Peygamberimizin karısı Ayşe anamıza iftira ettiler ve sövdüler. Peygamberimizin şeriatını ve islam dinini ortadan kaldırmayı düşündüler. Onların burada bahsedilen ve bunlara benzeyen öteki kötü sözleri ve hareketleri benim ve öteki bütün islam dininin alimleri tarafından açıkça bilinmektedir. Bu nedenlerden ötürü şeriat hükmünün ve kitaplarımızın verdiği haklarla, bu topluluğun kâfirler ve dinsizler topluluğu olduğuna dair fetva verdik. Onlara sempati gösteren,

batıl dinlerini kabul eden ve yardımcı olanlar da kâfir ve dinsizlerdir. Bu gibi kimselerin topluluğunu dağıtmak bütün müslümanların vazifesidir. Bu arada, müslümanlardan ölen kutsal şehitlerin yeri cennet-i âlâ'dır. O kâfirlerden ölenler ise, hakir olup cehennem dibinde yer tutacaklardır. Bu topluluğun durumu kâfirlerin (kitap sahibi hristiyan ve yahudilerin) halinden daha kötüdür. Bu topluluğun kestiği veya gerek şahinle gerek ok ile gerekse köpek ile avladığı hayvanlar murdardır. Onların gerek kendi aralarında gerekse başka topluluklarla yaptıkları evlenmeler muteber değildir. Bunlara miras bırakılmaz. Sadece İslamın Sultanının, onlara ait kasaba varsa, o kasabanın bütün insanlarını öldürüp mallarını, miraslarını, evlatlarını alma hakkı vardır. Ancak bu mallar İslamın Gazileri arasında taksim edilmelidir. Bu toplamadan sonra onların tövbe ve nedametlerine inanmamalı ve hepsi öldürülmelidir. Hatta bu şehirde onlardan olduğu bilinen veya onlarla birlik olduğu tesbit edilen kimse öldürülmelidir. Bu türlü topluluk hem kâfir ve imansız hem de kötülük yapan kimselerdir. Bu iki sebepten onların öldürülmesi vaciptir. Dine yardım edenlere Allah yardım eder, müslümana kötülük yapanlara Allah da kötülük eder (Bi saru Görez ismiyle maruf Müftü Hamza)" (Şehabettin Tekindağ, "Yeni Kaynak ve Vesikaların Işığında Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi", Tarih Dergisi, Sayı:22 Mart 1967, s.54-55) (abç)

Kürt beyi İdris-i Bitlisi'nin oğlu Defterdar Ebu'l-Fadl Mehmet Efendi, Osmanlı'nın Şafi Kürt egemenlerini yanına alarak Anadolu'nun Alevi Türkmen-Zaza çoğunluğuna karşı giriştiği katliamı, Yavuz Selim'e ithaf ettiği yapıtında şöyle anlatıyor:

"Herşeyi bilen Sultan, o kavmin uşaklarını kısım kısım ve isim isim yazmak üzere, memleketin her tarafına bilgin katipler gönderdi. Yedi yaşından yetmiş yaşına kadar olanların defterleri divana getirilmek üzere emredildi; getirilen defterlere nazaran, ihtiyar, genç 40 bin kişi yazılmıştı, ondan sonra her memleketin hakimlerine memurlar defterler getirdiler; bunların gittikleri yerlerde kılınc kullanılarak, bu memleketlerdeki maktullerin adedi 40 bini geçti." (Defterdar Ebu'l-Fadl Mehmet Efendi, "Hüküm-i katli-âi cemâat-ı Kızılbaş der memâlik-ı Rûm-ı ma'delet-tuhum", aktaran Şehabettin Tekindağ, agy, s.56)

Belgeyi yayınlayan Şehabettin Tekindağ, Sünni ülemanın bu konuda çok sayıda fetva ve risale yazmış olduğunu da bildirmektedir. Tekindağ'a göre Alevi katliamı rasgele bir uygulamaya değil, bir cihad'dır:

"İbn Kemal'in... Risalesinde (fi tekfir-i revâfiz) (Risâle li'l-Mevlâ es-şehîr bi-İbn Kemal'i- Vezir) Şah İsmail ile ehl-i Şi'a hakkındaki sünni görüşü görmek mümkündür. Bu risalede küfr ile irtidâdına hüküm edilen Şah İsmail ile askerlerine karşı yapılacak savaşların, diğer din düşmanları ile yapılacak savaşlar gibi cihad sayılacağı belirtiliyor, umumiyetle, Şi'ilerin öldürülmesinin câiz olup, mallarının helâl, nihaklarının ise batıl olduğu açıklanıyor idi. [Dipnot: Risâlenin sonunda şu kayıt bulunmaktadır: 'Bu mes'ele beyânında ne buyururlar ki Kızılbaş tayifesinin şer'îen kıt'âlî helâl olub asker-i İslamdan ânları katl iden gâzi ve ellerinde maktûl olan şehid olu...' beyân

buyurub müsâb olına, el-cevab: olur, gazây-ı ekber ve şehâdet-i azîmedir, harru'l-fakir Ahmed' "] (Ş.Tekindağ, agy, s. 55-56)

Kızılbaş takibatı, kitapların yakılması, Alevi kırımı Yavuz'dan sonra da sürdü. Osmanlı hilesi Dedeababalık kurumu bu dönemde Alevi-Bektaşî toplumuna dayatıldı. Dersim, o günden bugüne onurlu bir direniş örneği sergilerken, "Yavuz Sultan Selim zamanında Kızılbaşlar'a karşı cephe alarak müsbet ve hayırlı hizmetlerde bulunan ve şimdi de devlete doğrulukla hizmetler ifa eden" Şafi Kürt egemenler, Aleviliğe karşı Osmanlı'ya verdikleri "hizmetin" karşılığında Kanuni döneminde de (1520-1566) ödüllendirildiler. (K.Cemil Paşa, Doza Kürdistan, 1991, dipnot 54, s.234)

Yunus da Bedreddin de kâfir!

Kanuni ve Sarı Selim dönemlerinde, 1545'ten 1574'e dek Şeyhülislamlık yapan Ebusuud Efendi'nin verdiği şu fetvalar Osmanlı'nın Aleviliğe tutumunu daha da aydınlatmaktadır:

"Soru: Bir kişi açıktan açığa Ramazan gününde yemek yese, sorgulaması sırasında; 'Ramazan hadistir, düzme koşmadır...' diye yanıt verse ve bu sözünde dirense, ona ne yapmak gerekir?"

"Yanıt: Elbette öldürülmesi gereklidir.

"Soru: Kızılbaş topluluğunun topluca öldürülmesi dine göre helal midir? Bunları öldürenler gazi, bu öldürme sırasında yaşamını yitirenler de şehit olur mu?"

"Yanıt: Kızılbaşların topluca öldürülmesi elbetteki dinimizce helaldir. Bu en büyük ve en kutsal savaştır... Bu yolda ölmek şehitliğin en ulusudur.

"Soru: Kızılbaşların öldürülmesi, İslam Sultanına, yani padişahımıza düşmanlık besledikleri için mi şart olmaktadır yoksa başka nedenleri var mıdır?"

"Yanıt: Bunlar hem Sultana isyan ederler, hem de dinsizdirler...

"Soru: Kızılbaşların önderinin Tanrı peygamberi Muhammed'in soyundan olduğu söyleniyor. Bu durumda Kızılbaşların öldürülmesinin helal olduğundan kuşku duyulmaz mı?"

"Yanıt: Haşa, en küçük kuşku duyulmaz. Kızılbaşların yaptıkları kötü işler, o temiz peygamber soyuyla bir ilgileri olmadığını göstermeğe yeter...

"Soru: Kızılbaşların Şii oldukları söyleniyor, 'La ilahe illa Allah' diyorlar. Kendilerine uygulanan bu derece sıklığından nedenini açıklar mısınız?"

"Yanıt: Onlar Şii de değildirler. Zaten peygamberimiz 'Yetmiş üç yoldan ehli sünnet dışındakiler yanacaktır...' diyerek onların durumlarını belirtmiştir. Kızılbaşlar bu yetmiş üç yolun tam olarak birinden değildirler. Her birinden bir parça kötülük ve bozgunculuk alıp, yarattıkları sapıklık ve küfürlerine katarak bir dinsizlik yolu kurmuşlardır...

"O zalimler ulu Kuran'ı, kutsal şeriatı, yani İslam dinini hafife almakta ve dinsel kitaplara söverek ateşe atmaktadır. Şeriat alimlerini kırmakta ve saygı göstermemektedirler. Kendi

önderleri sapık haini Tanrı yerine koyarak ona secde etmekte.

"Ayrıca Ebubekir, Ömer ve Osman'a lanet ettiklerinden dolayı da kâfirdirler. Doğruluğu tartışılmayacak olan Ayşe anamızın erdemine dil uzatarak Kuran'ı yalanlamakta ve böylece de kâfir olmaktadır. Bu yolla Peygamberimize küfür etmiş sayılırlar. Bu yüzden bütün Kızılbaşların büyüğü küçüğüyle, kentleri ve eserleriyle yokedilmeleri şarttır. Bunların kâfir olduklarından kuşku duyanlar da kâfir olur... Kızılbaşların öldürülmeleri diğer kâfirlerin yok edilmelerinden çok daha önemlidir..."

"Kızılbaş askerleri için ne yapılması konusunda da bir ayırım yoktur. Fakat köylerde ve kentlerde kendi hallerinde ve doğrulukla oturup Kızılbaşların nitelik ve davranışlarından arınmış, dışları da buna uygun kimselerin, yalanları ortaya çıkmadığı sürece bu uygulamalardan kurtulmaları gerekir..."

"Soru: Padişah buyruğuyla Kızılbaş topluluğu kılıçtan geçirilip, büyüğü küçüğü tutsak alındığında, yakalananların bazıları Ermeni olduklarını söylerse bu durumdan kurtulurlar mı?"

"Yanıt: Ermeniler kurtulurlar. Eğer Ermeniler Kızılbaş askerleriyle birleşerek, İslam askeri, yani Osmanlılar üzerine gelmişlerse dine göre tutsak edilemezler..."

"Soru: İlk büyük halifelere söven bir Kızılbaş öldürüne ne yapılır?"

"Yanıt: Bu nedenle öldürmüşse hiçbir şey yapılmaz.

"Soru: Müezzin ezan okurken, bir kişi; 'Bin kere seslensen, bizden sana varan olmaz!' dese, ona ne yapmak gerekir?"

"Yanıt: Bu bir alaydır... Söyleyen kâfir, karısı da boş olur.

"Soru: Bir kişi diğerini şeriat yoluna çağırsa, diğeri ise 'Sana da şeriatına da lanet!' dese ne yapmak gerekir?"

"Yanıt: Bunu söyleyen kâfirdir, dolayısıyla öldürülmesi şarttır.

"Soru: Bir bölük insan, namaz kılmayıp ve ramazan orucunun farz olduğunu yadsısa, Ramazan ayında oruç tutmasa ve 'biz yoksul insanlarız. Bize beş altı gün oruç tutmak yeridir...' ve yine 'şarabın yapıldığı bağlara bakanlar bizleriz, şarap bizim emeğimizin ürünüdür, bu yüzden bize helaldir...' deseler ve kadınlarıyla birlikte şarap içseler... Ayrıca kâfirlerin (Hristiyanlar) toplantı günlerinde onlara uysalar, inançlarına saygı duysalar... Bunun gibi şeriatı aykırı birçok davranışlarda bulunsalar bu insanlara ve bunlara müslüman gözüyle bakanlara ne yapmak gerekir?"

"Yanıt: Hepsini dinsiz ve kâfirdirler, öldürülmeleri gerektir!

"Soru: Şeyh Bedrettin Simavi ki Varidat sahibidir; 'Bedrettin yandaşlarına küfür ve lanet etmeyen kâfirdir!' diyen birisine ne yapılmalıdır?"

"Yanıt: Bedrettin yandaşlarına kâfir demek doğrudur..." (M. Ertuğrul Düzdağ, Şeyhülislam Ebusuud Efendi Fetvaları, s.83'den başlayarak değişik fetvalardan aktaran Rıza Zelyut, Osmanlı'da Karşı Düşünce ve İdam Edilenler, İstanbul 1986, s.34-41)

29 yıla yakın Şeyhülislamlık yapan, Osmanlı devletinin bu büyük din "bilgini" Alevi-Bektaşîlerin, dindışı özgür düşüncelerin amansız düşmanıdır. Öyle sınırsız bir düşmanlık ki, kendisinden 200 yıl önce yaşamış Yunus Emre ve 100 yıl önce yaşamış Şeyh Bedreddin için ölüm fetvaları çıkartmakta, ve onların yapıtlarını okuyan ve düşüncelerini benimseyenlere

“kâfir ve katli vaciptir” diyebilmektedir. Kanuni Süleyman, onun fetvalarına yaslanıp, köylere casuslar sokarak Rafizi-Kızılbaş avına çıkmıştır.

Aşağıda, Pir Sultan'ın yaşadığı döneme (Sarı Selim, 3.Murat) ait bazı buyrukları (hükümü şerif) bugünkü Türkçeyle ve kısaltarak veriyoruz. Belgeler, fazla açıklama gerektirmiyor. (Parantez içindekileri biz koyduk.)

Osmanlı “adaletname”leri

DENİZLİ'DE SARI BABA ZAVİYESİNİN TEFTİŞİ

Anadolu beylerbeyi ve Denizli kadısına: Bu sene yüce katıma yazı sunulup, Denizli kazasındaki Sarı Baba tekkesinde toplanan ıskıların (dervişlerin) dinimize aykırı davrandıkları ve şeriatı sapmış oldukları ihbar edilmiştir. Gece gündüz saz ve söz ile fisk ü fücür (ana bacı tanımadan birbirine girmek) ederlermiş. Ömer ve Osman adındaki kişiler tekkeye geldiklerinde, isimlerini değiştirmeden ziyarete izin vermiyorlarmış. Ve ziyarete varan kimse-lere önce dışarıda secde ettirir sonra içeri sokarlarmış.

Ayrıca oradakilerin hepsi sürekli tarik- katçı olup, niçin namaz kılmazsınız? diye sorulduğunda, “bu veliye hizmet etmek, adet olarak bize yeterlidir” derlermiş. O diyarın kötü adamları ve eşkiyasının hepsi onlara mürid olup, Sünnilere büyük kin ve düşmanlık güderlermiş...

Buyurdum ki yüce buyruğum vardığın- da, sözü edilen kişilerin hal ve davranışla- rını iyi anlamak üzere adamlar gönderesiniz. Ancak tarafınızdan gönderilecek adamlarınız tebdil gide, yani kılık değiştirip, gizli bir hafiye olarak aralarına karışa. Sürekli aleyhime görüne ve öyle gizli aralarına karışa ki o dervişlerin, konuşma ve tavırlarından hakkıyla haberdar olalar... Hal ve tavırlarını kadı aracılı- ğıyla ve şeriat hükümlerince denetleyip,.. yoldan sapmış olanları yakalayıp hapsede- siniz. Fi 23 Rebiülahir 975 (Ulaştırmak için Kapudana gönderildi.) (1567)

AMASYA'DA SÜLEYMAN FAKİH'İN YOKEDİLMESİ

Amasya begine hükümdür: Bu- dak Özi kazasında Süleyman Fakih adındaki kişi Yukarı Canip (İran) halifelerinden olup, bazı melahid ve müfsidin (dinsel sapıklar ve fesatçılar olarak nitelenen Aleviler) ile işbirliği içinde toplantılar yaptığı ve halkı baştanı çıkardığı bildiril- mektedir.

Buyurdum ki, fermanım oraya vardıkta adı geçen Süleyman'ı ve peşinden giden sapkınları, fesatçıları hafiyeten (gizliden gizliye) sorup araştırassın. Eğer zikredilen kişi gerçekten İran'dan gelmiş halifelerden biriye; sapkınlık edip şeriatı aykırı davra- nışlarda bulunuyor ve gayrimeşru evza (vaazlar) ile hareket etmekteyse; hiçkimse- ye sezdirmeden el altından, toprak kadısı aracılığıyla onu ve yandaşlarını yakalatıp, Kızılırmag'a iletüp iğrak eyliyesin (boğ- durasın). Ve yahud ahar vecih ve münasib görüldüğü üzere, hırsızlık ve haramilik eylediler deyu iddia eyleyüb haklarından gelesin! Fi 22 rebiülevvel 976 (Mehmed Çavuş'a virildi) (1568)

AMASYA VE MERZİFON'DAKİ KIZILBAŞLARIN CEZALANDIRILMASI
Amasya beyine ve Merzifon kadısına hükümdür: Gönderdiğin mektup ve sicile

karşılık, yüce buyruğumla Kızılbaş adıyla anılan şeriat sapkınlarının denetlenmesini istemiştin.

Bizzat Merzifon'da ermiş olduğuna inanılan Vehap Dede ve Mehmet ile Veli adındaki kimselerin durumları teftiş edildi- ğinde, şer'i şerife (kutsal şeriate) aykırı eylem ve kabahatları görülmüştür; açıkça rezillik ettikleri ve Kızılbaş oldukları adil müslümanların tanıklıklarıyla tesbit edilip, gereğince karar verildiğini ve haklarındaki ilgili yasal maddelerin aynen sicile geçiril- diğini bildiriyorsun.

Şimdi buyurdum ki fermanım oraya varır varmaz, hiç vakit geçirmeden adı geçen kişileri, güvenilir ve sağlam adamlar- ının yedinde padişahlık eşliğime göndere- sin... Fi 24 Zilkade 978 (1570)

KASTAMONİ VE TAŞKÖPRÜ'DEKİ KIZILBAŞLARIN CEZALANDIRILMASI
Kastamoni beyine, Küre ve Taşköprü kadılarına hükümdür: Bu yıl Taşköprü kazasına bağlı, Hamid Yugu köyü halkı İlyas adında bir kimseyi yüce makamıma göndermiş. Bu kişi, adı geçen köyün çevresindeki Hacı Yölük, Kırca Kaya ve Kızılca Viran köylerinde pek çok Kızılbaşın yaşamak- ta olduğunu bildirmiştir. Hatta Hacı Yüğü köyün- de Kara Recep adındaki kişi Kızılbaş olup, hatunu kadılıktaki şeriat meclisi- ne gelerek kocası için; “Kızılbaştır, kendisi gibi Kızılbaşlarla gece ıssız bir eve girip saz ve çalgı çalar ve diğer eğlenceler- le birbirlerine karışır, ondan sonra mum söndü- rüp, birbirlerinin avratla- rını kullanırlar” demiş ve bu konuştukları kayda geçirilmiştir.

Bu sicil kaydının sure- tini gördükten sonra bu- yurdum ki... bu konu üzerinde gereği gibi durula. Olayı, sanıklar ve suçlayanlar açısından iyice inceleyip araştırassınız. O gibilerini dahi, yazıldığı üzere toplantı halindeyken basarak hepsini tutuklayasın. İsimlerini ve yaptıklarını tüm ayrıntılarıyla yazdıktan sonra eşliğime arz- eyleyesin. (Adı geçen köy halkından Hızır'a verildi) Fi 8 Rebiülevvel 979 (1571)

RAFİZİLİĞE AİT KİTAPLARA ELKONULMASI

Çorum begine ve Ortapare kadısına hü- kümdür: Daha önce casus Kara Yakup Rafizi olarak tanınan Fakih adlı kimse tarafından arzuhal getirilmişti. Arzuhalde şöyle denilmektedir: “Ortapare kazasına bağlı Khaman cemaatından Veli Fakih adındaki kimse Kızılbaş diyarından geldiği zaman 34 adet ciltli Rafizi kitapları getirip, benim yanıma emanet koymuştu. Kitaplar alındıktan sonra Kara Yakup beni tutukla- yıp hapse attı. Şimdiki halde adı geçen kitaplar yanımda bulunmamaktadır. Onları aynı topluluktan Eğinözi adlı kışlakta Selim Fakih'e verdim. O da Yunus ve Kilabi'ye teslim ederek, memlekete sok- mak üzere olduklarını haber veriyor- um.”

Şimdi buyurdum ki adı geçen kitaplar hafiyeten (gizli olarak) ele geçirilip süddei saadetime (eşliğime) arzolunsun. Ayrıca hüküm şerifimde zikredilen casus Kara Yakup oraya vardıkta, bu babda gereği

gibi ona mukayyet olun. Önce gizlice araştırın; adı geçen kitapları arzuhal ettiği gibi Fakih, gerçekten Selim Fakih'e, o da Yunus ve Kilabi'ye vermiş midir? Yoksa olay doğru değil midir? Temam gavrına irüşüb (tam gerçeği, kökenini anlayıp), sözü edilen kitaplar her nerdeyse bularak elkoyup, adı geçen kişileri de tutukladıktan sonra, olup bitenleri yazup arz idesiz... (Adı geçen Kara Yakup'a verildi.) 19 Ramazan 984 (1576)

ADANA'DA RAFİZİ KÖR TATAR'IN TUTUKLANMASI

Adana beğine hüküm ola ki; haliya Kasun kadısı mektup gönderüb, kazai mezbura (adı geçen kaza) tabi Cemaati Do- kuz dan Kör Tatar dimekle maruf kimesne (kimse) eba an ced (atadan dededen) Rafizi (Kızılbaş, Alevi) olup, bu ane galinceye dek revafiz (Rafiziler) cemiyetini hafiyet- ten (gizliden) haliya (şimdi) aşikare ider olup ve nice Sünnileri dahi mezhebinden çıkarub başına cem idüb, cemiyetten hali olmayub ve vilayet halkından bin nefer kimesneye hüküm idub, her davada bu cümleye reis olup, nice müslüman- lara şahidi zor ikamet idüb (zorla ayaklandır- ma) ve bazı kimesneye iftira eyleyüb vilayet hal- kına ihtilal vormüş deyi arz etmegin (arzetmen üzerine) buyurdum ki vüsul bulduktaki (oraya vardığında) tehir etme- yüb, mezbura ele getu- rub (zikredilen kişiyi yakalayıp), dahi toprak kadısı mahzarında (hu- zurlarında) ayanı Vilayet- ten (ilin ileri gelenlerinden) ve biga- rez (garezsiz, tarafsız) kimesnelerden (kimse- lerden) ahvalini hak üzere teftiş idub göresin! Arz

olunduğu üzere mülhid (imansız, sapkın) ve Rafizi olursa, muktezayı şer üzere lazım geleni icra edesin (Şeriat ilkeleri üzere gerekeni yapasın). Ehli fesad ve Rafiziye asla ruhsat vermeyesin! Fi 12 c. 985 (1577)

ELBİSTAN'DA BİR KIZILBAŞ'IN KATLİ

Zülkadiriye beylerbeyi ve Elbistan kadısına hükümdür: Sen ki kadısın mektup gönderip, Elbistan kazasına bağlı İnaç köyünden Yitilmiş Abdal adını taşıyan bir kimse için Kızılbaş olup, şeriatla hakkından gelinmek lazımdır diye bildirmişsin.

Şimdi adı geçeni yakalamayı emrediyor- um: Buyruğum sana ulaşır ulaşmaz, mezbura ahar töhmet namı ile ele getirüb (adı zikredilen adamı, ağır bir suç yükleyerek veya ağır bir cürüm adına yakalayıp) ahvalini, şeriat hükümleri gereğince göre- sin... Sabıkan Rafizi ve ilhad üzere olanlar hakkında irsal olunan (eskiden Alevi-Rafizi ve dinsiz olanlar için çıkarılmış) hüküm hümayunum gereğince iş göresin. O kişinin dahi şer' ile hakkından gele, katlini tamam kılasın! Fi 25 Recep 985 (1577)

DÜZMECE ŞAH İSMAİL'E NEZİR GÖNDERENLERİN KATLİ

Malatya begine hükümdür: *Adı geçen livaya (sancak) bağlı İz(o)lü, Rışvan, Eşkanlı, Solaklı, Şeyh Hüseyinlü, Soydan- lu, Egirbüklü, Adaklı, Kalaçaklı, Bezki,

Çakallu, Mıhrıman, Karasaz ve Kömürlü cemaatları, Şah İsmail namıyla ortaya çıkmış eşkiyaya nezir (hakullah) gönderip, ardından giderlermiş. İçlerinden Mehmet namında biri yakalanıp, yüce katıma gönderildiğinde “bu cemaatların içlerin- den kimlerin nezir gönderdiklerini ben bilirim” diyerek, hepsini tek tek anlatmış- tır. Bu kişi, söyledikleri kaydedildikten sonra o tarafa bağlı olarak geri gönderil- miştir.

Buyurdum ki fermanım ulaştığında, hiç zaman geçirmeden zikrolunan cemaatların içinde Rafizi ve mülhid (dinsiz, dinden sapmış) olarak tanınan, adı geçen eşkiyaya sadaka ve nezir gönderen herkimlerse, tam bilgi alıp hemen tutuklayınız... Fi 2 Recep 986 (1578)

AMASYA'DAKİ KIZILBAŞLARIN CEZALANDIRILMASI

Amasya kadısına ve Amasya beğine; Çorum, Zile, Turhal ve İskilib, Osmancık ve Artukabad, Hüseyinabad, Güleş, Orta- pare, İncebazar, Mecidözü, Kazabad, Katar ve Karah(i)sari, Demürlü ve Havsa kadıla- rına hükümdür: Zikrolunan kasaba ve köylerde dinden sapmış kişiler ve Kızılbaş toplulukları bulunup, çar yari güzine (Ebubekir, Ömer, Osman) küfrettikleri ve Sünni müslümanlara açıktan “Yezit gel- di!” diye sözler söyledikleri ve gice ile cemiyet idüb, avretlerini ve kızlarını meclislerine getirüb, birbirlerinin avretleri- ni kızlarını tasarruf idüb, namaz ve oruç bilmedikleri ihbar edilmiştir. Ayrıca oğul- larına Ebubekir, Ömer ve Osman adlarını takmadıkları ve içlerinde bu isimli hiç kimsenin bulunmayışı dahi, dinsiz ve sapkınlıklarını aşikar kılar.

İçlerinden Halife namındaki kimseler, yukarı Canip'den (İran) çizmeler ve esvap getirtip, giyip dolaşmakta ve birbirlerini ziyaret etmekte idub. Bu topluluklardan Celal Halife ve Resul Halife inanç uğruna çıkıp toplantı yapmış; fitne ve fesada girişmişlerdir. Bu ve benzeri inanç ve bütün eylemlerin suç ve şeriatı aykırı oldukları açıktır.

Bu konuda saray çavuşlarından Ahmed Çavuş'un girişim ve aracılığıyla durumları teftiş olunup, yerinde görülmesini ferman buyurdum... Eğer şer'i şerife aykırı olarak haşa çar yar güzine küfrettikleri, güvenilir ve tarafsız müslümanların yüzüze tanık- lıklarıyla insan hesabı kesin olarak ortaya çıkarsa, bu sabit suçları olduğu gibi kaydediniz. Bunları ve benzeri diğer sapkınları sağlamca hapsedip, olup bitenle- ri bana arzeyelesiniz! Daha sonra hakla- rında yüce buyruğum ne olursa, ona göre hareket edesiniz... (Çavuşun kardeşi Ha- san'a verildi) Fi 28 b. 992 (1583)

Açık değil mi?

Yukarıdaki belgeler, okuyucunun rahatça anlayıp değerlendirebi- leceği kadar açıktır. Osmanlı araştırmacılarının “adaletna- me” olarak nitelediği bu hüküm şerifler, Osmanlı hukukuna göre Aleviliği cürüm saymaktadır. Şeriatı dayalı bu “adaletin” öğeleri baskı, zulüm, Aleviliğe iftira, ihbarcılık, toplum içine hafiyeler sokmak, insanları yakalayıp Kızılırmak'ta boğdur- mak ya da yakmaktır. Belgeler, devletin bu politikasının nasıl en küçük birimlere kadar indirilmiş olduğunu da yansıtmaktadır.

Pir Sultan'ın, ondan önceki ve sonraki Alevi kuşakların hangi zulme başkaldırdığı açık değil mi? ●

ŞEYH BEDREDDİN VE SAVAŞIMI III

2.4. ŞEYH BEDREDDİN VE BİZANS

Şeyh Bedreddin'in padişaha karşı kıyamla ilgisi olmadığını ileri süren torunu Hafız Ali'nin yazdığı *Menakıbnâme*'ye göre Şeyh Bedreddin'in annesi Dimetoka beyinin kızı olup, babası Gazi İsrail onu kentin fethinde savaş ganimeti olarak almıştır. Öte yanda, Şeyh Bedreddin'in doğum tarihinde (hicri 760) tam bir görüş birliği içinde olan tarihçi ve araştırmacılar, Dimetoka'nın Osmanlılarca alınış tarihine dikkat etmeden, bu kalenin Bizans beyinin kızı Bedreddin'in anası kabul etmekte sakınca görmemektedirler.

Dimetoka (Didymoteikhos), Osmanlılarca ele geçirildiği 1361-62'ye kadar Türklerin en az iki kez saldırısına uğramış, yağmalanmıştır. Şeyh Bedreddin ise, Dimetoka'nın alınışından 3-4 yıl önce doğmuştur. Demek ki Bedreddin'in anası beyin kızı olamaz, ama gerçekten Dimetokalı bir Hristiyan olabilir. İ.H.Uzunçarşılı ve G.Ostrogorski'nin Dimetoka'ya ilişkin verdiği bilgiler ışığında diyebiliriz ki, Bedreddin'in dedesi ve babası daha önceki savaşlara katılmışlardır. Ailenin Trakya'ya gelip yerleşmiş olması da mümkündür.

Dimetoka (Didymoteikhos) önemli bir Bizans kentidir. Kantakuzenos 1341 yılında burada kendini imparator ilan ettirip, yıllarca sürecek olan içsavaşta bu kentte yayınladığı bir bildiri ile başlattı. Ancak kısa bir süre sonra kent imparator V. İoannes'in müttetfiği Sırp kralı Stephan Dušan'ın eline geçti. 1343 yılı başında kenti, Kantakuzenos'un dostu ve müttetfiği Aydın emiri Umur Paşa onun adına geri aldı. Kent bu başarının bedeli olarak Türk birliklerince yağmalandı. (G. Ostrogorski, *Bizans Devleti Tarihi*, Ankara 1981, s.471-479)

Ancak 1352 yılında Türkler bir kez daha geldiler. Kantakuzenos'un kızını alan Sultan Orhan, yardım isteyen bu dost ve müttetfikine oğlu Süleyman'ın komutasında 10 bin kişilik bir kuvvet gönderdi. Bu kuvvet V. İoannes'in müttetfikleri olan Sırp ve Bulgar krallarını Dimetoka civarında yapılan savaşta yendi, kent bir kez daha Türk yağmasına uğradı.

Menakıbnâme'de Süleyman Paşa ile gelip savaşlara katıldıkları belirtildiğine göre, Şeyh Bedreddin'in dedesi ve babasının, Kantakuzenos için gelen bu kuvvet içinde bulunduklarını söyleyebiliriz. Ama bu savaş Dimetoka'nın fethi değildi. Osmanlılar henüz Trakya ve Balkanlar da fetih seferleri yapmaya hazır duruma gelmemişlerdi. Bunlar, bölgeyi tanımak, Bizans aristokratlarının, büyük toprak ve malikâne sahiplerinin temsilcisi Kantakuzenos'un, başkaldırmış halk yığınlarını (zelotları) ve onlara yardım eden güçleri ezme'ne yardım için yağma, ücret ya da

toprak karşılığı yapılan savaşlardı.

Bizce Gazi İsrail, Hafız Ali'nin ileri sürdüğü gibi Dimetoka beyinin kızı değil, ama 1352 yılında savaş sırasında Hristiyan tutsaklardan payına düşen sıradan ve halktan bir kızı (Melek) kendine eş aldı. Bedreddin, 6-7 yıl sonra, Gazi İsrail Simavna kadısıyken doğdu.

Dimetoka Osmanlıların eline bu savaştan tam on yıl sonra geçti. Sultan I. Murat 1363'lerde sarayını Dimetoka'ya, 1365'den itibaren de Edirne'ye taşıyıp, burayı başkent yaptı. (G.Ostrogorski, *agy*, s.493) Kadı İsrail Edirne'ye yerleştiğinde Bedreddin 7-8 yaşında olmalıdır.

2.5. BEDREDDİN'DE ZELOT ETKİSİ

Şeyh Bedreddin'in çocukluk ve yetişkinlik döneminde anasının dilinden, ninnilerinden ve terbiyesinden kazanımları, İ.Z.Eyüboğlu'nun dediği gibi sadece "Hristiyanlık inanç ve geleneklerini almış olması" değildir. Bedreddin'in Melek anası, Edirne'den Selanik'e uzanan ve Dimetoka'yı da içine alan bölgede görülmemiş bir toplumsal hareketin içinde yaşamıştır. Yoksul halk yığınlarının zenginleri-aristokratları alaşağı ettiği, özel mülkiyeti ortadan kaldırılıp beylerin mallarının elkonulup halka üleştirildiği ve zamanın bilgelerinin *Ochlokratia* (ayaktakımının, halk yığınlarının yönetimi) adını verdikleri bir yönetim altında yaklaşık on yıl (1341-1350) yaşamıştır.

İşte Bedreddin, bu Zelotların ("Zelotai" Grek dilinde kızgınlar, hırslılar, talebedenler... gibi anlamlara gelmektedir) devrimci toplumsal hareketini anasının dilinden dinleyerek büyümüştür.

Tanınmış Bizans tarihi uzmanı Georg Ostrogorski, Zelotlar hareketi hakkında şöyle yazıyor:

"1340'larda başlayan içsavaş sırasında Bizans'ta dini ihtilaf ve ayrışıklıklarla siyasi mücadele derinleştiği gibi aynı zamanda ağır bir sosyal kriz devresi geçirildi. Zelotesler'in hareketinde kuvvetli bir sosyal ihtilalcı akım patlak verdi. Siyasi ve sosyal mücadele ile, Geç Bizans döneminin en önemli dinsel anlaşmazlığı olan Hesykhia'cılarının (kutsal sessizlik içinde düşünceye dalanlar) mücadelesi birbirine karıştı." (G.Ostrogorski, *agy*, s.471)

"İmparatorluğun çöktüğü, fakirleştiği ölçüde köy ve şehirlerdeki geniş halk tabakalarının sefaleti de artıyordu. Kırsal bölgede olduğu gibi şehirlerde de mülkiyet, sayısı az bir soylu tabakanın elinde bulunduğundan ötürü, sefalet düşen kitlelerin kini ve nefreti bu sınıf üstünde toplanıyordu.

"İstanbul'da niyabet (çocuk imparator V. İoannes'e naiplik edenler) ile aristokratların başı Kantakuzenos arasındaki mücadele, imparatorlukta alevlenen sosyal düşmanlığı ve sosyal mücadeleyi patlama noktasına getirdi. Kantakuzenos'a karşı mücadelede, sosyal ayaklanma ruhu aristokrat taraftarları aleyhine körükle-

nerek, halk kitlelerine dayandırıldı. Ve kolay ateş alan bu malzeme ateşlendi.

"Hadrianopolis'de (Edirne) mahalli aristok-rasiye karşı isyan çıktı. Alev diğer bütün Trakya kentlerini sardı. Aristokratlar ve büyük mülk sahipleri ve kendisi de bir feodal olan Kantakuzenos taraftarları her yerde öldürüldü. Ama sınıf mücadelesi en büyük ölçüsüne ve en şiddetli noktasına Selanik'te, içinde en ölçsüz zenginliğin en koyu sefaletle koyun koyuna bulunduğu ve karışık menşeli halkın yaşadığı bu liman kentinde ulaştı.

"... Selanik'te örgütlü ve belli bir ideolojisi olan halk partisi, yani Zelotes'ler partisi vardı. Bu nedenle burada halkın aristokratlara karşı öfkelerinin kabarmasıyla kalınmadı. Tersine Zelotes'ler 1342'de tam yönetimi ele geçirip, Kantakuzenos taraftarlarını kovarak kendilerine özgü rejimlerini kurdular... Bütün aristokratların mallarına elkoydular. Zelotes'ler sosyal ihtilalcilik ile kendine özgü meşruiyetçiliği birleştirmişler; meşru İmparator İoannes Paleologos'u taniyorlar ve onun İstanbul'dan gönderdiği vali ile Zelotes'ler partisi başkanı yönetimi paylaşıyordu. Ama asıl yetki ve egemenlik hakkı Zelotes'lerdeydi. Selanik 1350'lere kadar bağımsız olarak yönetildi." (G. Ostrogorski, *agy*, s.478, 479-480)

"Selanik kenti, Zelotes'ler ihtilali ile toplumsal tarihinin en önemli anlarını yaşıyordu." (Alain Ducellier, *Byzance et le Monde Orthodoxe*, Paris, 1986, s. 339)

1342 yılında dostu ve müttetfiği Umur Paşa'nın yardımıyla Selanik'i kuşatan Kantakuzenos, Zelotların elindeki kenti ele geçiremedi. 1340-41 yıllarından beri aynı toplumsal olayları yaşamış olan Dimetoka ve Edirne kentleri, ancak 1352'lerde Aydın emiri Umur Paşa ve Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa kuvvetlerince ele geçirilip yağmalandıktan sonra Kantakuzenos yandaşlarına teslim edildi.

Zelotlar hakkında çağdaş yazarlardan geniş alıntılar veren İngiliz tarihçisi Ernest Barker, *Bizans'ta Toplumsal ve Siyasal Düşünce* adlı yapıtında şöyle değerlendirme yaparak, Ostrogorski'nin çok gerisine düşmektedir:

"Zelotes'lerin etkinliği... 1342 dolaylarında büyük bir güç halini almıştır. Eski Yunan'daki öncelleri gibi bunlar da toplumsal eşitlik davası savunuyorlardı; öncelleri daha kapsamlı bir programla borçların kaldırılmasını ve toprağın yeniden dağıtılmasını istemişlerse de, Zelotes'ler hiç değilse yoksullara yardım edilmesi ve şehirde genel düzeltimler yapılması amacıyla manastırların da bir ölçüde mülksüzleştirilmesini ve zenginlerin bir miktar mal varlığına elkoyulmasını isteyecek kadar ileri gitmişlerdir." (E.Barker, *agy*, s.228)

Barker, olaylara "bölünme toplumsaldı ve sınıf savaşımı niteliği taşıyordu, varlıklılar ve yoksullar arasındaki uzlaşmazlık" diye gerçekçi teşhis koyuyor.

1370 yılında Selanik başpiskoposu olan Nikolaos Kabasilas'ın 1360'larda yazdığı mektup ve bir söyleviden Zeloteslerin şu ilkelerini saptayabiliyoruz:

"...Kentlerin yönetimi çoğunluğun yararına zorla da olsa ele geçirilmeli. Yazılı yasalara göre değil, kendi gelenek ve göreneklerine göre

yönetilmeli.

"Tüm zenginlerin mallarına el konulmalıdır... El konulmuş mallar ve mülkleri halkın gereksinimlerini karşılamak için kullanmak haktır. Bunlara zorla da el konulmuş olsa, bir adaletsizlik söz konusu değildir.

"Toplumsal yönetimi ve işleriyle yükümlü kişiler, çoğunluğun ortak yararı çerçevesinde yürütmeleri gerekir.

"Zelotes'ler, 'manastırlara ait olan büyük servetlerin bir bölümünü alıp yoksullara dağıtmak, papazlara vermek ve kiliseleri süslemek için kullanırsak, ne sakıncası olur ki?' diye sorarlar. Başlangıçta vakıf yapmış olanların amacına aykırı bir şey de olmaz, çünkü vakıf sahipleri tanıya tapmak ve yoksullara bakmaktan başka bir amaç gözetmiş değillerdir." (E.Baker, *agy*, s.231)

Hesykhia yandaşı ve Kantakuzenos'un dostu, bu yüzden de Zelotlara karşı önyargılı olan Kabasilas, yine de, karşı olduğu toplumsal hareketin yaratıcıları için ağır konuşmamakta, dahası onları suçlamamın adaletsizlik olduğuna inanmaktadır:

"Ellerindeki bütün kaynakları, kendi işlerine hiç bakmadan, kişisel servetlerine hiçbirşey eklemeyen, kendi evlerini süslemeyen böyle kullanan, bütün harcamalarında yönetilenlerin (halkın) yararına hizmet etmeyi amaçlayan insanları, yani Zelotes'leri suçlamak adaletle sığar mı?" (E.Baker, *agy*, s.232)

N. Kabasilas'ın görüşlerini ve Zelotların ağzından aktardıklarını Şeyh Bedreddin'in *Cami'ül Fusuleyn* ve *Varidat*'tan alınmış şu sözleriyle karşılaştıralım:

"Dünyada kutsallık olmaz, kutsallık sadece Tanrı'dadır. (Bu açıkça dinlerin dünyada somutlaştırılmış ve insan yaşamının içine girmiş kilise manastır, cami ve tekke gibi tapınaklarına kalmayı ifade eder-İ.K.) Yaratılmış herşey ve her nimet insan içindir. Toprağın tek sahibi Tanrıdır. Rumeli'nde çok görülen malikâne sahipleri yüzünden insanlar bu nimetten mahrum kalmaktadırlar. Tüm dünya zenginlikleri insanların ortaklaşa kullanımları içindir.. Çalışıp üretmeden yemek yasadışı sayılmalıdır..."

Rumeli'ndeki Bizans topraklarının ve kentlerin 1360'lardan sonra Osmanlı'nın eline geçmesiyle, G.Ostrogorski'nin açıklamış olduğu yaşam koşullarında bir değişiklik olmadı. Bu ortamda, Zelotların "zenginlerin mallarını ellerinden alıp, yoksullara dağıtmayı" kutsal kitaplarda anlatılan olaylara, peygamber ve azizlere bağlaması gibi, Bedreddin de Kuran'dan bir sure (Nisa 131, 132) ile bağlantı kurarak büyük çıkışı yapıyor. "Göklerde ve yerde olanların hepsi Allahındır, Allah zengindir..." diye iki kez yineleyen ayetin yorumuyla beylerin, feodalların mallarına elkoymak gerektiğini vurguluyor.

Doğumundan 8-10 yıl önce tüm bölgeyi sarmış, anasının ve Edirne kentindeki komşularının içinde yaşadığı devrimci toplumsal gelişmeleri dinleye dinleye büyüdüğü bir yana, Şeyh Bedreddin'in Nikolaos Kabasilas'ı da, tarihçi Nikephoros Gregoras'ı da (1290-1360) aslından okumuş, Zelotes halk

hareketlerini incelemiş olması olasıdır.

Bizans devlet tarihçisi ve Kantakuzenos yandaş tarihçi Gregoras düşman olduğu Zelotlar yönetimini şöyle anlatıyordu:

“Kentte stasis (isyan, başkaldırı, kargaşa) uzun bir süre kolgezdi. Zelotes’ler öteki yurttaşlara egemenlik sağladı. Kurmaya çalıştıkları siyasi düzen, başka herhangi bir yönetim biçimine benzemiyordu. Lykourgos’un Spartalı-lara kurdurduğu (İ.Ö. 6.yüzyıl) anayasa gibi aristokratik değildi; Atina’nın ilk düzenlenmiş Kleisthenes anayasası gibi demokratik de değildi... Rastlantılarla çalkalanan ve yalpalayan tuhaf nitelikli bir ayaktaımı egemenliği-yönetimi (Okhlokratia) idi... Bunlar... (Zelotlar- İ.K.) işte bu çeşit adamlardı, autonomia (kendi kendini yönetme) davasına hizmet edenler... Zelotes’ler zenginlere karşı, bir dış düşmanın yapacaklarından daha sert davrandılar; onların evlerindeki zenginlikleri bir haydut sürüsü gibi kendileri için yağmaladılar, sokaklarda rasladıkları her zengini acımasızca öldürdüler.” (E.Baker, *agy*, s.235-236)

Gregoras’ın düşmanca yorumlarının arında anlattığı, bir halk demokrasisinin varlığıydı. Genç Bedreddin’in bundan etkilendiği düşünülmelidir.

2.6. NEOPLATONCU BİLGE PLETHON VE ŞEYH BEDREDDİN

Şeyh Bedreddin’in çağdaşı, Edirne’den hemşehrisi neoplatoncu bilge Gregorios Gemistos Plethon (1355-1450) Konstantinopolis’te (İstanbul) doğmuştu. İlk gençlik yıllarının Edirne’de Osmanlı sarayında geçtiği söylenir. Büyük hasmı episkopos Gennadios, bir mektubunda onun “Hadrianopolis’te barbarların sarayında yaşadığı”nı yazar.

Fransız tarihçi Louis Brehier, Gemistos Plethon’un 1362’den itibaren Osmanlı sarayında yaşadığını, sonra Mora despotluğunun başkenti ve çağın kültür eğitim ve felsefe merkezlerinden Mistra’ya çekilip II. Paleologos Theodoros’un açtığı bir felsefe okulunu yönettiğini yazıyor. (L.Brehier, *La Civilisation Byzantine*, Paris, 1970, s.370, dipnot.2049) Ayrıca İngiliz Bizans uzmanı S.Runciman da, “Bizans Tarihçileri ve Osmanlı Türkleri” adlı makalesinde, Plethon’un siyasi kuramlarının onun fütüvvet örgütünü ilk elden tanımasından etkilenmiş olabileceğini yazıyor. (E.Barker, *agy*, s.239, çevirenin dipnotu 26)

Georgios Gemistos Plethon’un (son iki sözcük eş anlamlı olup Grekçede “dolu, dolmuş” anlamındadır) Edirne’de bulunduğu dönemde padişah I. Murad’dır (1362-1389) Bizans tarihçisi Khalkokondyles’in “Anadolu’da ve Rumeli’de otuz yediden fazla büyük ve müşkül savaşlar yaparak hepsinden muzaffer çıkmıştır” dediği I. Murad’ın sarayında, Müslümanların yanında ilm-i nücum’la (astroloji) uğraşan Yahudi ve Hristiyan münecimler bulunmaktadır.

Saraydan itibar görmüş olması gereken Plethon, buradaki Elisha adlı bir Yahudi bilginin çömezidir. Ulemadan Kadı İsrail de saraydan uzak bulunmadığına göre, onun oğlu Şeyh Bedreddin ile Gemistos Plethon çocukluktan itibaren tanışıyor olabilirler. Aralarında sadece üç yaş olması arkadaşlıklarını kolaylaştırdığı gibi, Bedreddin Mahmud’un annesinin Rum kökenli oluşu da yakınlığı artırmış olabilir.

Plethon uzun süre Edirne’de sarayda kalmış mıdır, Türkler hakkında pek çok bilgi kazanmış mıdır, bilemiyoruz. Çünkü eserlerinde Türklerden tek söz bile etmiyor. Neoplatoncuların yapıtlarına dahi, onla-

rın öğretilerini benimsiyor. 1380 yılından itibaren Trakya’yı terkedip, Mora yarımadasında Taygetos dağının eteklerinde kurulmuş, kültürel bir merkez olan Mistra’ya yerleşiyor. Ölümüne dek Mora despotunun (despotes, Grekçede ‘kral-yönetici’ anlamına gelir) sarayında öğretmenlik yaparak yaşıyor.

Ömrünün büyük bölümünü öğretmenlik ve yazarlıkla geçirmiş olan Gemistos Plethon, 1415 dolaylarında iki söylev yazmıştır. Biri Konstantinopolis’teki imparatora seslenmekte, Mora despotuna seslenen ötekisi ise “Peloponnesos’un Sorunları Üstüne” başlığını taşımaktadır. Bu yapının çeşitli görüşleriyle Bedreddin’in düşünceleri arasında paralellikler vardır.

L.Brehier’in “Bizans’ın son yarım yüzyılı hümanizmanın zaferi ve bunun İtalya’dan Batı’ya yayılmasına damgasını vurmuşsa, bu büyük hareketin ana temsilcisi odur” dediği Gemistos Plethon ile Şeyh Bedreddin’in birbirlerini tanıdıkları konusu, Şeyh Bedreddin araştırmacılarını nedense şimdiye dek pek ilgilendirmemiş, siyasi düşüncelerindeki yakınlık ve karşılıklı etkileşim de gözardı edilmiştir. Sadece Radi Fiş bu konuya, roman çerçevesi içerisinde bir takım olaylar yaratarak değinmiştir. (R.Fiş, *Ben de Halimce Bedreddinem*, s.87-91)

Plethon’la Bedreddin’in Edirne sarayı çevresinden çocukluk-yeniyetmelik arkadaş olmaları büyük olasılıktır. Birbirini iyi tanıyan bu iki insanın çok daha sonraları da karşılaşmaları, tartışıp konuşmaları da bize hiç olasılık dışı değil. Gerek Hafız Ali’nin *Menakıbnâme*’sinde anlatılan Şeyh Bedreddin’in Ege adalarındaki keşişlerle tartışma öyküleri ve gerekse Dukas’ın tarihinde sözü edilen, Börklüce Mustafa’nın sık sık Khios adasına gidip Giritli keşişle buluşmaları, elde yazılı belge eksikliğine rağmen bu tür akilyürütmelere açıktır.

Şeyh Bedreddin, Edirne’deyken de, Edirne’ye yerleşmeden önce de - Uzunçarşılı’nın “batını-Alevi inançlı Türkmenler ve Hristiyanlar arasındaki propaganda seyahatları” dediği dönemde de - adalarda bu bilge dostuyla konuşmuş olabilir. Biri İslam dünyasının tanınmış bilgini, diğeri Hristiyan dünyasının bilgin öğretmeni... Hatta, Dukas’ın anlattıklarına bakılırsa, Musa Çelebi’nin yenilgisi ve kazaskerlik deneyiminin başarısızlığıyla birlikte gelen sürgün ve tutsaklık yıllarında, Şeyh Bedreddin’le Gemistos Plethon arasında düşünce-öğreti alışverişi Börklüce ile Giritli keşiş arasında yapılmış olabilir. (Bakınız: *Kavga*, s:17)

Plethon, 1415 dolaylarında yazdığı “Peloponnesos’un (Mora yarımadası) Sorunları Üstüne” adlı söylevinde, yarımada-nın önemine değinmekte, Peloponnesos ordusunun düzeltilmesi, ordunun ekonomik tabanı ve tarım sistemi üzerine görüşler getirirken, toprağın kamulaştırılmasını önermektedir. Okuyalım:

“Bundan sonraki önerim bütün toprağın, toprak üstünde yaşayan herkesin ortaklaşa mülkiyetinde olması ve hiç kimsenin onun bir parçasının (kendi) özel mülkü olduğunu iddia edememesidir. Her kim toprak isterse canı nerede isterse alıp tahıl ekmeli, ev kurmalı ve dilediği, üstesinden gelebildiği kadar toprak sürmelidir... Herkesin böylece emeğini eşit ölçüde kullanması mümkün olursa, bütün toprak işlenecek ve ürün verecek ve işlenmemiş toprak kalmayacaktır...”

Bunları aktaran E.Barker şöyle demektedir:

“Gemistos Plethon, bu toprak kamulaştırılması tasarısında Platon’u izlememektedir. Çünkü Platon, toprağı çiftçi sınıfı üyelerinin elinde özel mülkiyet konusu olarak bırakmıştı. Eğer Plethon’un tasarısına benzer sistemler aranacaksa bunlar ancak gelecekte bulunabilir.”

Oysa, tasarının yazıldığı yıllarda, Şeyh Bedreddin *halk hareketi* başlamıştı ve buna benzer bir sistemi kanla ve canla uygulamaya koymayı amaçlayan bir büyük kavga yürütmektedir. Acaba kim kimden esinlenmiş, etkilenmiş? Kuşkusuz, etkileşim karşılıklı olmuştur.

Şeyh Bedreddin’in önderliğindeki bu büyük eylem yenilgi ile sonlandı, Bedreddin asıldı. Gemistos Plethon ise, ölümünden sonra patrik Gennadios tarafından “din sapkını” ilan edildi ve kitapları yakıldı. Bununla da kalmadı, cesedi yirmibeş yıl sonra Mistra’da gömülü bulunduğu kiliseden çıkarıldı ve yakıldı. İki dostun kader ortaklığı!

BEDREDDİN GELECEKTİR

Şeyh Bedreddin çağının en önemli İslam bilginlerindendi. Çocukluk ve yeniyetmelik döneminden, Hüseyin Ahlati’nin tekkesinin başına geçtiği, ülkeler dolaşıp bir halk ayaklanmasının başını çektiği yıllara dek, Tebriz’den Tokat’a, Halep’ten Mora’ya dek çağının toplumsal-siyasal gelişmelerini, düşüncelerini izledi. Onlardan etkilendi ve onları etkiledi. Mazdekizm, Astrabadlı Fazlullah ve Hurufilik, Anadolu ve Bizans halk hareketleri, onların ileri sürdüğü görüşler, Zelotlar, Plethon, yazımız boyunca bunlara verdiğimiz bazı örneklerdir.

Kuşkusuz, Osmanlı ve Batı arşivlerinde Bedreddin’e ve Bedreddin hareketine ışık tutacak birçok belge vardır ve bunların günışığına çıkarılması, açıkta olanların yeni bir gözle elden geçirilmesi, Şeyh Bedreddin’in görüşlerini ve savaşımını daha derinden kavramada çok yardımcı olacaktır. Halkımızın tarihinde Aleviliğin tuttuğu yerin bilincine varmış araştırmacılara bu alanda büyük görevler düşmektedir.

Büyük komünist ozan Nazım Hikmet, Şeyh Bedreddin Destanı’nda şöyle diyor:

Yağmur çiseliyor.
Serez’in esnaf çarşısında,
bir bakırcı dükkânının karşısında
Bedreddin’im bir ağaca asılı.
Yağmur çiseliyor.
Gecenin geç ve yıldızsız bir saatidir.
Ve yağmurda ıslanan
yapraksız bir dalda sallanan şeyhimin
çiril çıplak etidir.
Yağmur çiseliyor.
Serez çarşısı dilsiz,
Serez çarşısı kör.
Havada konuşamamanın, görememenin kahrolası hüznü
Ve Serez çarşısı kapatmış elleriyle yüzünü.
Yağmur çiseliyor.

Bedreddin’imizi “Serez’in esnaf çarşısında, bir bakırcı dükkânının karşısında bir ağaca” asanlar, bugün tarih kitaplarında bir satırlık bile yer tutmuyor. Ama “yarın yanağından gayrı herşeyde ortaklık” çağrısı yapan Şeyh Bedreddin’in komünistik düşünceleri, yüzyıllardır Anadolu halk hareketlerinin sancağında, sloganlarında, destanlarında yaşıyor. Nazım’ın destanındaki dede gibi, “biz Bedreddin kuluyuz, ahrete, kıyamete inanmayız”, ama “Bedreddin yine gelecektir” diyoruz. “Sözü, bakışı, soluğu bizim aramızdan çıkıp gelecektir”. Bedreddin düşüncesi GELECEK’tir. ●

ŞEYH BEDREDDİN’E ANITMEZAR KAMPANYASI

Bedreddiniler Bedreddin’e sahip çıkıyor

Komite raportörü

Bedir Yöle yazıyor

Se mah Vakfı bünyesinde çalışmalarını sürdüren Şeyh Bedreddin’e Anıtmezar Yaptırma Komitesi, kendi içinde yeni görev bölüşümü yaptı. Komite kampanyanın banka hesap numarasının Üsküdar’a alınmasını kararlaştırırken, Bedir Yöle ve Cafer Özerkoç’u hesap numarasını açmakla, başkan Rıza Zelyut’u Şeyh Bedreddin’i ve Anıtmezar Kampanyası’nı tanıtıcı bir broşürü hazırlamakla, Rıza Zelyut ve Cafer Özerkoç’u Bedreddin gecesinin organizasyonunda yer, zaman ve benzer işlerin yürütülmesiyle ve Battal Pehlivan ve Bedir Yöle’yi geceye çıkacak çeşitli sanatçılarla ilişki kurma ve yürütmeye görevlendirdi. Girişimler hemen başladı ve Rıza Zelyut, Bedreddin gecesi için başvuru dilekçesini büyükşehir belediye başkanına sundu ve gecenin eylül ayı içinde yapılacağı bildirildi.

Öte yandan, danışma kurulu ve yerel Bedreddin komiteleri kurma çalışmaları da sürüyor. Danışma Kurulu’na son olarak İsmail Onarlı, Ali Akyar ve Müslüm Güneş katıldı. Kurulu yerel Bedreddin komitelerine İstanbul Zeytinburnu Bedreddin komitesi de katıldı.

Zeytinburnu Bedreddin Komitesi şu isimlerden oluşuyor: Ahmet Koçak, Rukiye Delibaş, Ayhan Kardaşlar, Esin Tunçer, Rıfat Gelbal ve Fatoş Biçer. Kurulur kurulmaz çalışmalarına başlayan komite, önümüzdeki ay içinde Hacı Bektaş şenliklerine katılmak isteyenler için Hacı Bektaş’a bir otobüs gezisi düzenledi.

Şeyh Bedreddin’e Anıtmezar Kampanyası’nda İstanbul Avcılar’da da yerel Bedreddin Komitesi kuruluyor. İsmail Onarlı, Ali Akyar, Müslüm Güneş ve Bedir Yöle biraraya gelerek bu yönde ilk adımı attılar. Avcılar’da bir cem ve kültür evi açma konusunda girişimlere başlandı.

Öte yandan Küçükçekmece Bedreddin Komitesi’nin kurulması için de isimler belirlendi ve öngörüşmeler başlatıldı.

Kampanya her ulaştığı yerde sendikacıların, Dedelerin, Alevi kuruluşların, demokratik Sünni dostların göniünü fethediyor. Bedreddiniler Bedreddin’e sahip çıkıyorlar. Siz de kampanyaya katılın!

ŞEYH BEDREDDİN’E ANITMEZAR YAPTIRMA KOMİTESİ: Rıza Zelyut, Bedir Yöle, Battal Pehlivan, Selahattin Özel, Cafer Özer Koç

ADRES: Büyükhıraman Sk., Korkmaz Han, 9/43 Kat:2 Üsküdar-İstanbul. (Tel: 310 64 19) İRTİBAT BÜROSU: Piyerloti Cad. 17/4 Çemberlitaş-İstanbul. (Tel: 516 84 64, Fax: 516 84 63)

BANKA HESAP NO: 2016891, Vakıflar Bankası Üsküdar Şubesi.

“Batı zamanı kaçırıyor”

Oktay Bozdağ,
Rusya'daki son
durumu anlatıyor

Geçenlerde *Financial Times* gazetesinin bir başyazısı “Batı zamanı kaçırıyor” diyor ve Rusya’da devlet sektörünün çökertilmesi siyasetini izleyen Yeltsin hükümetinin, ticari risklere bakmadan hızla verilecek kredilerle desteklenmesi uyarısı yapıyordu. Emperyalizmin temel korkusu, ekonomik yıkım koşullarında Rusya işçi sınıfında hızla biriken toplumsal muhalefettir.

Ekmek fiyatları ve darbe korkusu

Rusya’da bu yıl tahıl gereksinimin dörtte birinden fazlası ithalatla karşılanacak. O da tarımda hasat yapılabilirse... Hükümet yakıt fiyatlarını serbest bırakırsa hasadın yapılması olanaksız. Başkan yard. Ruts-koy, tüm çabalar hasada yoğunlaştırılmaz ise kışın “tüm dünya çapında dilenip, gıda yardımı toplamak zorundayız” diyor.

Bu koşullarda ekmek fiyatlarının katlanarak artması bekleniyor. Geçen yıl somun ekmeğin fiyatı on kat artarak 10 rubleye çıkmıştı. Bu yıl 60 rubleye çıkabilir. Bunun birinci önemli nedeni devletin ithal

tahıl iç piyasaya sürerken sübvansiyonları kaldırmak istemesi. Dünya fiyatları olduğu gibi tüketiciye yansiyacak. İkincisi, devlet çiftlikleri devletle pazarlıklarında 13-20 bin ruble fiyat istiyorlar. Bu gerçekleşirse, ekmek fiyatları artacak.

Yalnız ekmek değil hemen her malda görülen fiyat artışları (enflasyon 1991’de %1000’i aştı) günlük yaşamı işçiler için dayanılmaz hale getiriyor. Şu anda aylık enflasyon %15-20 dolayında. Bu yılın ilk yarısında gıda üretimi %20, sanayi üretimi %13 düştü, ithalat geçen yıla göre %44 azalırken, ihracat %22 düştü. Kapanan işletmelerin yüzbinlerce işçisi işsiz kalıyor. Rusya işçi sınıfı, büyük bir işsizlik ve yoksulluk cenderesine girmektedir. ILO, 1992 sonuna doğru işsizlerin altı milyonu aşacağını söylüyor.

Bu ortamda “darbe” tartışmaları yeniden gündeme geldi. Dışişleri bakanı Koziref, Yeltsin hükümetinin bir darbe ile devrilmesinin olası olduğunu söyledi. Ordu ve güvenlik kuvvetleri sözcüleri darbe hazırlığı olduğunu yalanladılar, ama “ekonomik huzursuzluklar nedeniyle yerel çatışmaların çıkmasını olası gördüklerini” de açıkladılar. Ancak, Rusya ordusunun komutan yardımcılığına, geçen yılın başarısız darbe girişiminin ardından intihar eden içişleri bakanı B.Pugo’nun yardımcısı general B.Gromof’un atanması, Yeltsin

hükümetinin toplumsal hoşnutsuzluğu yatıştırmaya yönelik bir önlemi olarak değerlendirildi.

Bu arada, Moskova’da yapılan anketler halkın %73’ünün yaşamlarından memnun olmadıklarını ortaya koydu. İki ay önce bu oran %61’di. İç savaşın gerçek bir tehlike olduğunu düşünenlerin oranı ise ankete göre %21’den %39’a yükseldiğini gösterdi.

Bu korku, emperyalistler ile Rusya burjuvazisi arasındaki pazarlığı kızıştırdı ve hızlandırdı. Emperyalist yedi ülke arasında Münih’te yapılan 7’ler Zirvesi Yeltsin’i mali ve siyasi açıdan hemen desteklemek üzere bir dizi adım atmaya kararlaştırırken, Yeltsin iktidarını, en uygun yoldan kapitalizme geçmek için gerekli adımları atmazlarsa emperyalizmden

*Ne IMF
kredileri ne de
izlenen
“şok” politikası
Rusya’da
krizin
derinleşmesini
engellemeyi
başaramayacak!*

destek bulamayacağı konusunda uyardı.

Yakıt fiyatları, para, kredi

Sonuçta yakıt ve enerji fiyatlarının hemen serbest bırakılmasından vazgeçildi. Yine de fiyatlar, dünya piyasasının altında olmakla birlikte, artırıldı.

Rusya’nın petrol kuyularının %85’i ya tümüyle durmuş durumda ya da kapasitesinin altında çalışıyor. Üretim maliyeti Batı’ya göre yüksek. Dünya fiyatları ile rekabet edebilmesi için Rusya’nın teknolojiye 10 milyar dolar yatırım yapması gerekli. Bu sağlanmadıkça yakıt fiyatlarının serbest bırakılması, varolan petrol sanayinin yıkımı ve tüm malların fiyatlarında patlama demek olacak.

Ruble’nin “konvertibil” hale getirilmesi planında, Batı’dan sağlanacak kredi ile eylülünden itibaren Ruble’nin değişim kurunun korunması planlanmıştır. Ancak, bunun artan toplumsal muhalefet koşullarında gerçekleştirilemeyeceği de ortaya çıktı. Bu uygulama için zorunlu olan “sıkı para politikası”nın sanayinin yıkımı ve işsizlikle birlikte toplumsal patlama getirmesinden korkuluyor.

Bu nedenle, Ruble’nin konvertibilitesi ertelendi ve sıkı para politikası “gevşetildi”. Örneğin devlet işletmelerinde

sübvansiyonların kaldırılmasından vazgeçildi. Onların kendi aralarında milyarlarca Ruble borçlanarak dolaşımı sürdürmesine ve enflasyonu körükleyen bir para genişlemesine yol açmalarına göz yumuldu.

Para arzı, devlet bankalarının devlet işletmelerine açtığı krediler ve kendi Rublelerini basan cumhuriyetlerin aşırı para basması ile de iyice büyüdü. Bu sorun yüzünden Rusya, ayrılan devletlerin kendi paralarını dolaşıma sokma kararını “medeni boşanma” diye adlandırılan bir anlaşma ile onayladı. Estonya ve Litvanya kendi paralarını yürürlüğe soktular. Beyaz Rusya, Ukrayna ve Kazakistan hazırlık yapıyor.

Patlama korkusuyla bütçe açığının artmasına da göz yumuldu. Temmuz kadar ulaşılan bütçe açığı, tüm yıl için planlananın üç katına eşit. Buna ek olarak, yükseltilen KDV oranları, zorunlu tüketim maddelerinde %15’e düşürüldü. Diğer mallarda da %28’den %20’ye düşürülmesi planlanıyor.

Bu uygulamalar, işçi sınıfının üzerindeki yükü bir parça hafifletti, ama bütçe gelirlerini azalttı. Yine de, başbakan Yegor Gaidar’ın söylediği kadarıyla, kaçınılmaz iflas ve işten çıkartmaların toplumsal etkisi sonbaharda ağırlığıyla hissedilecek.

Hükümet bunlara ek olarak, döviz gelirlerini artırmaya ve iç sanayiye korumaya yönelik ön-

ALEVİ DOSTLARA, DEDELERE VE TALİPLERE ÇAĞRI

KAVGA Dergisi, Alevilik tarihinin kendi kaynaklarından tanıtılması amacıyla “Anadolu Aleviliği Kaynak Belgeleri Arşivi” oluşturmaya başladı. **Kul Himmet’le, Koçgiri’yle, Sivash militan bacılarıyla ilgili bazı belgeler elimize ulaşmaya başladı bile.** Tüm Alevileri bu çabaya katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

Aleviler tarih sahnesinde bin yılı aşkın süredir yol yürümekteler! Alevilik, İslamiyeti şariat baskıcılığından arındırıp, toplumsal kurumlar biçiminde geliştirerek yaşama geçirmiştir.

Bu kurumlar, Alevi toplumunun sosyal, ekonomik, adli ve ahlaki gereksinimlerini eşitlik içerisinde karşılayabilen bir yönetim ve yaşama düzeni olmuştur. Sistemine ve inancına karşı olduğu devleti benimsemediği için, 9.yüzyıldan beri kendi yarattığı düzeniyle kendisini yönetmiştir.

Alevilik eşi görülmemiş bir direniş destanıdır!

DOSTLAR, DEDELER, TALİPLER!

Aleviliğin destanını yaratan atalarımızı, kültür tarihimizi iyi tanımıyoruz. Alevi halk hareketleri hakkında hep resmi tarih konuşuyor.

Egemen Sünni yönetimler, düşünce ve inançları baskı altına almış, bunları yazarlar ve okuyanları suçlu bulup, çocuklarının başını kesmiştir. Alevi köylerine casuslar sokulmuş, bulabildikleri kitaplara el konulmuş, yok edilmiştir.

Bulabildikleri kitapları diyoruz, çünkü biliyoruz ki Aleviler, ulularının menkıbelerinin ve nefeslerin kayıtlı olduğu elyazmalarını kalblerine gömer de vermezlerdi. Buyruklar, Faziletname’ler, Velayetname’ler ve binlerce nefes böyle gelmiştir günümüze.

CANLAR!

Tarih ve kültürümüze sahip çıkmak istiyorsak, daha büyük bilgi donanımlarına, bilimsel araştırma ve incelemelere olanak sağlamalıyız. Nasıl? Kuşaktan kuşağa geçen, yedikat mumlanmış bezlere sarılı yüzlerce yıllık elyazmaları cönkleri, kitapları ve diğer belgeleri ortaya çıkarmakla!

Sandık ve sepetlerde kutsal emanetler olarak saklı bu cönkler, dedelik hüccetleri, vakıf belgeleri ve bunların her padişaha yeniletilip uzatılmış tuğralı kopyalarının herbiri Alevi kimliğinin bir küçük parçasıdır!

Atalarınızdan, Dedelerinizden kalma cönklerin, hüccetnamelerin, tekke-zaviye vakıf belgelerinin aslını ya da fotokopilerini, İstanbul’daki merkez büromuza (Avrupa’da da Londra büromuza) *elden*, ya da iadeli-taahhütlü postayla ulaştırabilirsiniz.

Elimize geçen belgeleri uzmanlarımıza okutturup bir düzen içinde yayınlamak düşüncesindeyiz. Arşiv için katkıda bulunanları da özgeçmişleriyle tanıtacağız.

Talipler, Dedeler, Anabacılar! Bu görevde bize el verin, gönül verin. ●

RUSYA

lemeler aldı, %5 ithalat vergisi getirildi. İhracatçıların döviz gelirlerinin yarısını devlete serbest kurdan satmaları zorunlu hale getirildi. Böylece yurtdışında tutulan milyarlarca dolar dövizin ülkeye çekilmesi hedefleniyor. Ruble'nin çöküşü öyle ki, Rusya içinde devletten gizli tutulan dövizlerin 5 milyar doları aştığı sanılıyor.

Çok gereksinim duyulan yabancı sermayeyi hiç çekici olmayan bu kararlar, toplumda ki huzursuzluğun boyutunu anlatıyor ve emperyalistlerin kapitalist restorasyonu tamamlamak için "kârdan fedakarlık" etmeye çalıştıklarını gösteriyor. *The Times* gazetesi şu sözlerle bunu açıkça ortaya koyuyor:

"Ülke içinde hem paranın kararlılık kazanması hem de yapısal reform (kapitalizme dönüş-O.B.), acılı olacak ve muhalefet yaratacak. Eğer anti-enflasyonist siyaset zorla dayatılırsa halkın sabrı tükenir... Bu noktada siyaset ekonomisinin düşmanı haline gelir... Öte yandan paranın kararlılık kazanması programının başarısızlık şansı her zaman yüksektir. Özel mülkiyetin karşıtları böyle bir başarısızlığı yapısal reformları geciktirmeye gerekçe olarak kullanabilir." (*The Times*, 2 Temmuz 1992) (abç)

Emperyalizmin desteği

Rusya burjuvazisi için durum acildir. Bu yüzden emperyalizm, IMF'nin aradığı en temel kredi koşullarını bile bir yana bırakarak acil yardım yoluna girdi. ABD dışişleri bakanı Baker, eski sovyet cumhuriyetlerinin 74 milyar dolar tutan dış borçlarının, IMF ile görüşmeler karara bağlanmadan önce ertelenmesini istedi. Yeltsin de, eski borçlara karşı devletin mal varlıklarını emperyalist ülkelere

satmayı bir "çözüm" yolu olarak getirdi.

Bunun hemen ardından, IMF, "Rusya hükümetinin ve Rusya'nın dostlarının ekonomik reformların süreceğine dair verdiği garantilerin yeterli görüldüğü" gerekçesiyle, Rusya'ya ilk parti olarak 1 milyar dolar kredi verdi. Ruble'nin konvertibilitesi için gerekli 6 milyar dolarlık fon 1993 başında uygulamaya konulacak ve Rusya sonbaharda Dünya Bankası'ndan 3 milyar dolar kredi kullanabilecek.

Anlaşmanın hükümleri gereği, Rusya uluslararası emperyalist sisteme uygun bir dizi mali yasayı yıl sonuna kadar uygulamaya sokacak. Bu konuda İngiliz akıl hocaları ile birlikte hazırlıklara başlandı. Bunun yanında, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi ve yabancı sermayeye engellerin kaldırılması hızlandırılacak. Uygulamalar için Yeltsin, kanun gücünde kararnameleleri kullanarak Rusya parlamentosunun üzerinden aşmayı planlıyor.

Ne IMF'nin kredileri, ne de Rusya hükümetinin ekonomik siyaseti, Rusya'da derinleşmekte olan krizi engellemeye yetmeyecektir. Ancak, Rusya işçi sınıfının baskı altındaki örgütleri dağınıklık içindedir. Tek ve güçlü bir sol parti muhalefetin öncülüğünü üstlenmiş durumda değildir. Öte yandan milliyetçi, Yahudilerin ve Rus olmayan halkların düşmanı, faşist bir dizi örgüt toplumsal hoşnutsuzluğu burjuvazinin kanalına akıtmak için seferber olmuştur.

Sorun, Rusya işçi sınıfının, yaklaşan krizden kendi iktidarını yeniden kurmak üzere bilinç ve örgüt olarak hazırlıklı olmasında yatmaktadır. ●

KAVGA SÜRÜYOR!

Gorbaçov yönetiminin emperyalizmle işbirliğiyle tezgahladığı darbeyle içeriden çökertilerek emperyaust Almanya tarafından yutulan Demokratik Almanya'nın son devlet başkanı, Sosyalist Birlik Partisi'nin genel sekreteri Erich Honecker yoldaş, emperyalist Almanya'ya teslim edildi.

Kanser ameliyatı olduktan sonra Sovyetler Birliği'ne geçen, ama bu ülkedeki karşı-devrimle birlikte Şili'nin Moskova büyükelçiliğine sığınan Honecker yoldaş, kendisine yapılan büyük kalleslikler karşısında bile savaşım coşkusunu yitirmedi. Yumruğunu sıkarak "kavga sürüyor" dedi.

Gençliğinden bugüne verdiği onurlu kavgayla dünya komünistlerine örnek olan Honecker yoldaşımızı sevgi ve saygıyla selamlıyoruz.

Alev Yayınları

**İşçi sınıfının demokrasi kavgası
gün 24 saat sürüyor.
Bu kavgaanın anahtarı doğru bilinçtir.**

YEDİ YENİ KİTABIMIZ

ALEV YAYINLARI'NIN KİTAPLARINI KİTAPÇINIZDAN BULABİLİR, TOPLU, ÖDEMELİ VE İNDİRİMLİ KİTAP İSTEKLERİNİZ İÇİN BİZİMLE DOĞRUDAN İLİŞKİYE GEÇEBİLİRSİNİZ. YAYINEVİMİZ, İŞSİZLERE %40 İNDİRİM UYGULAMAKTADIR.
ALEV YAYINLARI, ORDU CADDESİ, DAĞARCIK SOKAK, NO:32/24, FATİH - İSTANBUL TEL: 524 53 21 DAĞITIM: CUMHURİYET KİTAP KULÜBÜ, İSTANBUL; ARKADAŞ, BARIŞ, PAPIRUS, SAY, TÜMDA, ANKARA; ADAŞ, DOST, İZMİR; İLERİ

Alev Yayınları

SÖYLEŞİ: MURTAZA DEMİR

Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği genel başkanı

Sayın Murtaza Demir, uzun süreden beri demokrasi kavgası içinde yer alıyorsunuz. Bize kendinizi tanıtır mısınız?

Önce *Kavga* dergimize, alışılmışın dışında verdiği demokrasi kavgasında başarılar diliyorum.

1950 yılında Sivas Banaz'da doğdum, Ortaöğrenim düzeyinde eğitim gördüm. Evliyim. Üniversite eğitimi görmekte olan iki kızım, lise son sınıfta bir oğlum var. 1980 öncesi ve sonrasında siyasetle ilgili oldum. Bir süre (1967-69) TEK'de elektrik teknisyeni olarak çalıştım. Askerlik sonrası ve halen, ticaret ve müteahhitlik işleriyle ilgiliyim. 1988-91 dönemi derneğimizin Ankara şube başkanıydım, şimdi de genel başkanlığını yürütmekteyim.

Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği'nin dün ve bugün hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

Esasen 1970'lerde Banaz'da Pir Sultan Abdal ismine kurulan ve 1980 talihsizliği ile kapatılan bir derneğimiz vardı. O günlerde derneğe Ankara'dan omuz vererek Pir Sultan Abdal anıtının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmuştuk.

Derneğin kapatılması bizi ayrıca yaralamış, içimizde ukde olmuştu. Sonuçta Ankara'da bir grup arkadaşla derneği yeniden açmaya karar verdik. "Banaz Köyü Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği" ismi ile açtığımız derneğin tüzüğüne de kısıncık bir yaklaşımla "Banaz doğumlu olmayanlar derneğe üye olamazlar" şeklinde bir madde koyduk.

Bu tüzük maddesi, koyulduğumuz her işte bize ayak bağı oldu. Çevremizden şiddetli eleştiriler aldık. Haklı eleştiriler karşısında olağanüstü kongrede (1990) hem derneğimizin ismini, hem de tüzüğünü değiştirerek bugünkü halini almasını sağladık.

O tarihten sonra olumlu gelişmeler gösteren derneğimiz, İstanbul ve İzmir'de şubeler açtı, Hatay'da temsilcilik oluşturdu. Bunun dışında, çeşitli yörelerden ve illerden şube açmak teklifleri gelmekte. Ancak bu isteklerin "ilk heves" olabileceği düşünüldüğünden, yönetimimiz bu konuda dikkatli davranmaktadır. Bu konuda tek handikapımız, Sivas Banaz'da yerel ölçülerde görev yapan, bir başka Pir Sultan Abdal derneğidir. Ancak bu dernek yönetimi ile de birleşme görüşmeleri sürdürülmektedir.

Derneğimiz bugün 1000 üyesi, kendine ait bir salonu, tiyatro, semah, folklor ekipleri ve yayın organı ile (*Pir Sultan Abdal* dergisi) kitle örgütleri

'Dedelik kurumu özlenen ölçülere getirilmeli'

arasında etkili bir noktadadır.

Genelde devrimci hareket Aleviliğe "dindir" diye tepkiyle yaklaşıyor. Bu yaklaşımı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Alevilik, Anadolu halkına özgü gelenek ve kültür bileşkesidir. Devrimci hareketin Aleviliğe bakışında önyargı, şartlanmışlık ve şaşılık vardır. Türkiye'de devrimci, demokrat, aydın, laik insanların hedefledikleri çağdaş toplumu yaratma sürecinde Aleviliğin birinci öge olduğunun gözardı edilmemesi gerekiyor.

Kuşkusuz biz Alevilerin de bu bağlamda bir özeleştiriye ihtiyacı vardır. Yeteri kadar açık ve rahat değiliz. Çabuk ayrışıyor, kısır döngüyü kıramıyoruz. Yaklaşımlarımız daha çok slogansız ve kompleksli. Bu olumsuzlukların aşılmasında bizler de çaba göstermeliyiz diye düşünüyorum.

Laik bir toplum olan Alevi toplumunu Diyanet İşleri altında örgütlenme çabasını nasıl karşılıyorsunuz?

Derneğimizin, Diyanet İşleri ile ilgili görüşü net ve açıktır. Bu

görüşümüzü çeşitli vesilelerle açıkladık. Özetle tekrarlamak gerekirse, "Diyanet lüzumsuzdur, zararlıdır ve toplumun sırtında gereksiz bir yükü" diyoruz.

O nedenle "Alevilerin Diyanet içinde örgütlenmesi" tartışmasını gereksiz görüyorum. Ve bu ölçüde etkili-kadrolu olan Diyanet'i kaldırmadan (en azından küçültmeden) ülkede laikliğin sağlanmasını ve demokrasinin kurumlaşmasını olanaklı görmüyorum. Bireyler, inanç konusunda devletin ve toplumun baskısı olmaksızın özgür olmalıdır.

Alevi toplumunda bugün gözlenen hareketlilik ve toparlanmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Alevi toplumu demeyi uygun bulmuyorum. Alevi inançlılar veya Aleviler demek daha doğru geliyor bana. Zira bu cümlemin anlamı ölçüsünde ayrı, farklı bir toplum, ya da ırk değiliz. Bir ölçüde gelenek ve dinsel yorumdan kaynaklanan farklılığımız olsa da, ayrı bir toplum çağrışımı yapan söylemlerden kaçınmalıyız diye düşün-

üyorum.

Sorunuza gelince, özellikle Avrupa'dan gelen ve gericilik çağrıştıran bir olumsuzluk havası olmasına rağmen, genelde yararlı bir süreç başlatılmıştır. Bizlerin, aydın, demokrat, ilerici insanların ve özellikle kitle örgütlerinin doğru yönlendirilmesi ile ülkemiz adına demokrasi ve özgürlük anlamında yararlı sonuçlar vereceğini umut ediyorum.

Sizce Dedelik kurumu - kimilerinin dediği gibi - eskidi mi, yoksa Alevi toplumunun birleşmesinde, örgütlenmesinde halen önemini sürdüren bir kurum mu?

Dedelik kurumunun günümüzdeki hali hiç de iç açıcı değildir. Doyuran, tatmin eden Dedeyi bulmak oldukça güç. Alevi aydını ile geleneksel Dede, Aleviliği farklı da yorumluyorlar.

Herkese okuması, daha çok okuması gerekirken, Dedelerin büyük çoğunluğu, geleneksel işlevlerini kulaktan dolma bilgilerle, efsanelerle, hikayelerle yerine getirmeye çalışıyorlar.

Kabul edersiniz ki, bu bilgilerle günümüz insanını doyurabilmek olanaklı değildir. Zira Aleviliğin şekilden ibaret olan, fiziksel ve görsel ağırlıklı Sünni inaniştan farkı, beş duyuya hitap etmesi ve felsefi yanının ağırlıklı oluşudur.

Kısa vadede olanaklı görünmeyen, bu ölçülerdeki Dedelik kurumunu, üniversitelerde kürsüler oluşturarak ve ayrıca örgütler yolu ile özlenen ölçülere getirmeye çalışmak daha doğru bir yaklaşım gibi geliyor bana.

Alevilik hangi temele oturmalı, hangi temelde toparlanmalı?

Kuşkusuz demokrasi ve özgürlük temeline oturmalı. Laikliğin amansız savunucusu olmalı. Ayrışmayı değil, entegrasyonu hedeflemeli (asimilasyonu değil), geleneğini, kültürünü tanıtmalı-tanınmalıdır. Ve bu kültürü tüm insanlarla bölüşmenin yollarını bulmalıdır.

Devletin bugün Alevi köylerine cami açmak gibi "ince" politikaları var. Sanıyorum bu tartışmalar sizin köyünüz Banaz'da da yaşanıyor.

Bilinen ve çok tartışılan bir durum bu. Diyanetin emrine bu kadar parayı verirsiniz elbette Türk-Sünni İslam yani şeriat toplumu yaratma projesini uygulamaya koyacaktır. Bu projede en büyük engeli Alevi kültürü oluşturmaktadır. Bu engeli aşmanın en kestirme yolu da Alevi köyüne cami yaptırmaktan geçiyor.

Köylerimize, mahallemize yol, su, okul, sosyal tesis istediğimiz halde yapılmıyor da, istemediğimiz cami neden yapılmak isteniyor? İşte iddialarımızın en somut kanıtı budur.

Alevi toplumunun demokratik talepleri neler olmalı, bu taleplere ulaşmak için nasıl bir yol izlenmeli?

Alevilerin "farklı" demokratik talepleri olduğunu söylemek, fazla iddialı bir söz gibi geliyor bana. Zira demokratik talepler yalnız Alevilerden gelmiyor. Olsa olsa, Aleviler bu anlamda en ısrarcı ve takipçi kesim denebilir. Ancak bu talepleri sadece kendileri için değil, tüm ulus adına yükseltiyor Aleviler. O nedenle de demokrasi ve özgürlük talep eden insanların kurumların tümünün örgütlenmesi, müştereklerde birleşmesinin sağlanmasına katkıda bulunmalıyız.

Bize zaman ayırdığınız için de teşekkürler.. Çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Derneğimize ve bana bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ediyor, başarılar diliyorum. ●